

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Claude Renard</i> (Belçika) Devrimci kitlelerin yaratıcılığı	3
<i>Henri Krasucki</i> (Fransa) Doğru yön arayışı içinde	9
<i>Victor Neto</i> (Portekiz) Video bize yardımcı oluyor	19
<i>Jose Lava</i> (Filipinler) Zindanlarda geçen 20 yıl	24
• Ekonomik bunalım ve komünistlerin yanıtı	30
<i>Vladimir Kamentsev</i> (SSCB) SSCB'nde yenilenmenin dış ekonomik ilişkilerle ilgili yanıtı	46
<i>Naim Aşhab</i> (Filistin) İsrail işgali altında	56
<i>Heinz Jung</i> (FAC) Yaşamın gerçeklerine dayanarak analiz yapmak, sonuçlar çıkar- mak, öngörülerde bulunmak	65
<i>Francisco Gamboa</i> (Kosta-Rika) Kendimizden başlamalıyız	72
	1

Cemil Karaman (Türkiye) «Çocukların gözleri mutluluk ışığıyla parlсын»	77
Roland Bauer (DAC) Eski ve her zaman yeni olan gerçekler	82
• Üniversiteler polis kuşatması altında	89

ÖZEL SAYFALAR

• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Yunanistan Komünist Partisi'nin 12. Kongresi'nde yaptığı selamlama konuşması	94
---	----

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 30 Nisan 1987

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

EKİM DEVRİMİ'NİN 70. YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE

Devrimci kitlelerin yaratıcılığı

CLAUDE RENARD

Belçika Komünist Partisi Başkan Yardımcısı

Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünde, istemiyerek de olsa, bundan 10 yıl, 20 yıl önceki törenli toplantılarda söylenenleri anımsıyor insan. Ve hemen anılıyor ki, bu büyük olayın tarihsel önemi üzerine bizim görüşlerimiz, somut politik gerçeklerin evrimini yansıtıyor. Dünyanın gelişmesi süreciyle, sosyalizm kuruculuğu alanında sağlanan değişik deneyim biriki miyle birlikte elbette bu görüşler de gelişmiştir. Öte yandan Ekim Devrimi'nin başlıca nitelikleri, birçok kişi tarafından, bizzat V. İ. Lenin tarafından, defalarca derinlemesine analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Bunlara yeniden değinmek kimilerine gereksiz gibi gelebilir. Ama somut durumlar değişiyor, bu konuyu tekrar tekrar ele alıp değerlendirmek için sürekli olarak yeni politik nedenler doğmaktadır. Aslında her on yıllık yeni bir gelişme dönemi, bu konunun ele alınmasına belirli ölçüde kendine özgü biçimde yaklaşmayı gerekli kılıyor.

Avrupa'daki gelişmiş kapitalist ülkelerin yaşamında, 1987'de bizleri, Rusya'da gerçekleştirilen sosyalist devrimin deneyimine başvurmaya yönelten yeni gelişmeler nelerdir?

Claude Renard, (1926 doğumlu) tarihçidir, 1944'te Komünist Partisi'nin sıralarına katıldı. 1963'ten bu yana Merkez Komitesi üyesidir. Marksist kültür-egitim çalışmaları ve bilimsel araştırmalar merkezi olan «Joseph Jacquemotte Vakfı» yöneticisi, «Draupe Rouge» gazetesinin politik müdürüydü. 1968'de BKP MK Politik Büro üyesi, 1976'da da Parti Başkan Yardımcısı seçildi. 1978-1981 yılları arasında senatördü. «Belçika'da genel seçim hakkının kazanılması», «Ekim Devrimi ve Belçika işçi hareketi», «Marksizm ve politika» vb. adlı kitapların yazarıdır.

İşçi hareketinin, ilerici güçlerin bugün karşı karşıya oldukları görevleri çözüme açısından bakıldığında bizim için Ekim Devrimi'nin uluslararası önemi üzerine Lenin'in söylediklerinden (daha sonraları Lenin'in söylediklerini daha ayrıntılı olarak sergilemek için yapılan çalışmalardan, getirilen yorumlardan değil) bizzat Lenin'in sözlerinden hareket etmek en doğrusu, en yararlısı olur.

Lenin'in belirttiği sorunlar, sol güçlerin ilerici çevrelerini bugün de ilgilendiriyor. Bu sorunlar günümüzde de sürekli tartışma konusudur. Bu nedenle Lenin'in uygulamada ortaya koyduğu diyalektik yaklaşımının başlıca sonuçlarını herkesin kendisi için açıklığa kavuşturması (ya da belleklerde tazelenmesi) çok önemlidir. Bunlar kitle hareketinin sorunlarıyla ilgilenenlere, barış savaşımına katılanlara, demokrasinin, bağlaşıklık stratejisinin rolü, sosyalizme geçiş yolları ve sosyalizm perspektifi sorunlarına ilgi duyanlara büyük yarar sağlayacaktır.

Lenin'in Ekim Devrimi üzerine yazdıklarını, elbette, Marks ve Engels'in Paris Komünü üzerine yazdıklarını Lenin'in okuduğu biçimde okumak gerekmektedir. Yani sert polemiklerin, geçici olguların, daha sonraki gelişmelerin hangi yönde olacağını öngörülmesinin olanaksızlığı gibi etkenlerin kaçınılmaz olarak etkilediği genel metnin içinden canlı özü ayırbilmeyi başarmak gerekmektedir.

Artık uzun zamandır, bütün ülkelerde halkın politik temsilciliğinin oluşturulması ve «kendine özgü bir devlet egemenliği biçimi» olan proletarya diktatörlüğünün demokratik yoldan yaşama geçirilmesi için Sovyet deneyiminin taklit edilmesi gerektiğini elbette kimse savunmuyor. Ama bu sorun üzerine Lenin'in yazdıkları şimdi de günceldir, teorik açıdan önemlidir, çünkü kitle hareketlerinin gelişme dinamiğinin somut analizinin nasıl yapılması gerektiğini gösteren bir örnek oluşturuyor. Çünkü Lenin, Sovyetlerin, devrimci sınıfların yaratıcı dehasının bir ürünü olduğunu biliyor. Marksist teorideki bu yol gösterici bağlar, bazen «stratejik» fikirlere aşırı derecede saplanma durumlarında, hatta komünist harekette bile gözden kaçırılıyordu. Yığınlara inanmak, bilimsel bir kategoridir, bazen kimi milletlarımızın hâlâ sandıkları gibi moral ya da volüntarist bir kategori değildir. Ve günümüz işçi hareketi, daha geniş açıdan alırsak, günümüzdeki ilerici güçler hareketi yığınların yaratıcı dehasının (bunun kendiliğinden gelmeliğe tapma ile hiçbir ilgisi yoktur) önemini ne kadar daha iyi kavarsa, kapitalist toplumun bunalımının doğurduğu şaşkınlık, karışıklık ve moral çöküntüsü belirtilerine o denli başarılı biçimde karşı koyabilecektir.

Uluslararası büyük sermayenin ekonomik ve mali politikası, yeni teknoloji, sanayinin kapitalist tarzda yenilenmesi, BKP 25. Kongresi'nin (Nisan 1986) de belirttiği gibi, «işçi sınıfı örgütlerinin geleneksel olarak dayandıkları savaşkan proletarya temelini baltalıyor. «Toplumun ve bizzat

işçi sınıfının yapısında meydana gelen değişiklikler de toplumsal bilinci, politik görüşleri, ideolojiyi, düşünce tarzını etkiliyor. Neoliberalizm yandaşları, bazen de sağcı sosyal demokratlar meydana gelen bu değişikliklerden yararlanmayı başardılar. Bu, elbette sol güçlerin etkisinin kaçınılmaz olarak azalacağı anlamına gelmez. Ama bu güçler bu duruma son vermek, bu geri kalışı gidermek için çalışma yapmalıdır. BKP'nin görüşüne göre, «sol güçler toplumda meydana gelen değişikliklerden, kapitalizmin gerçeklerinin kimi yanlarına karşı protestonun yeni biçimleriyle, ... özellikle genç neslin temsilcilerinin protestolarından gerekli politik sonuçları belirli bir gecikmeyle çıkarıyorlar. Bugün nüfusun çoğunluğu, çevrenin korunması, yaşam tarzının değiştirilmesi, çalışma hakkı, boş zamanları değerlendirme ve dinlenme hakkının sağlanmasıyla ilgili sorunların kapitalist sistemin ortadan kaldırılması gerektiği görüşüyle bağlamalarına karşı, herkes «başka türlü yaşamak», toplumu yenilemek, değiştirmek arzusu içindedir. «Dolayısıyla burada söz konusu olan, yalnız analiz çalışmalarında geri kalış değil, aynı zamanda geniş yığınların «gerçek hareketleri»ne kıyasla da geri kalıştır.

Bu harekette meydana gelen değişikliklere sol güçler kendini uydurmak zorundadırlar. Bu onların görevidir ve bunun tersi düşünülemez. Ancak o zaman sol güçler yığınsal eylemlerin başarılı olmasına, bu eylemlerin bir bütünde birleştirilmesine yardımcı olabilirler, bu eylemlere yeni politik yön verebilirler. Bu arada finans sermayenin kendi egemenliğini korumak için ek olanaklara sahip olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Ama şu olgu da tartışma götürmez: Burjuvazinin elinde kapitalist sömürünün, kapitalist soygun ve savunganlığın doğurduğu toplumsal hastalıkları tedavi edecek harika bir ilaç yoktur. Burada sözkonusu olan, her şeyden önce, günümüzde birçok bakımdan yeni çözümler gerektiren işsizlik sorunudur. Örneğin, işsizlerin boş geçirdikleri zaman, toplum için büyük bir kayıp olan bu zaman nasıl yararlı hale getirilebilir, bu insanların eğitim düzeyinin yükseltilmesi, dünya görüşünün genişletilmesi için, K. Marks'ın bireyin özgür gelişmesi diye adlandırdığı gelişme için nasıl kullanılabilir?

Sınıf bilinci, yeni temelde yeni baştan kurularak ve yeni öğelerle zenginleşerek, elbette değişmektedir. Günümüz, bilim ve teknolojinin başarılarından toplumun çıkarına, bireysel ve kolektif gelişme için yararlanılmasını sağlayacak muazzam olanakların ortaya çıkarılmasını zorunlu kılıyor. Böyle bir gelişmenin gerçekleşmesi için politik değişiklikler yapılması gerektiği de giderek daha açık biçimde görülmektedir. Şimdiki durum, Rusya bolşeviklerinin, bundan 70 yıl önce faaliyet gösterdikleri durumdan çok farklıdır. Ne var ki, Ekim Devrimi deneyimi bugün de bize şunu öğretiyor: Kitle hareketinin geleceğini incelerken, gerçek durum ile geleceğe inancı birbirine bağlamak gerekmektedir.

Kitlelerin bilinç düzeyi, şu ya da bu biçimde, onların arzu ve istemleriyle bağlıdır. K. Marks'ın 1844'te belirttiği gibi, «teori, her halkta, ancak

onun gereksinimlerinin karşılandığı ölçüde gerçekleşmektedir.» (1) K. Marks, bunu söylerken şu görüşten hareket etmiştir: «Teori, ancak yığınlar tarafından benimsendiği zaman maddi bir güç haline gelir.» (2) *Ekim Devrimi, bu yasallığı açık biçimde ortaya koydu ve bu yasallık günümüzde de geçerliliğini, önemini korumaktadır.* Çünkü Marksist politika, sürekli olarak halk yığınlarının gereksinimlerine dayanılarak belirlendiği için hem devrimci hem de köklü demokratik bir politikadır. İster Çarlık rejimi isterse «neoliberal demokrasi» olsun, toplumun yeni baştan kurulması, ancak halk yığınları böyle değişiklikler yapılmasına katılırlarsa olanaklıdır. Onların böyle değişiklikler yapılmasına katılmaları için ise önerilen değişikliklerin onların gereksinimlerine (ki bunlar değişik zamanlarda ve değişik yerlerde birbirinden önemli farklılıklar gösterirler) yanıt verdiğine ikna olmaları gerekmektedir. Lenin'in halk iktidarının «sonuna» kadar ve halk yığınlarının belirleyici rol oynadıkları biçimde geliştirilmesi üzerine, örneğin, onun belirttiği gibi, parlamentarizmin üstünlüklerini doğrudan demokrasiyle birleştiren Sovyetlerin çalışmalarına katılmanın bütün önemi işte burada yatmaktadır.

Toplumu yeni baştan kurmanın yollarıyla ilgili düşüncelerimizde çok şey değişti ve her gün de değişmeye devam ediyor, ama bir öge değişmeden kalıyor. *Bu da halkın bütün çıkar ve gereksinimlerini gözönünde bulundurmak gerektiğidir.* Batı Avrupa'nın içinde bulunduğu bunalım döneminde bu düşünceler değişik biçimlerde ortaya çıkıyor. Hem değişiklik yapılması eğilimi hem de durgunluk olguları, hem ilerlemenin önündeki engelleri aşma çabaları hem de ilerleme yolunda sağlanan kazanımlardan vazgeçme eğilimi gözleniyor. Bizim kanımıza göre, ülkemizde Marksizm, ancak onun yandaşları bunalım döneminde halk yığınlarının çıkarlarını şimdikinden daha tam ve daha doğru biçimde dile getirirlerse ve bu çıkarları kendi politikasında cisimlendirirlerse, günümüzün istemlerine yanıt veren gerçek dönüştürücü güç olacaktır.

Halka, her şeyden önce barış gereklidir. Savaş karşıtı çıkışların artması, Çarlık imparatorluğunun çöküşüne ve Ekim Devrimi'nin zaferine yardım eden etkenlerden biri olmuştur. Bugün, barışa duyulan gereksinim her yerde gözleniyor ve bu her zamankinden daha büyüktür. Dünyanın değişik ülkelerinden milyonlarca insan, nükleer, kimyasal ve diğer silah yığınlarının düşüncesizce artırılmasının tarihte ilk kez bizzat insanlığın varlığını tehdit eden bir tehlike haline geldiğinin bilincine varmıştır. Belçika'da roketlere karşı geniş bir halk hareketi oluştu. Bu, «maddi bir güç» haline gelen düşüncenin geniş perspektifler açabileceğini kanıtlamaktadır.

Bu yolda yürürken, elbette, başarısız sonuçlanan girişimlerde de bu-

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 423. (Rusça, «Hegel'in hukuk felsefesinin eleştirisi üzerine»den.)

(2) Agy, s. 422.

İnulduğu oluyor, yığın eylemleri değişik sonuçlar veriyor. Ama pratikte doğan bağlaşıklık biçimleri ve savaşım yöntemleri çok önemlidir ve bunların geliştirilmesi ilerideki dönüşümlerin ve zaferlerin güvencesidir. Örneğin, Belçika'da ilerici hristiyan çevrelerin geniş katılımlıyla belirlenen ve devletin politikasında köklü değişiklikler yapılması istemini ortaya koyan «barışçı ekonomi» konseptinin kökenleri, son yıllarda ülke çapında yayılan roketlere karşı düzenlenen büyük gösterilere uzanmaktadır. (1) Bu konsept, «yeni gelişme modeli» görüşüyle özdeştir. Bunun temel lt, halkın gereksinimlerini karşılamak ve bireyin özgürce gelişmesi için koşullar yaratmak anlamına gelen toplumsal gelişme olmalıdır. Bu hedefe ulaşmak, ancak temel üretim araçları ve mübadele barışçı amaçlar için kullanılırsa, bunlar demokratik biçimde yönetilirse, başka bir deyişle, eğer toplum bunları kendi eline alırsa olanaklıdır.

Ekim Devrimi, barışın korunması, halkın gereksinimlerinin, demokratik istemlerinin karşılanması ile sosyalizme doğru ilerleme perspektifi arasındaki diyalektik bağı son derece açık biçimde bütün dünyaya gösterdi. Bu bağ, 20. yüzyılın 80'li yıllarında, tamamen değişik koşullarda, bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Biz bugün, Barış Byrultusu'yla doğan yüce geleneğin, 70 yıl sonra da Sovyetler Birliği'nin dünyada gerginliğin azaltılması ve silahsızlanma yönündeki girişimlerinde sürdürüldüğünü görmekten memnunluk duyuyoruz. BKP 25. Kongresi belirtti ki, «Sovyetler Birliği'nin» bu girişimleri, «Yıldız Savaşları» çılgınlığının bir alternatifini bulmaya çalışan herkes için büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu girişimler, eğer istenirse, Avrupa da dahil, bütün dünyada barışçı bir ekonominin kurulabileceğini ve böylece açlığa son verilebileceğini ekolojik afetlerin önlenebileceğini, eşişsizliğin değişik biçimlerinin ortadan kaldırılabileceğini, büyük miktarda enerjinin, hammaddenin, bilimsel-teknik potansiyelin silahlanma yarişını tırmandırmak için kullanılmasına son verilebileceğini kanıtlamaktadır.»

Belçikalı komünistler şu görüşü savunuyorlar: Sovyetler Birliği'nin ardıcıl olarak uyguladığı ve büyük uluslararası yankı uyandıran politika, bizim bloklar politikasının adım adım aşılması, bağlantısızlık ve uluslararası işbirliğini geliştirme yönündeki görüşlerimizi propaganda etmemiz için olumlu bir ortam yaratılmasına yardım ediyor.

Günümüz koşullarında şu olgu da son derece açık olarak görülmektedir: Reel sosyalizm global sorunların çözümüne ve insanlığın en önemli gereksinimlerinin karşılanmasına en inandırıcı katkıda bulunabilecek güçtedir. Böylece reel sosyalizm, doğrudan ya da dolaylı yoldan halk yığınlarının savaşımının başarisının değişmez ve genel koşulu olan Marksizm'in enternasyonalist fikirlerinin yenilenmesine ve geliştirilmesine etkide bulunacaktır.

(1) 25 Ekim 1987'de yapılması öngörülen yürüyüş, bu geleneğin devamı olacaktır.

Ekim Devrimi ve dünyada ilk sosyalist devletin kurulması, kapitalist ülkeler emekçilerinde büyük ümitler yarattı. Bazen hatta olanaklı olandan çok daha fazla beklentilere yol açtı. Lenin, 1917'de çok isabetli bir öngöründe bulunarak şunu belirtmiştir: «Rusya proletaryasına çok şey verildi, dünyanın hiçbir ülkesinde işçi sınıfı henüz Rusya'da olduğu gibi devrimci enerjisini gösteremedi. Ama çok şey verileden çok şey de istenir.» (1)

Sovyetler Birliği'nden gerçekten çok şeyi istendi. SSCB'nin insanlığın kurtuluşu savaşına yaptığı katkı, Ekim Devrimi'nin yarattığı ümitlerin haklı olduğunu kanıtladı. İkinci Dünya Savaşı öncesindeki beşyillik planların nasıl yerine getirildiğini anımsatmak yeterlidir. Bunların etkisiyle Batıda işçiler ve ilerici aydınlar arasından birçok kişi komünizmin aktif yandaşı oldu. Sovyetler Birliği'nin faşizme karşı savaşta verdiği kurbanlar, büyük kayıplar, SSCB'nin sömürgeciliğin ortadan kaldırılması sürecinde oynadığı rol, SBKP'nin 20. Kongresi'nin yarattığı uluslararası yankı unutulmamalıdır. Günümüzde Sovyet toplumu hızla yenileniyor. Bunun çok geniş boyutlarda yapıldığını SBKP 27. Kongresi açık biçimde kanıtladı.

Lenin, Ekim Devrimi'nin başlattığı davadan çok şeyler bekliyordu. Ve hemen, «sıcağı sıcağına», devrimin ileride izleyeceği yol üzerine kendi görüşlerini belirtmiş ve bunları ayrıntılı olarak dile getirmiştir. Lenin, Mart 1919'da, Komünist Enternasyonal'in kurucularının belki de Dünya Sovyet Cumhuriyeti kurulmasına kadar yaşamalarının, bunun görmelerinin olanaklı olabileceğini düşünmüştür, ama iki yıl sonra onun «Ayni vergi üzerine» başlıklı yazısında şu önemli nokta belirtilmektedir: «... Ancak her biri ayrı olarak ele alındığında belirli ölçüde tek yanlılık, belirli bir tutarsızlık gösterecek olan bir dizi deneme yoluyla, bütün ülkelerin proleterlerinin devrimci işbirliğinden utkan sosyalizm doğacaktır.» (2)

Olağanüstü büyük, ilkesel önemi olan bu fikir (bunun ne zaman belirtildiği anımsanmalıdır) 1917'den günümüze kadar dünyanın değişmesi sürecini ve bu sürece Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin yaptığı katkıyı kavramada anahtar rol oynuyor. *Ekim Devrimi, dünyanın belirli bir bölgesinde eksiksiz, mükemmel bir sosyalizm kurulduğu anlamına gelmeyen, kaçınılmaz olarak «belirli tutarsızlıklar» damgası taşıyan bir dizi değişik sosyalist girişimin başlatıldığı bir çağ açtı.* Bunların biriktirdikleri başarılar ve aynı zamanda antiemperyalist ve ilerici güçlerin savaşımı, en gelişmiş kapitalizmi bile her alanda geçme yeteneğine sahip bir «utkan» sosyalizmin kısa bir tarihsel süre içinde kurulup pekişmesi için koşullar yaratmaya başladığını belirtme olanağı veriyor.

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 31, s. 177. (Rusça, «Devrimimizde proleteryanın görevleri»nden.)

(2) Agy, c. 43, s. 216 (Rusça, «Ayni vergi üzerine» başlıklı yazıdan.)

Doğru yön arayışı içinde

HENRI KRASUCKI

Fransa Genel Emek Konfederasyonu (CGT) Genel Sekreteri,

Dünya Sendikalar Federasyonu Başkan Yardımcısı

20. yüzyılımız, eşi görülmemiş ve hızlı değişikliklerin olduğu bir yüzyıldır. Bugün dünya nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan sosyalist toplumlar ortaya çıkmış ve güçlenmişlerdir. Sömürgeci imparatorluklar yıkılmış, bu imparatorlukların yıkıntıları üzerinde politik bağımsızlıklarını elde eden halklar, ekonomik bağımsızlıkları ve gelişme için, emperyalist sömürüye karşı savaşmaktadırlar. Ağır tehditler ve zengin deneyimlerle dolu günümüz dünyasında sınıf kavgaları görülmedik ölçüde şiddetlenmiştir. Güçlü demokratik akımlar geniş halk yığınlarını barış için, açlığa ve sefalete karşı, özgürlük ve insan hakları için, çevrenin korunması için savaşıma seferber etmektedir.

Günümüzün sert çelişkileri ve sosyal-ekonomik sorunları işte böylesine karmaşık ve değişen bir ortamda ortaya çıkmaktadır. Bunları sorumluluk duygusuyla ele almak ve olumlu çözüme ulaştırmak, ancak basitleştirmelerden, düzensizliklerden ve ikiyüzlülükten vazgeçmekle olanaklıdır.

Yüzyılın sonunda insanlığın bütün alanlardaki bilgisi görülmemiş düzeylere yükselmiş ve bu bilgileri teknolojiye uygulama yeteneğine ulaşmıştır. Bu durum çok büyük olanaklar yaratmaktadır ve aynı zamanda bu, olanaklar ile birçok halkın gerçek yaşamı arasındaki derin uçurum üzerinde düşünmeyi zorunlu kılmaktadır.

Şu çok önemli sorular bilince çıkmaktadır: Bilim ve teknik alanındaki ilerleme emekçilerin genliğinin yükselmesine, haklarının genişlemesine, yeni kuşakların yazgısına; geri kalmışlığın altında ezilen, çoğu kez de açlık çeken halklara; kültüre, onun gelişip yaygınlaşmasına; doğaya, onun zenginliğine, güzelliğine ve dengeli olmasına; bizzat gezegenimizdeki

Henri Krasucki 1924 yılında, Polonya'da, 1928'de Fransa'ya göçetmiş olan Polonyalı bir komünist ailesinde dünyaya gelmiştir. Mesleği maden işçiliğidir. Direniş Hareketine katılmış, Buchenwald ve Oswiecim toplama kamplarında bulunmuştur. Uzun zaman Fransa'da sendika hareketinde çalışmıştır. 1940'dan bu yana Fransız Komünist Partisi üyesi, 1959'dan bu yana FKP MK üyesi ve 1967'den bu yana da FKP MK Politik Büro üyesidir. Haziran 1982'den beri GEK Genel Sekreteri, Eylül 1986'dan bu yana da DSF Başkan Yardımcısıdır.

yaşama ve bu yaşamın niteliğine, uygarlığın düzeyinin yükselmesine hizmet etmekte midir?

Bu soruların yanıtları halkların ve en başta işçi sınıfının, tüm emekçilerin savaşımına bağlıdır.

Bilimin başarılarını insanın hizmetine sokmak, en önemli sosyal amaçtır. Her ülkede ve tüm gezegenimizde sendikal faaliyetler işte bu temel üzerinde gelişmektedir.

Faaliyetlerinin ana doğrultusunu belirleyebilmek için sendikalar gerçeklerden, durumlardaki farklılıklardan, sosyal-ekonomik sistemlerin farklı oluşundan hareket etmek zorundadır. Ve bundan sonra, ideolojik farklara, savunulan konseptlerdeki ayrılıklara bakmaksızın, tüm uluslararası sendikal harekete özgü olan ortak ögeyi aramaları gerekmektedir. İşte bu ortak olan öge üzerinde fikir yürütmek istiyorum.

Kapitalist ülkelerdeki, özellikle de dünya kapitalizminin sanayi çekirdeğini oluşturan devletlerdeki teknolojik değişiklikler, eşi görülmemiş bunalım koşullarında meydana gelmektedir. Bu bunalım her devlette kendine özgü nitelikler taşımakta, ama bununla birlikte kapitalist sistemi bir bütün olarak etkilemekte, bütün dünya üzerinde, uluslararası ekonomik ilişkilerin tüm yapısı üzerinde etkide bulunmaktadır.

Bu bunalım karşısında patronlar emekçilerin yaşam düzeyini asgariye indirmek için her yerde tehlikeli saldırılarda bulunmaktadır. Yığınsal işsizlik artmakta ve sürekli bir nitelik kazanmaktadır. Aşağıdaki cetvel bu konuda biraz genel, ama inandırıcı bir tablo ortaya koymaktadır:

ÇALIŞABİLİR NÜFUSUN TOPLAM SAYISINA ORANLA İŞSİZLİĞİN DÜZEYİ (yüzdelerle)

Ülkeler	yıllar		
	1975	1980	1985
Kanada	6,9	7,4	10,4
ABD	8,3	7,0	7,1
Japonya	1,9	2,0	2,6
Fransa	4,0	6,3	10,1
FAC	3,6	3,0	8,6
Büyük Britanya	4,3	6,4	13,2
OECD üyesi 16 ülke (*)	5,1	5,7	8,1

(*) Cetvelde yer alan altı ülkeye Avustralya, Avusturya, Belçika, Finlandiya, İtalya, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç ve İsviçre eklenmektedir. (Bak: *Dereglementation et privatisation. – L'Observateur de L'O.C.D.E., Mayıs 1986, Sayı 140.*)

Cetvelde adı geçen her ülkede burjuvazi, şu ya da bu ölçüde farklı et-kileme biçimleri ve yöntemleri kullanarak, bundan böyle yarına güven-sizlik duygusunun, istihdam ve insan onuruna yaraşır yaşam konusunda herhangi bir güvence bulunmamasının, günlük yaşam tarzının sözde ayrılmaz nitelikleri durumuna gelmekte olduğuna insanları ikna etmeye çalışmaktadır. Sağlam bir sosyal durum sağlayacak, normal, istikrarlı, adil bir biçimde karşılığı ödenen iş, uğrunda sözde her şeyden vazgeçmeye değer çok büyük bir öncelik olarak tanıtılmaktadır.

Bu yüzyılda emekçilerin biriktirdiği sosyal kazanımlar saldırıya uğra-makta ve önemli ölçüde kısıtlanmış bulunmaktadır. Değişik ülkelerde, bu arada sanayinin gelişme düzeyi bakımından hiç de son sıralarda yer al-mayan ülkelerde kapitalistler koskoca işletmeleri ve sendikal savaşımın tarihsel kaynakları durumundaki koskoca sanayi bölgelerini yoketmekte-dirler. Bazen bu tür eylemler ülkenin üretim potansiyeli için mutlak bir kayıp durumuna yolaçmakta ve böylece, buralarda sosyal yıkım, ulusal çıkarların çiğnenmesiyle içiçe girmektedir. Kimi durumlarda işletmeler-den yığınsal işten atmalar patronlara bütün haklardan yoksun bulu-nan ve düşük ücret alan yeni işçi almada tam serbestlik olanağı vermektedir.

«Serbest» sözünün pratikte patronların sosyal yükümlülüklerden serbest olması, sınırsız sömürünün serbest olması anlamına gelen «serbest böl-geler» giderek genişlemektedir. Hizmetler alanındaki verimli devlet işlet-meleri özel sermayeye aktarılmakta, üstelik buralardaki personelin duru-mu ve hizmetlerin kalitesi kötüleşmektedir. Örneğin, son beş yılda birçok OECD ülkesinde devletin PTT üzerindeki tekeline son vermek için önlemler alınmış, özel firmalara bu alanlarla ilgili donatım üretme ya da mevcut PTT ağına ek hizmetler ekleme hakkı tanınmıştır. Kimi ülkelerde posta ve iletişim hizmetlerinin bölünmesine gidilmiş, özel şirketlere devletin kontrolündeki kuruluşlarla rekabet yapma izni verilmiştir. Özel sektördeki işadamları kendilerine tanınan olanaklardan giderek daha çok yararlan-maktadırlar.

Ekonominin birçok dalında istihdam düşmektedir. Örneğin, İngiltere'de özel sektöre aktarılan işletmelere ilişkin veriler şöyledir: «British Aero-space»de çalışanların sayısı 4 yılda 9 bin, «British Telecoms»da çalışan-ların sayısı 3 yılda 17 bin, «British Airways»da çalışanların sayısı 5 yılda 15 bin ve «British Rail»de çalışanların sayısı yine 5 yılda 59 bin kişi azal-mıştır.

Şöyle ki, yalnız dört işletmede 100 bin insan trajedisi söz konusudur (işini yitirmek gerçekten de bir trajedir!). Oysa bu gibi yüzlerce işletme vardır. Bu konuda Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun (!) son kongre-sinde haklı olarak belirtildiği gibi, tekellerin uyguladığı bugünkü politika sonucunda eşitsizlik daha da artmış, geniş halk katmanları daha da yok-sullaşmıştır, çatışmalı durumlara daha sık raslanmaktadır. Ne yazık ki,

aynı kongrede yalnız olguların dile getirilmesiyle yetinilmiştir. Bu ise savaşım için bir perspektif açmamaktadır.

Tekellerin uyguladığı bu politika ekonomik alanda kayıplara yolaçmakta, sanayinin yapısının modernleştirilmesini engellemekte; aynı zamanda büyümeyi frenlemekte, devlet sektörünü finanse etmek için gerekli olan ekonomik bazı daraltmaktadır. Dayanışma ilkelerine dayalı sosyal adalet toplumuna doğru ilerleyebilmek için, tam istihdama dayalı bir gelişme ve yaşam düzeyini yükseltmek gereklidir. Söz konusu olan, devleti bu amaçlara uygun bir politika uygulamaya, sendikaların aktif desteklediği bir politika izlemeye zorlamaktadır. Sendikalar böyle bir politikanın yaşama geçirilmesi için olanaklara sahiptir. Devlet kuruluşlarının özel kişilere aktarılması bu politikaya ters düşmektedir. Özel sermayenin eli kolu serbest bırakılır ve hemen mali rantabilite peşinde koşmanın önü açılırsa, sosyal ilerleme torpillenecek, işsizlik devam edecek, ivedi gereksinimler karşılanamayacaktır.

Sözü edilen süreçler kapitalist ülkelerdeki iç durumu, bunların ekonomilerinin niteliğini, iş pazarındaki durumu, halkın yaşam düzeyini ve kalitesini derinden etkilemektedir. Ama sermayenin, emekçilerin kazanımlarına ve onların sendikalarına saldırılarının daha geniş uluslararası yönü de vardır. Buna, belki de alışlagelmiş olmayan bir açıdan bakmaya çalışalım.

Bilindiği gibi, ABD'de bunalım ortalığı kasıp kavurmaktadır. Devlet borçları 2 trilyon doları bulan bu ülkenin, belki de, yıkıma uğraması gerekmektedir. Ama Birleşik Amerika'nın ekonomi gemisi, ağır sarsıntılar geçirmekle birlikte, denizin dibini boylamamaktadır. Niçin? Çünkü kapitalist dünyanın lideri gücünün haklılığı temelinde, kendi açığını, kendi işsizliğini, kendi bunalımını, başka ülkelere yüklemekte ve bu ülkeler, böyle bir uygulama ulusal çıkarlarına ters düşmesine karşın, buna boyun eğmektedirler. Bütün kapitalist Avrupa Washington'un baskıları karşısında gerilemekte ve bu baskıya boyun eğmekte, kimileri ise, örneğin Fransa ve İngiltere, bunu ötekilere oranla daha geniş çapta yapmaktadırlar. Ama yalnız Avrupa değil. Japonya gibi girişken ve esnek bir devlet bile, okyanus ötesinden yapılan baskı karşısında kendi heveslerini gemlemek zorunda kalmaktadır.

Bunun yanısıra ABD, bunalımın yükünü «üçüncü dünya» denen ülkelere ödetmek için, öteki kapitalist sanayi ülkeleriyle uyuşmalara gitmektedir. Günümüzün aydın emperyalizmi, onun «hayırsever» kuruluşları, özellikle

(1) Batı Avrupa sendika hareketinin örgütsel bölünmüşlüğünü gidermek ve bu hareketin güçlerini birleştirmek amacıyla 1973'de kurulmuştur. ASK yönetiminin sosyal partlerlik konularında yer alması, DSF üyesi sendikalarla işbirliğini geliştirmekten çekinmesi, bu görevin pratikte çözümünü zorlaştırmaktadır. (Not Red.)

Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu, gelişmekte olan ülkelere karşı Chakespeare'nin «Venedik tüccarı» trajedisinin kahramanı gibi, cahil, amansız ortaçağ üstencisi Chaylock gibi davranmaktadırlar. Bu kuruluşlar da «insan etinden bir parça» kopartmak için can atmaktadırlar. Bugün bu, düşük fiyatlı hammadde satın alıp, sanayi ürünlerini pahalıya satmak, dürüstçe teknoloji nakline yanaşmamak, içtenli işbirliğinden kaçmak, gelişmekte olan ülkeleri silahlanma yarışına zorlamak, dolayısıyla kendi bağımsız ekonomilerini kurmak için son derece gerekli maddi kaynakları, insan kaynaklarını buralara ayırmaya zorlamak demektir.

1 trilyon doları aşkın dış borç altında ezilen «üçüncü dünya» devletleri, yalnız faiz ödemelerinden bile nefessiz kalmaktadırlar. Sonuç olarak, koskoca halklar ve kıtalar acıklı bir duruma itilmektedir.

Kuşkusuz, her ülkede, her somut durumda şu ya da bu ölçüde farklı özgül koşullar vardır, ama sefalet her zaman sefalettir. Yenisömürgeci kapitalist sömürü biçimleri değişmekle birlikte, bu sömürünün özü aynı kalmaktadır. Ve bu, kapitalizmi geliştirmekte olan ülkeleri, tüm sonuçları ile birlikte, geri kalmışlığın bataklığına daha da itmektedir.

Kapitalist olmayan, kimileri ise sosyalist gelişme yolunu seçen ve ekonomilerini kalkındırmaya çalışan devletler için de bu politika çok büyük zorluklar yaratmaktadır.

Tekellerin Asya, Afrika ve Latin Amerika'da elde ettiği kârlar, sanayi ülkelerinin emekçilerine hiç de yarar getirmemektedir. Tersine, gelişmekte olan devletleri barbarca soyma politikası, kapitalizmin genel bunalımının daha da derinleşmesine yolaçmaktadır.

Kimi ülkelerin hükümetlerinden daha güçlü olan uluslararası tekeller, «Tekel» adında bir devlet oyununa katılır gibi davranmaktadırlar. Azami kâr elde etmek için bu tekeller, hizmetkar rejimlerin ucuz işgücü ve cennetlik vergi koşulları sağladığı yerlerde yeni işletmeler açmak amacıyla kendi ülkelerinde ya da herhangi bir başka devlette işletmeleri keyfi olarak kapatmaktadırlar. Sömürünün bir tür enternasyonalleşmesi söz konusudur. Bu süreç gerikalmış ülkelerin durumunu iyileştirmemenin yanısıra, kapitalist sanayi devletlerinde durumu tehlikeli boyutlara ulaştırmakta, bu devletleri sosyal-ekonomik çöküş yoluna itmekte, silahlanma yarışının anlamsız yükü de buna önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır.

Değişik ülkelerin sendikal örgütlerinin bu tehlikeli durumun nedenleri konusundaki görüşleri farklıdır. Çoğunluğun kanısına göre, günümüzdeki bütün kötülüklerin kökenlerini, burjuvazinin yatırdığı sermayeden bir an önce azami gelir elde etmeye yönelik önu alınmaz hırısında aramak gerekmektedir. Burjuvazinin bu istemi kârlı spekülâtif sermaye yatırımlarının artmasına, üretim alanına ve toplumsal yarar sağlayan öteki iş alanlarına, iş yeri yaratılmasına yapılan yatırımların azalmasına yolaçmaktadır. Burjuvazinin, üretim güçlerini bugünkü düzeye, insanlık dışı sömürü, sosyal ve ulusal ezgi pahasına da olsa, yükseltmeyi öngören

tarihsel rolü sona ermiştir. Burjuvazinin bugünkü bütün faaliyetleri yıkıcılığın damgasını, rantiyeye asalaklığının damgasını taşımaktadır.

Birçok sendikacının kanısına göre, bitmek bilmeyen bunalım, bilimin gelişmesi ve teknolojik değişikliklerin meydan okumasına burjuvazinin olumlu yanıt verecek durumda olmadığını göstermektedir. Kapitalizm ekonomik ve sosyal sistem olarak kendini tüketmiş ve dolayısıyla bundan sonraki gelişmeler toplumun değiştirilmesini gerektirmektedir. Kimilerinin görüşüne göre ise iş o kadar ileriye gitmemiştir. Ama, şunu hepsi kabul etmektedir ki, sendikaların sermayenin yeni muhafazakar rotasını destekleme politikası, bu desteğin karakterine bakmaksızın, sendikaların tekel-lerin istemleri karşısında zorunlu olarak mı, yoksa kendi iradesiyle mi gerilediğine, bu politikanın «büyük esneklik» adına mı, yoksa «en az kötülük» adı altında mı uygulandığına bakmaksızın, tek bir sonuç getirmektedir, çıkmaza sokmaktadır.

Sendikaların burjuvaziyle uzlaşma çağrılarının, imzalanan uzlaşmacı sözleşmelerin sonuçları nelerdir? Bunlar, ücretlerin, satınalma gücünün düşmesini, emekçilerin sosyal kazanımlarının ve haklarının kısıtlanmasını ve hatta yokedilmesini getirmiştir. Bu sözleşmeler işsizliğin azalmasına neden olmamış, istihdamı artırmamıştır. Tersine, işçileri ve sendikaları zayıf düşürerek, yalnız patronları güçlü kılmışlardır.

Kapitalist bunalımın sonuçlarını sosyalist ülkeler de hissetmektedirler. Bu ülkeler boşlukta yaşamamaktadır, dünyamızın atmosferi ortaktır. Ama bu onların bunalımı değildir ve onlar kendilerini koruma araçlarına sahiptirler. Bu nedenle, bugün sosyalizm dünyasında gelişen süreçler üzerinde özellikle durmak önemlidir.

Kökleri tarihe uzanan büyük, bazen de dramatik zorluklara karşın, sosyalist ülkeler son derece başarılı bir gelişme göstermişler ve ekonomide, eğitimde, sosyal alanlarda çok önemli başarılar elde etmişlerdir. Ancak bugün, ekonomik ve sosyal-kültürel süreçleri yönetmenin önceki yöntemleri ve mekanizmaları yaşamın ortaya koyduğu gereksinimlere uymamakta ya da daha doğrusu, artık uymamaktadır.

Bütün bunlar, yeni toplumsal düzenin doğası gereği sözde esnek olmadığını, yenilenemeyeceğini iddia eden sosyalizm düşmanlarını bir hayli sevindirmiştir. Son zamanlardaki olaylar onları büyük bir hayal kırıklığına uğratmaktadır. Sosyalizm değişikliklere yetenekli olduğunu ve bunu emek insanlarının yararına gerçekleştirme kararlılığını dünyanın önünde sergilemektedir.

Kuşkusuz, her sosyalist ülkenin kendi özellikleri vardır, bunların her biri yeni gereksinimleri kendine özgü biçimde karşılamaktadır. Ama ilginç olan, bu ülkelerin birçoklarının ekonomiyi yönetme, sosyalist demokrasiyi geliştirme, ekonomik ve toplumsal yaşamın yönetiminde sendikaların rolünü, emekçilerin sorumluluk ve katılımını artırma işlerinde şu ya da bu biçimde kapsamlı reformlar gerçekleştirmekte olmalarıdır.

Bu gibi arayışlar değişik kararları getirmekte, amaç ortak amaçlara hizmet etmektedir: Sanayi ve tarımı, ekonominin öteki alanlarını yeni teknoloji temelinde modernleştirme, her bakımdan geliştirme, en ileri tekniğe sahip olma amaçlarına hizmet etmektedir. Üstelik bunun, değişikliklerin işsizliğe dönüşmeyeceği ve yaşam düzeyinin yükselmesine, sosyal güvencelerin pekiştirilmesine, yeni toplumun hukuksal temellerinin iyileştirilmesine ve yurttaşların demokratik haklarının genişletilmesine yardımcı olacağı bir biçimde yapılması söz konusudur. Sosyalist ülkelerin sendikaları yenilenme sürecinde sorumlu ve aktif bir rol oynamaktadır ve bu sendikaların temsilcilerinin sözlerinden anlaşıldığına göre, bu kolay ve basit olmamaktadır.

Bugün sermaye dünyasında yaşayan bizler, en azından çoğumuz, sosyalist devletlerde olup bitenleri gerçekçi açıdan görmeyi, her konuda açık, dürüst ve dostça konuşmayı öğrenmiş bulunmaktayız. Sosyalist ülkelerin, en başta Sovyetler Birliği'nin yapıcı barışçı girişimleri olduğu gibi, yeni toplumdaki köklü değişiklikler, büyük ümitler yaratmaktadır. Bu değişiklikleri değişik biçimlerde algılamak, bunlar üzerinde tartışmak olanaklıdır, ama gözlerimizin önünde olup bitenleri görmezlikten gelmek, bunun dünyadaki gelişmeleri nasıl etkileyeceğini anlamamak artık olanaksızdır. Sovyet toplumunun gelişmesindeki büyük hızlanma daha bugünden uluslararası yaşamda ön plana geçmiştir. Bu hızlanma yalnız SSCB için değil, aynı zamanda bütün dünya için daha şimdiden önemli sonuçlar vermektedir, gelecekte ise daha önemli sonuçlar doğuracaktır.

Sosyalizmin gerçeklerini olduğu gibi ve nasıl değişiyorsa öyle görmek gerekmektedir. Sosyalizmde sendikaların rolünü de yine öyle ele almak gerekmektedir. Ne bu sendikaların kendilerinin ne de başka birinin aşırı bir şekilde övülmeye gereksinimi yoktur. En büyük etkiyi ancak dürüst ve gerçek enformasyon sağlayabilir. Sağduyuya ve gerçek duruma ancak yoldaşça, açık, içten ve eşit haklı ilişkiler yanıt verebilir.

Karşımıza birkaç temel soru çıkmaktadır. Sermaye ülkelerinde emekçilerin sırtında çok ağır yük olan bunalımın sonuçları, işsizlik, sosyal programların kısıtlanması, gerçekten de kaçınılmaz şeyler midir? Gerikalmışlığın daha da derinleşmesi, gerçekten de emekçi insanların gelecekteki yazgısı mıdır?

Eğer bu böyle olsaydı, o zaman teknik ilerlemeden vazgeçmek ve marşalara geri dönmek gerekecektir. Ama böyle bir şey olanaksızdır.

Bu durumdan çıkış yolu vardır.

İşçi sınıfı, tüm emekçiler kendi yazgılarını, toplumu yıkıma sürükleyen egemen burjuva sınıfınının yazgısıyla birleştiremez. Ama sermayenin emek dünyasının başına ördüğü ağdan kurtulmak için yeterince güçlü direniş geliştirmek ve bunalımı giderme olanağı aramak gerekmektedir.

Biz bunun bütün emekçiler ve onların sendikalarının önüne karmaşık sorunlar çıkardığını açıkça söylemekten korkmuyoruz. Olguların gözünün

içine bakacağız. Eski görüşlerden uzaklaşmakta, yeni gerçeklere uymakta ve hareketimizin varlığını daha iyi savunmakta utanacak bir şey yoktur. Sendikal faaliyetlerin her yönü, bütün girişimleri ve temasları, imzalanabilecek bütün olumlu sözleşmelerin büyük önemi vardır. Yaratıcı, cesaretli olmak ve hiçbir şeyi ihmal etmemek gereklidir.

Şunu iddia edebilirim ki, *emekçilerin ulusal ve uluslararası çapta yığın-sal sendikal eylemleri, toplumsal faaliyet biçimleri arasında, değişiklikler için savaşımın belirleyici bir etmenidir.* İşçi sınıfının ve sendikaların var olduğundan bu yana bu böyledir ve başka türlü de olamaz.

Kapitalist sömürünün enternasyonalleşmesi sendikal hareketin karşısında, bu sömürüye aynı düzeyde yanıt vermenin zamanı gelmedi mi sorusunu çıkarmıştır.

Sendikalar, geçen yüzyılda emekçileri kendi çıkarlarını savunmak için birleştirme, patronların işçileri önce yerel daha sonra da ulusal çapta rekabete itmesini engelleme gereksinimi sonucu ortaya çıkmıştır. Bugün uluslarötesi tekeller bu tür bir rekabeti artık değişik ülkelerin ve hatta kıtaların işçileri arasında, uluslararası çapta yaratmaktadırlar. Uluslarötesi tekeller bunun için gerekli yasal kuruluşlara, çok büyük kaynaklara, özel olarak yetiştirilmiş uzmanlardan oluşan kurmaylıklara sahiptirler.

Emekçilerin ve onların sendikalarının aynı boyutlarda birlikte buna yanıt vermeyi örgütlemeye ağır davranmaları uygun olacak mıdır? Birlikte hareket etmek koşuluyla bizler, ulusal yasama organlarını uluslarötesi tekellerin uluslararası çaptaki keyfi hareketlerini ciddi bir biçimde sınır-layacak, değişik ülkelerde işletmelerin kolektiflerine birlikte savunma ve kontrol için, bu dev tekellerin yöneticileriyle görüşmeler yürütmek için gerekli araçları sağlayacak hukuksal hükümler getirmeye zorlayabilecek güce sahibiz. Sendikalar daha şimdiden (savaşım deneyimi de bunu göstermektedir) bir tekelin fabrikalarında güçleri koordine etme, enfor-masyon değiş tokuşunu, ortak dayanışma eylemlerini örgütleyebilme yete-neğine sahiptirler. Tek sözle, dünya çapında sendikaların desteğini ivedilikle gerektiren geniş bir somut girişimler yelpazesi mevcuttur.

Dedelerimizin 19. yüzyılda, çok zayıf olanaklara sahip olmalarına karşı elde ettiklerini bugün biz her ülkede, *dünyadaki reel güçler dengesini hesaba katarak* elde etmeye adeta mecburuz. Gereken her şeyi birlikte ve gerekli kararlılıkla yaparsak, biz bu işte niçin üstün başarı elde etmeyelim?

Gerikalmışlığa karşı, emperyalizmin ekonomik ezgisine karşı savaşım yürütmek, yalnız gelişmekte olan dünyanın emekçilerinin ve sendikalarının görevi değildir. Gelişme için, yani uluslararası yeni ekonomik düzen için savaşan ülkelerle normal ilişkiler kurulması, bütün emekçi insanların, bu arada kapitalist sanayi ülkelerindeki emekçilerin çıkarlarıdır. Dayanışmanın gereği ve aynı şekilde işsizliğe karşı savaşımın bir parçası da budur. «Borçları ve faizleri ödemeyeceğiz» belgisinin uyandırdığı geniş

yankı, Kübalı yoldaşların önerisi üzerine gerçekleştirilen Orta ve Güney Amerika Ülkeleri Sendikalar Konferansı'nın başarısı ve başka yığın eylemleri, bunun yoluna işaret etmektedir. Benzeri girişimlerde bulunacak uluslararası bir toplantının tam zamanı olsa gerek. Emperyalizmin halklara kendi iradesini dayatması, sanıldığı kadar kolay değildir: Sermayenin zayıf yanları vardır, onun bankacılık ve döviz sistemi bir hayli sarılmıştır ve bu da modern Chaylocklara karşıkoyma olanağı vermektedir.

Dünyamızın ekonomik ve sosyal yaşamında bugün sosyalizm büyük bir ağırlığa sahiptir. Herşey bu ağırlığın gelecekte daha da artacağına işaret etmektedir. Boykotla, «kara listeler» hazırlamakla ve başka ayrımcı önlemlerle sosyalizmin gelişmesini engelleyebileceklerini sananlar gerçekten kördürler. Adı geçen adımlar en başta bunların girişimciliğini yapanlara zarar vermektedir. Ama bu adımlar, COCOM'un (2) kara ünlü direktiflerini ses çıkarmadan yerine getiren hükümetlerin bulunduğu ülkelerin emekçilerinin çıkarlarına da dokunmaktadır. Çünkü sosyalist devletlerle geniş ekonomik bağlar, işsizliği gidermenin önemli bir aracıdır. Bu tür bağlar kapitalist devletlerde bunalım koşullarında emekçilerin çok büyük gereksinim duyduğu işyerleri yaratabilecek durumdadır. Bunun yanısıra, bu işbirliği uluslararası gerginliğin yumuşatılmasına büyük bir katkı olabilir.

Yeni durum, sendikal hareketin buna uyum göstermesini gerektirmektedir. Tarihsel olarak sendikalar, bugün de sayıları, deneyimleri ve savaşkanlıkları bakımından önde gelen sosyal gücü oluşturan işçiler arasında ortaya çıkmıştır. Ama toplumun, emek biçiminin, tekniğin ve teknolojinin evrimi, memurların, mühendislerin, teknikerlerin, idari yönetim personelinin rolüne yeni önem ve boyut kazandırmıştır. Bunların örgüte ve işçilerle birlikte savaşıma giden yolları zordur. Bununla birlikte, ücretli emek insanları olarak onlar da sömürüye uğramakta, işsizlik ve istikrarsız sosyal durum onları da vurmaktadır. Bu çalışan katmanlarla birleşerek, onların gereksinimlerine yanıt veren savaşkan sendikalar kurmak, emekçilerin ortak çıkarları için savaşıma onların geniş olarak katılmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası sendikal hareketin günümüzdeki en önemli görevlerindedir. Aslında söz konusu olan *sendikaların bütün emekçi insanların, her özgün grubun örgütleri olması, yani yeni koşullara ve zamanımızın gereksinimlerine uygun sendikalar olmasıdır.*

Kuşkusuz, ideolojik farklar, sendikal hareketin değişik gelişme konseptleri tarihsel bir kalıttır ve günümüzün bir gerçeğidir. Bunu reddetmek yanlış olur ve bu konularda tartışma yürütülmesi doğaldır ve gereklidir. Ama sendikal birliğin sağlanmasının olanaksız olduğu söylenebilir mi?

(2) Doğu ile Batı arasında ticaret politikası konularında koordinasyon komitesi. ABD'nin girişimiyle 1949 yılında, NATO'nun uzantısı olarak kurulmuştur. «Stratejik önemde» oldukları gerekçesiyle şu ya da bu malların sosyalist ülkelere ihracını sınırlayarak, bu ülkelere karşı ticaret ayırımı amacına hizmet etmektedir. (Not Red.)

Sendikaların birliği ideolojiye değil, emekçilerin hem ulusal de uluslararası çaptaki çıkarlarının ortaklığına dayanmaktadır.

Zamanında, kuşatma altındaki Bizans'da kendilerini bilge sayan adamlar meleklerin hangi cinsiyete ait olduğunu tartışmaktaydılar. Oysa yenilgi başlarının üzerinde sallanmaktaydı. Ve Bizans düştü.

Bugün birçok ülkede sendikaların varlığı, hangi ideolojik doğrultuya bağlı olduklarına bakmaksızın, tehdit altında bulunmaktadır. Bu koşullarda DSF, doğrultularında bağımsız olarak bütün sendika yöneticilerine ve birliklerine şöyle seslenmektedir: Bizans bilgelerine benzemeyelim. Kendi görüş ayrılıklarımızla birlikte ortadan kaybolmaktansa, birbirimize yakınlaşalım, çabalarımızı birleştirelim ve yenelim! *Karar verip harekete geçmenin zamanı gelmiştir. Biz buna hazırız.*

Geçmişe sıkıca bağlı kalmaya devam eden güçlere karşın dünyamız ileriye doğru değişmektedir. Biz, var güçleriyle değişiklikler için savaşanlar arasında yer almaktayız. Ve savaşım ne kadar zor olursa olsun, biz bu savaşımı, zafere ulaşacağına inanarak, geleceğin emekçi insanlara ait olduğuna inanarak yürütmekteyiz.

Video bize yardımcı oluyor

VICTOR NETO

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi aday üyesi

Portekiz'de herkes, Portekiz Komünist Partisi'nin kendi video yapımlarını yayınladığını biliyor. Bu birçok kez burjuva basını ve partinin en gelişkin video donatılarını aldığı şirket tarafından – elbette ticari nedenlerle – kamuoyuna duyuruldu. Video bölümümüzün nasıl kurulduğunu anlatmadan önce, buna neden gerçekten gereksinim duyduğumuzu açıklamanın yerinde olacağını düşünüyorum.

Hükümet, sağcılar ve öteki gericiiler tarafından denetlenen güçlü yığınsal iletişim araçları-televizyon, radyo ve birçok önde gelen gazete-halkımızın beynini sistematik olarak yıkıyor, kendi politik çıkarlarını dayatmak amacıyla kamuoyunu kandırıp kendi tarafına çekmeye çalışıyor. Devlet tarafından işletilen biçimsel olarak kamu kuruluşu görünümündeki televizyon, gerçekte sağ güçlerin denetimindedir. Partimize karşı hertürlü ayrımcılığı yapan bu güçler tarafından antikomünist amaçlarla kullanılmaktadır.

Bu durum, Nisan 1974 Devrimi'nin davasını savunmakla kalmayan, bunu ilerletmek de isteyen partimizi, kendi düşüncelerini, konularını ve önerilerini halka götürmek için neler yapılması gerektiği üzerinde düşünmeye sevketti. Biz partimizin politikasının doğru olduğuna inanıyoruz. Ancak bu yeterli değildir, inancımızı halka iletmemiz gerekmektedir.

PKP'nin propaganda çalışmasından ne anladığı üzerine de birkaç söz söylemek gerekiyor. Bu alanda, en önemli aracın politik faaliyet olduğuna inanıyoruz. Devrimci propagandaya ilişkin görevlerin üstesinden ne kadar gelişkin olursa olsun, salt teknik araçlarla gelmek olanaksızdır. Bu araçların önemine ve bunları ustalıkla kullanabilme yeteneğine gereken değeri vermekle birlikte, gerçekçi olmak gerekmektedir. Şu durum açık olarak görülmektedir: PKP yığınsal iletişim konusunda burjuvazi ile rekabet edecek durumda değildir. Bu nedenle *komünistlerin günlük politik çalışması propagandamızın ana biçimi olarak kalmaktadır*. Partinin üyeleri, örgütleri pasif olursa, hiçbir propaganda, hangi kanallar kullanılsa kullanılsın, başarılı olamaz.

PKP, propaganda çalışmalarında geniş bir yelpazeye yayılan çok çe-

1944 yılında doğan gazeteci Victor Neto, 1964 yılında PKP'ne üye oldu. 1979 yılından bu yana Merkez Komitesi aday üyesidir. PKP MK Enformasyon ve Propaganda Bölümü'nün propaganda işleri sorumlusudur.

şitli biçimlere başvurmaktadır. Bunlar arasında afişler, broşürler, kitaplar ve düzenli yayınlar sayılabilir. Ülke çapında propaganda günleri düzenli olarak örgütlenmektedir. Merkez Komitesi, temel parti örgütlerini, kendi propaganda malzemelerini kendileri üretmeye teşvik etmektedir, çünkü Lizbon'dan gönderilenlerin gereksinimi tümüyle karşılaması düşünülemez. Değişik alanlarda ve topluluklarda yaşayan insanlar değişik sorunlarla yüzyüze gelmektedir. Yerel parti örgütlerinin çalışması, kendine özgü özelliklere sahiptir ve ayrıca insanlar farklı farklı düzeylerde eğitim görmüşlerdir. Bu nedenle, örgütlerimizin, kendi propaganda çalışmalarını, kendi ödevlerini ve savaşım yürüttükleri özgün koşulları gözönüne alarak biçimlendirmelerinin çok önemli olduğuna inanıyoruz.

Bunlara ek olarak, *PKP her tür propaganda aracının kullanılması gerektiği düşüncesindedir*. Bunların hiçbirisi işe yaramaz değildir, her birinin kendine ait bir yeri vardır. İşin «püf» noktası, bunlardan hangisinin nerede ve ne için kullanılacağıdır. Herşey, filmler, video kasetleri, slaytlar, gazeteler, sergiler, bildiriler, duvar yazıları ve ötekiler kullanılmalıdır. Partinin propaganda çalışmalarına yaklaşımının merkezinde işte bu bütünsel tutum yer almaktadır. Bunu özellikle vurguluyorum, çünkü kimi zaman video-nun «her derdedeva» bir ilaç olduğuna ilişkin görüşlere rastlanmaktadır. Bu temelsiz bir görüştür. Video çok önemlidir, ancak, bunun parti örgütlerinin politik faaliyetinin zayıflamasına yol açmaması gerekir. Video, geleneksel biçimleri de içinde olmak üzere, öteki propaganda biçimlerinin zararına kullanılmamalıdır.

Çekici ve elverişli olan işitsel ve görsel araçlar hızla yayılmakta ve artan ölçüde, özellikle de gençler arasında popüler hale gelmektedir. Bugün birçok genç Portekizli'nin televizyon, video ve radyoyu, kitap ve gazeteye tercih etmekte olduğu bir olgudur. Kuşkusuz bu eğilim mahkum edilebilir ve buna karşı mücadele de edilebilir, ancak bu bir gerçekliktir ve gözönüne alınmalıdır.

Propaganda çalışmalarında video kasetlerinden yararlanma konusundaki ilk denememiz daha 1976 yılına dayanır. O zamanlar yapılarımız yalnızca siyah-beyazdı ve bugünün ölçütleri ile çok az olarak sağlıyordu. Son derece mütevazı boyutlarda kullanıyorduk.

Son yıllarda video kaydı konusunu tekrar ele aldık. Bunun nedeni yalnızca bu aracın propagandadaki açık avantajları değildi. Kendi televizyon programlarımızı yapmak gibi özgün bir gereksinim ile yüz yüze gelmiştik. Anayasaya göre, öteki partiler gibi, PKP de, radyo ve televizyona çıkma hakkına sahiptir. Televizyonda bize ayrılmış olan zaman yılda yaklaşık 60 dakika ile sınırlıdır. Bu nedenle, bize ait olan her biri onar dakika süren 5-6 programı kendimiz hazırlıyoruz. Bu zorlu bir iştir, çünkü PKP'nin politikasına ilişkin gerçeği boylu boyunca sergilemek ve herhangi özgün bir konudaki tutumumuzu açıklamak; bunların hepsi on dakika içinde yapılmak zorundadır.

Başta, televizyon programları için film kullandık, ancak film çekmek çok zor olduğu için daha sonra video kaydına başladık. Film çekmek, özel stüdyolar, profesyonel kadro, birçok değişik donatım ve film arşivi gerektiriyordu ve ticari amaçlarla film yapmadığımız için bunlar mali olarak kendilerini besleyemiyordu.

Film yapımında işte bu sorunlarla karşı karşıya geldik, ancak film gösterme konusuna hâlâ özel bir dikkat ayırmaktayız. PKP, kendine ait bir film fonuna sahiptir ve bunu yeni filmlerle zenginleştirmeye çalışıyoruz. Parti yığınlarla çalışmada, filme başvurmadan vazgeçmiştir, çünkü bunun da kendine göre avantajları vardır. Birçok bölgede, özellikle kırsal alanlarda, filmler, videoya göre hâlâ daha çekici gelmektedir. Öte yandan yüksek teknolojik düzeyle tanışmış olan kentlerin izleyicisi daha çok videoyu tercih etmektedir.

1986 yılı başlarında, «Contraponto» (Karşı görüş) adlı program yapma fikri doğdu. Video kasetleri halinde düzenli olarak hazırlanan ve politik haberlerden oluşan bu programlar, öne çıkan ulusal ve uluslararası konulardaki iç politikayı kapsamakta ve PKP'nin konumlarını açıklamaktadır. Bu programın görevi, burjuva propagandasının icatlarına doğru enformasyonla karşı koymak ve kültür ile spor alanlarında da gelişmeleri ele almaktır. Programlarımız, sınıf savaşımına özel bir dikkat ayırıyor, çünkü bu sağ güçlerin denetimindeki yığınsal iletişim araçlarının kasıtlı olarak gözlerden gizlemeye çalıştıkları konulardan biridir. «Contraponto», ülkenin değişik bölgelerindeki sınıf savaşımını hakkında başka kaynaklardan bilgi almaları olanaksız olan yoldaşlarımızın çoğuna enformasyon aktarmamızı sağlıyor.

İlk «Contraponto» kasedini 1986 Nisan'ında yayınladık, ondan sonra yaklaşık her dört haftada bir, bir yenisi çıktı. Kimi sahneleri televizyondan kaydediliyor, geri kalan çoğu bölümü ise kendimiz çekiyoruz ve kendi yorumlarımızla seslendiriyoruz. Her bir program ortalama 40 dakika. Ancak bu süreyi kısaltmayı düşünüyoruz. Araştırmalara göre, izleyiciler kuru, uzun konuşmaların ya da geniş politik panoramaların yer aldığı bantlardan sıkılırlar. İnsanlar özgün konuların, kısaca, çarpıcı bir şekilde işlendiğinde daha fazla ilgi duyuyorlar.

Hemen hemen tüm başlıca parti örgütlerimizin video kayıt cihazları var. Her bir «Contraponto» bandı, 60–70 kopye yayınlanıyor. Ama gerçekte dolaşıma giren bant sayısı çok daha fazla: Bantlar çoğunlukla yerel örgütlerde çoğaltılıyor. Bu toplam sayıyı hesaplamak olanaksız. Parti örgütleri, izledikten sonra kasetleri yeni programın kaydedilmesi için geri iade edebilirler. Bu durumda «müşteri» yalnızca kayıt parası ödüyor.

3 saatlik bir kasetin 40 dakikası haber programıdır, kasetin geri kalan bölümü ise ya bir filme ya da müzik şovuna ayrılmıştır. Aynı zamanda yeni sunuş biçimleri için de arayış içindeyiz. Geçen yıl, «Contraponto»da politik konular daha az bir yer aldı, ama, bu programlara PKP'nin değişik

bölge örgütlerinin düzenledikleri geleneksel festivallerde sahneye çıkan birçok tanınmış Portekizli şarkıcının şarkılarını ekledik.

Video kasetlerine Portekiz'den ve başka ülkelerden, özellikle de sosyalist ülkelerden, değişik sorunların ele alındığı konulu filmler eklemeyi planlıyoruz. Bunları Portekizceye çevirebiliriz, ya da alt yazı kullanabiliriz. Bu alanda yapılması gereken çok iş var. Planımız, tam uzunlukta, konulu, bilimsel, eğlendirici, tarihi filmlerle, spora ilişkin film ve çizgi filmlerle, video kaset çeşitlerimizi hızla artırmaktır.

Bir başka plan da, aktivistlerimizin politik ve ideolojik eğitimi için video donatımının kullanılmasına ilişkindir. Başlıca öğretim aracı olarak kasetlerin kullanıldığı yerel video okulları örgütlenebilir. Yoldaşların, yaşadıkları bölgelerde, PKP'nin merkezi kurslarına katılmak için seyahat etmelerine gerek kalmadan öğrenim görebilmeleri de ek bir avantajdır.

Parti video donatımını yaklaşık iki yıl önce satın aldı. O zamandan bu yana, başta planladığımızın, belki de on katını gerçekleştirdik. Bir daha vurgulamak istiyorum, video büyük olanaklar sağlıyor, ancak profesyonel yaklaşım ve uygun örgütlenmeyi gerektiriyor. Bu da personel yetiştirilmesi konusunu gündeme getiriyor.

«Contraponto» programlarını politik açıdan her bir programın ana temasını belirleyen PKP MK Enformasyon ve Propaganda Bölümü yönetmektedir. Bu yönlendirme, bir grup komünist teknisyen ve gazeteci tarafından uygulamaya sokuluyor. Teknik bakımdan yetişmiş, sayısı sınırlı, dar bir personel kadromuz var. Bunun çoğunluğunu da, bizimle çalışırken ustalık ve deneyim kazanmış gençler oluşturuyor. Öte yandan bize yardımcı olmaya hazır pek çok yetişmiş profesyonel-yapımcı, kameraman, ses ve ışık mühendisi vb. vardır. Bu, bizim büyük bir aktifimizi oluşturmaktadır. Bunların hepsi PKP üyesi değildir, ama hepsi boş vakitlerinde video filmlerimiz konusunda bize yardımcı olmaya hazırdır. Örneğin, Eylül 1986'daki son «Avante» festivalinde bir dizi ekip, dört video kamerası ile çalıştı. Olağanüstü durumlarda, seçim kampanyasında olduğu gibi, politik faaliyet en yüksek noktasına çıktığında, gereksinimlerimizi, çeşitli profesyonel videocu elemanlarla geçici kontralar yaparak karşılıyoruz çünkü bu dönemlerde tüm parti üyeleri tümüyle politik savaşımın içine dalıyorlar.

Kendi uzmanlarımızı yetiştirmek için de çalışıyoruz. Bunları, bu alanda çalışmaya ilgi duyan, yaratıcı bir yaklaşım sergileyen ve yeni düşünceler yaratma yeteneği gösteren genç komünistlerden seçiyoruz.

Görüldüğü gibi, video ile çalışmalarımız daha yaygınlaştırılmalıdır. Parti örgütlerinden giderek daha çok talep geliyor ve bunlardan birçoğu da kendi programlarını hazırlama yoluna gidiyorlar. Bu tamamen anlaşılır bir şeydir. Ülkenin değişik bölgelerindeki parti eylemleri öylesine çoktur ki, bunların hepsini kucaklamamız olanaksızdır.

Video ile çalışmamız, özellikle de «Contraponto» programlarımız, tü-

müyle yeni bir girişimdir. Son şekli verilecek daha çok şey vardır. Bu nedenle, daha iyi çalışma biçimleri ve yerel örgütlerle daha etkin ilişkiler kurma arayışımızı sürdürüyoruz. Yine de kimi ilk sonuçları toparlayabiliriz.

Propagandanın bu biçimini heyecanla ve gayretle kullanan parti örgütleri gözle görülür ilerlemeler kaydettiler. Akşam karanlık basar basmaz, programlarımız sokağın ortasında gösterime sokuluyor ve birçok izleyici topluyor. Bu olanağı aynı zamanda kendi propagandaya yönelik yayınlarımızın dağıtımı için de değerlendiriyoruz. Sahipleri komünistlere yakın olan kimi halka açık yerlerde de «Contraponto» programları gösteriliyor. Elbette, enformasyon programları sık sık, PKP binalarında, öğle yemeği tatilinde ya da akşam üstleri, toplantılardan önce gösteriliyor. Bu gösteriliyor, çoğunlukla herhangi bir tartışmanın girişini oluşturuyor.

Ne ki, deneyimimiz olumsuz bir yan da taşımaktadır. Nesnel zorluklar, girişimli davranılmaması, yetişmiş personel eksikliği ve kimi zaman da sadece sıradan konularda inatçılık gibi olgular videoyu yeterince etkin kullanmamızı engellemektedir. Bir propaganda aracı olarak video insan gücünün bir dereceye kadar seferber edilmesini ve parti örgütlerinin yeterli çabayı göstermesini gerektirmektedir. Eğer kargaşa olursa, bu işten sorumlu olacak biri saptanmamışsa, insanlar bir gösterinin olacağından haberdar edilmemişse ya da gerekli donatılar hazırlanmamışsa, bir video kaseti de, yararsız bir afiş ya da gazete gibi raflarda toz tutabilir.

Bir başka deyişle, *hiçbir şey kendiliğinden olmaz. Kendi başına mükemmel olan tek bir propaganda aracı yoktur. Her bir durumda, belirleyici olan insan faktörüdür, örgüttür, yığınlara yönelik politik çabadır.* Ve bunun sonucunda elde edilen kazanım da muazzamdır. Deneyimimiz gösteriyor ki, komünistlerin politik ve ideolojik savaşımının modern bir biçimi olarak videonun geleceği vardır.

Zindanlarda geçen 20 yıl

Filipinli komünist Jose Lava, yaşamının 20 yılını hapislerde geçirmiştir. Ama bunca yıllık hapislik onun iradesini kıramamıştır. Filipinler ve dünya kamuoyunun hükümete yaptıkları baskı sonucu 1970 yılında serbest bırakılmasından sonra hemen Komünist Partisi'nin faaliyetlerine aktif olarak katılmıştır. Kadherine düşen bu acıların altından nasıl kalkmıştır? Kendi kişiliğini ve ülkelerini korumasına neler yardım etmiştir? Biz işte bu soruları, dergimizde şimdi partisini temsil eden Lava yoldaşa yönelttik. O, şunları anlattı:

18 Ekim 1950 ... Bu uğursuz gün her zaman hafızamda kalacaktır. O zaman iktidar çevreleri, Manila'da aralarında partimizin bazı yöneticilerinin de bulunduğu büyük bir komünist grubu ele geçirmeyi başardı. Mayıs 1951'e kadar süren ve uydurma gerekçelere (1) dayandırılan mahkemede partimizin 6 üyesi idama mahkûm edildi, ben ve birkaç yoldaş ömür boyu hapis cezasına, geri kalanlar da değişik süreler hapis cezalarına çarptırıldı.

İlk zamanlarda ben hapisyanede 12 yıldan («ayaklanmaya katılmaktan» verilen en ağır ceza) fazla kalacağıma inanmıyordum, ülkede durumun değişeceğine ve bana verilen mahkûmiyet kararının gözden geçirileceğini ümit ediyordum. Yıllar birbirini kovalıyor, yalnız hapisyanedeki koşullar, gardiyanlar ve tutuklular değişiyordu.

İlk beş yılın büyük bir kısmı idama mahkûm edilenlere ayrılmış hücrelerde geçti. Okuma imkanlarının bile bulunmadığı, yalnız havalandırma için, akrabalarla ve avukatlarla görüşmek için çıkma izni verilen tek kişilik koşullarda da kaldığım oldu. Bir keresinde, ölüme mahkûm edilenler arasında kanlı bir çatışma çıktı, gardiyan bizi bunların yanından başka bir hücreye götürdü, burada birkaç ay kaldık. Bu koşušta 250 kişi bulunuyordu. Yerde, neredeyse üst üste yatıyorduk.

Tutuklu komünistler sürekli olarak gizli servislerde görevli subaylar tarafından izleniyordu, bazıları ise defalarca bizim dayanaklılığımızı deniyorlardı. Hatırlıyorum ki, bir defasında, askeri cezaevindeki çok sıkı ve ağır koşullarda geçen dönemden sonra aralarında benim de bulunduğum birkaç yoldaş, gözlerimizi bağlayarak cezaevinden çıkardılar. Uzun bir zaman tam bir sessizlik içinde yolculuk ettik. Nereye götürüldüğümüzü

(1) Komünistler, «ayaklanmaya katılmakla» (o zaman partimiz yeni sömürge rejimine karşı silahlı savaşım yürütüyordu) suçlanıyor ve bu, «suçu ağırlaştırıcı unsurlar»la pekiştiriliyordu. Böylece komünistler ceza yasasında bulunmayan maddelere göre yargılanıyordu. Çünkü ceza yasasında yalnız «ayaklanmaya katılma» durumunda ceza ön-görülüyor, «ağırlaştırıcı unsurlardan» söz bile edilmiyordu.

bilmiyorduk. Daha sonra anlaşıldığı üzere, yeniden sorgulamaya götürülüyorduk. Gerçi, sorgulama neredeyse dostça bir sohbet biçiminde geçti. Sorgulamayı kendisini tarihçi olarak tanıtan bir istihbarat subayı yürütüyordu. Benden parti içinde savaşımın biçim ve yöntemleri konusunda süren tartışma konusundaki görüşmelerimi anlatmamı istiyordu. Ben bu «işbirliği» önerisini büyük bir nefretle reddettim.

O zaman benim üzerinde sinir bozucu ilaçlarla deneme yapmaya başladılar. Amaç bu ilaçların etkisini denemektir. Gece ile gündüz birbirine karışıyordu, ben sürekli yarı baygın bir durumda bulunuyordum. Bu durumdan çıkar çıkmaz yeniden iğne yapıyorlardı . . . Sonra da beni aklımı oynattığıma inandırmaya çalışıyorlardı. Daha sonra, karıma ülkenin Cumhurbaşkanı'na bir dilekçeyle başvurarak durumu şikayet etmesini önerdim. Karım, önerimi yerine getirmiş, ama yanıt almamıştı.

Bildiğim kadarıyla, Filipinler Komünist Partisi'nin yalnız bir üyesi (ölüm cezasına mahkûm edilenler arasından) birkaç yıl tutuklu kaldıktan sonra düşmanın ağır baskılarına boyun eğmiştir. Diğerleri direndiler. Bana gelince, ben daha ilk gün affımı bile istememe kararı aldım. Böyle bir adım zayıflık işareti olarak, kurtulmak için kendi ilkelerimden vazgeçmek gibi de yorumlanabilirdi.

Bize aile üyelerimiz vasıtasıyla da etki yapma yeltenişlerinde bulundular. Gerçi, emperyalizm yanlısı rejime düşman olduklarını ve sosyalist görüşlere sempati duyduklarını bildikleri için, devrimci savaşıma doğrudan katılmayan iki ağabeyime hiç başvurmamışlardır. Makamlar annem aracılığı ile beni etkilemeyi denediler. Bu amaçla onlar bizim bir tanışığımızı annemle konuşmaya gönderdiler ve annenden beni ve o zaman FKP MK Genel Sekreteri görevini yapan küçük kardeşimi görüşlerimizden vazgeçmeye ikna etmesini istediler. Ama annem şu yanıtı vermiştir: «Oğullarım neyle uğraşırlarsa uğraşsınlar, bunun iyi bir iş olduğuna inanıyorum, çünkü onlara güvenim tamdır. Bana ise yalnız onların sağ olmalarını ümit etmek ve dua etmek kalmaktadır.»

Açık provokasyonlara da göğüs gerdiğimiz oldu. Bir kez güvenlik işleminde çalışan subayların bir oyun oynadıklarını hâlâ hatırlıyorum. Onlar benim koğuşumun kapısının önünde bir pusula bulduklarını ve bu pusulada şöyle denildiğini belirttiler: «Lava yoldaş, artık herşey hazır». Bu sahte belgeye dayanarak, beni kaçmaya hazırlanmakla suçlamak istiyorlardı. Ama bunlar da boşa çıktı. Bu olayın incelenmesi görevi, dürüst bir insan olan ve güvenlik işlerinde çalışan bir subaya verilmişti. Birkaç kez sorgulamadan sonra benim bu işle en küçük bir ilişkim bile olmadığını anladı ve gerekli hükmü verdi. Ne yazık ki, o kendi dürüstlüğü'nün kurbanı oldu. Onu mahkemeye verdiler, sorgulamalar sırasında pestilini çıkarıncaya kadar dövdüler. Daha sonra öğrendik ki, bu subay kısa bir süre sonra ölmüş.

Uluslararası komünist hareketin gelişmesindeki karmaşık durumu, spe-

külasyon konusu yaparak, gardiyanlar bizim moralimizi bozmaya yelten-
diler. Örneğin, bilindiği gibi kişiye tapmayı ve o dönemin suistimallerini
kınayan SBKP 20. Kongresi'nden sonra gizli servisten bir subay yanıma
geldi ve Amerikan «U.S. News and World Report» dergisinin, Kongre
kararlarının antikomünist yorumlamalarını ele alan sayısını gösterdi.
Bana görüşümü sorduğunda, ben herşeyden önce burada yazılanların
doğruluğundan büyük kuşku duyduğumu söyledim. Ve bunun komünist-
lerin sosyalizme olan inancını hiç bir şekilde sarsamayacağını, aynı za-
manda yiğit Sovyet halkının SBKP'nin yönetiminde Hitler faşizmine karşı
zaferin kazanılmasında belirleyici rol oynadığını hiç kimsenin reddemeye-
ceğini ekledim.

Daha tutuklanmamızın ilk günlerinden itibaren bizim grubumuzu Kato-
lik Kilisesinden din adamları ve rahibeler ziyaret etmeye ve bizleri ateist
konularımızdan uzaklaştırmak için başarısız denemelerde bulunmaya
başladılar. 60'lı yılların başlarında ise Filipinler'deki Katolik Lassalle
Üniversitesi'nde faaliyet yürüten dini örgütün üyeleri kimi komünistleri
ziyaretlerini artırdılar. Beni de iki kez ziyaret ettiklerini hatırlıyorum. On-
ların amacı, Maocu görüşleri kullanarak, bizim safılarımızı bölmektir. «Las-
salcı kardeşler» ideolojik açıdan zayıf olan ya da pratik deneyimi yeter-
siz olan kişileri araştırıyorlar. Onlar ancak bu tür birkaç kişi bulabildiler,
komünistlerin çoğunluğu inançlarına bağlı kaldılar.

Benim 20 yıl boyunca bu hapisane çilelerine dayanmayı, herşeyden
önce bu sınavlara hazır olmaya ve Komünist Partisi'nin savunduğu ülkü-
lere bağlı olmaya borçluyum. Filipinliler Komünist Partisi'ne 1937'de, par-
tinin 5 yıldır illegal koşullarda çalıştığı dönemde girdim ve daha en baş-
tan komünistin yaşamının ne gibi tehlikelerle karşı karşıya olduğunu ve
ne gibi özverilere hazır olması gerektiğini biliyordum.

Bunu müstakbel eşime, daha yeni tanıştığımız sıralarda bildirdim. Ve
gururla şunu söyleyebilirim ki, ben uzun yıllar hapishanede kaldığım süre
boyunca o beni anlayarak, büyük dayanıklılık ve yiğitlik gösterdi. O, as-
lında üç çocuğumuzu tek başına büyüttü, iktidarın onun aracılığıyla bana
etki yapmak için başvurduğu baskı yeltenişlerine teslim olmadı.

Dava uğrunda özveride bulunan, hatta canlarını veren birçok yoldaşı-
mın ve yakınlarımın yazgısı üzerinde düşündüğümde, şunu söyleyebilirim:
Biz tam da yabancı ve yerli zorbalara ayakları altında ezilen halkın ve
yurdun çektiği acıları böyle derinden hissettiğimiz için komünist olduk.
Öyle görülüyor ki, bunda Filipinlerde daha 19. yüzyılın sonlarında İspan-
ya egemenliğine karşı başlatılan ulusal kurtuluş hareketlerinin gelenek-
leri de belirli rol oynamıştır. Bizim ailemizde çocuklar bu gelenekler ru-
hunda yetiştiriliyordu. Ben daha küçük yaşta beri dayımın sömürgecilere
karşı savaştığını ve 18 yaşında San Rafael yöresindeki çarpışmalar sıra-
sında can verdiğini biliyordum. Anam, babam bize, kız ve erkek kardeş-
lerime yurt sevgisini aşıladılar, fakirlerin ve ezilenlerin acılarını payla-

mamızı, adalet için canatmamızı, bilgi edinmemizi ve gerçekleri öğrenmemizi sağladılar, disiplinli ve direngen olmayı öğrettiler.

Filipinli komünistler Japon işgali döneminde ve daha sonra da Amerikan sömürgeciliğinden kurtulmak için verdikleri silâhli savaşlar sırasında çetin sınavlardan geçtiler. Ülkeyi işgal eden Japonlar, Komünist Partisi'ni «baş düşman» ilân ederek, onun yöneticilerini yakalamak için gerçekten komünist avına başladılar. O dönemde davaya bağlı olan birçok yoldaşımız öldürüldü. Onlar arasında Filipinler Komünist Partisi'nin kurucusu Crisante Evangeliste yoldaş da bulunuyordu. Bir gün Politik Büro'nun gizli oturumundan sonra, ben kılıpayı tutuklanmaktan ve olasılıkla ölümden kurtuldum. Ölüm, komünistleri sürekli tehdit ediyordu, biz hayatımızın her an tehlikede olduğuna biliyorduk. Ve 1950'de bu anlatıklarımın başladığı gün, gerici Amerikan yanlısı rejimin uşakları beni yakaladıkları zaman, ben, elbette, korktum, ama bu korkuyu yenmeğe çalışıyordum ve en kötüsüne de hazırdım.

Daha mahkeme önüne çıkarılmadan bizi hapishaneye götürdüklerini hatırlıyorum, orada aramızdaki bağları koparmak için bizi ayrı ayrı koğuşlara yerleştirdiler. Ama bir aramızda hiç bir anlaşma yapamadan, bu durumu protesto etmek için hep bir ağızdan «Enternasyonalı» söylemeye başladık ve bundan sonra da «Kahrolsun Amerikan emperyalizmi ve onun kuklaları», «Yaşasın FKP ve onun Halk Kurtuluş Ordusu» (?) diye haykırmağa başladık. Daha sonra diğer tutuklular, hatta ayrı ayrı gardiyanlar ve hapishane memurları, bu yığınsal olarak marşlar söylenişin ve haykırılan sloganların kendilerine büyük etki yaptığını belirttiler ve şunu dile getirdiler: Eğer hapishanedeki insanlar böyle hareket edebiliyorlarsa, onlar uğruna savaşım verdikleri davanın doğru olduğuna ve eninde-sonunda zafere ulaşacaklarına inanıyorlar demektir.

20 yıl boyunca, hapishanede kaldığımız bu süre içinde, biz savaşkan ruhumuzu ve kurtuluşumuza inancımızı parti çalışmalarıyla koruduk. Bu çalışmalar, elbette, tutukluların olanakları koşullarına uygun bir biçimde yürütülüyordu.

İlk baştan eğitim işlerini yoluna koyduk. Bizim ayrı ayrı koğuşlarda tutulmamıza rağmen bu çalışmalar kesilmiyordu. Sonra hapishane parti yönetiminin oturumlarını sürekli bir şekilde yapmaya başladık. Elbette, eğer bazı gardiyanlarla iyi işbirliği kurmayı başaramasaydık bunları yapamazdık. Gardiyanlardan kimileri FKP'nin geleneksel olarak büyük etkisi olduğu ve halkın partiye çok sempati duyduğu bölgelerde doğmuşlardı. Diğerleri ise bizim onlara karşı insancıl davranışlarımıza uygun bir yanıt olarak bunu yapıyorlardı. Biz yeni olağan oturumumuzu yapmak istediğimizde ilişki kurduğumuz gardiyanlar koğuş kapılarını açıyorlardı ve komünistler istedikleri koğuşta toplanıyordu. Gardiyanların on-

(?) Komünist Partisi'nin yönetiminde rejime karşı savaşan silâhli birlikler. (Not Red.)

ların işaret vermesi üzerine biz koşuşlara koşup kapıların kapanmasını beklıyorduk. Hiçbir durumda bize yardım eden gardıyanları zor duruma dışürmemek için çok dikkat ediyorduk.

şunu da belirtirim ki, hapishanede bizden önce tutuklanmış komünistler de vardı. Artık onlar örgütlenmişlerdi, personeli tanıyorlardı ve bizimle çabuk ilişki kurdular. Biz de daha sonra buraya gelen ve «isyancılar grubu» (yönetim bize Politik Büro grubu ⁽²⁾) diyordu) için öngörölmüş bölüme getirilen kişilerle bağlarımızı düzene koyduk. Bunları yapmak pek kolay değildi, çünkü cezaevi yönetimi politik tutukluların bağlarını azami ölçüde kısıtlı tutmaya çalışıyordu. Buna rağmen biz bağ kurmanın bir yolunu buluyorduk. Güvendiğimiz gardıyanlara bir pusulayı ya da sözle bir haberi yoldaşlara iletmelerini rica ediyorduk. Yakınlarımız geldiğinde görüşme odasında karşılaştığımız yoldaşlarla birkaç söz söyleme fırsatını da kaçırmıyorduk.

Durum karmaşıktı, çünkü bizim parti yönetimiyle istediğimiz türden ilişkimiz yoktu. Cezaevi yetkilileri tutukluların aldıkları her şeyi didik didik arıyorlardı. Hatta tutukluların yakınlarının hazırladıkları yemekleri bile. Bu nedenle en başta her türlü rizikoya girmeyi bir yana bıraktık ve verilecek önemli bilgilerin ancak ziyaretler sırasında sözle verilmesini önerdik.

Bazen cezaevi yetkililerini aldatmak olanağını elde ediyorduk. Örneğin, tutukluların gazete ve dergi almalarına izin veriliyordu. Ama bu ancak istihbarat organları aracılığıyla yapılıyordu ya da basın sıkı sansürden geçiriliyordu. Ya da gelen gazete ve dergileri kasten uzun zaman tutuklulara vermiyorlardı. Ama tutukluların yakınları ve dostları kızartılmış balıkları ve pişirilmiş pideleri en yeni gazetelere satıyorlardı. Gardıyanlar yağlanmış bu gazetelere fazla dikkat etmiyorlardı. Ve biz de gereken bilgiyi böylece alıyorduk.

Filipinlerde milliyetçi eğilimli yeni cumhurbaşkanı iktidara geldiği 1957 yılından sonra tutuklu komünistler üzerindeki nezaret biraz hafifledi, bu da hapishanede parti okulu örgütlememize olanak sağladı.

Kesin, serin kanlı davranışlarımız, öteki tutuklulara her zaman yardım etmeye hazır olmamız, onların bize karşı saygılı davranmasını sağladı. Bizim cezaevi yönetiminin karşısında tutukluların kaldıkları koşulların iyileştirilmesi, yakınlarıyla daha sık görüştürölmeleri, gazete ve kitap sağlanması gibi sorunlarla sürekli çıkmamız da komünistlerin saygınlığını artırıyor. Adi suçlara dürüst davranmaya, insanca tutum almaya, onları incitmemeye, düşmanca çıkışlara kışkırtmamaya özen gösteriyorduk. İşçi parası kopartmaya yönelik şantajları her zaman ve kesin olarak reddediyorduk, ama tavsiyelerde bulunmaktan hiçbir zaman vazgeçmiyor,

(2) Bu grupta doğrudan doğruya silahlı savaşa katılan FKP üyeleri ve aynı zamanda hapis cezasına çarptırılmış FKP'nin yönettiği sendika konfederasyonunun yöneticileri de bulunuyordu.

tutukluluk sürelerinin azaltılması için af dilekçelerinin hazırlanmasına yardım ediyorduk. Bazen birbirine karşı olan çetelerden tutukluların çatışmalarını engellemeyi ve boşuna kan dökülmemesini önlemeyi başarıyorduk.

İlk zamanlar ve bizimle birlikte bulunan büyük bir grup Japon esirlerle de ortak dil bulabilmeyi başardık. Sanıyorum ki, iktidar çevrelerinin bu konudaki hesabı başkaydı: «İktidardakiler Japonların, direniş hareketine aktif katılmaları nedeniyle komünistlere karşı düşmanca bir tutum alacaklarını zannediyorlardı ve böylece bize gözdağı vermeyi, ek olarak psikolojik baskıda bulunmayı ümit ediyorlardı. Ama onların bu hesapları boşa çıktı. Esir askerlerle aynı koşuğa bulunan bizler hemen bizim Japon militaristlerine karşı savaşmış olduğumuzu, ama bunlarla Japon halkı arasına hiçbir zaman eşitlik işareti koymadığımızı açıklamaya, anlatmaya başladık. Genel olarak aramızda normal ilişkiler oluştu, kimi esirler bizim savaşımızın ülkeleri ve amaçları konusundaki sohbetlerde Marksizm-Leninizm'e ilgi göstermeye bile başladılar.

Dış dünyadan tecrit olmuş bir durumda bulunsak bile, FKP'nin kendisine vurulan darbelere karşın eylemlerini sürdürdüğüne dair haberler bize ulaşıyordu. Partimiz, adım adım yığınsal işçi, köylü ve gençlik örgütlerini canlandırıyor, demokrasi güçleri pekişiyordu. 1968'de politik tutukluların kurtarılması için geniş bir kampanya yürütüldü. Ve bu kampanya dünya kamuoyunda da destek gördü. İktidar üzerinde ve eninde sonunda hakkımızda verilen mahkûmiyet kararlarını gözden geçirmek zorunda kalan Yüksek Mahkeme üzerinde baskılar artıyordu.

6 Ocak 1970, benim yaşamımda unutamayacağım başka bir gün oldu. O gün biz yaklaşık 20 yıl kaldığımız hapisneden çıktık. Bu olay basın da büyük ilgi gördü. O zaman bizi yalnız akraba ve dostlarımız değil, aynı zamanda birçok gazeteden muhabirlerin de karşılamış olduğunu hatırlıyorum. Bunlardan biri şunu sormuştu: «Özgürlüğünüzün şu ilk dakikalarında neler düşünüyor, neler hissediyorsunuz?» Şu cevabı verdim: «Ben hapisneye komünist olarak girdim ve komünist olarak da çıkıyorum». Başka bir yanıt da veremedim.

Ekonomik bunalım ve komünistlerin yanıtı

Prag'da «Kapitalizmin genel bunalımı: Ekonomik ve mali istikrarsızlığın artması ve komünistlerin savaşımlı» konulu uluslararası bir sempozyum yapıldı.

Oturumu, derginin sorumlu sekreteri Sergey Tsukasov bir konuşmayla açtı. Daha sonra, sırasıyla Victor Perlo (ABD Komünist Partisi), Emil Bjarnason (Kanada Komünist Partisi), Hans Giersiepen (Alman Komünist Partisi), Stanislav Menşikov (SSCB), Ferenc Gozdag (Macaristan Halk Cumhuriyeti) ve İvan Korolyov (SSCB) tarafından hazırlanan raporlar sunuldu.

Tartışmalara Jose Maria Lanao (Arjantin Komünist Partisi), David Moraes (Bolivya Komünist Partisi), Antonio Ribeira Granja (Brezilya Komünist Partisi), Bert Ramelson (Büyük Britanya Komünist Partisi), Unni Krishnan (Hindistan Komünist Partisi), William Somerset (İrlanda Komünist Partisi), Alvaro Oviedo (Kolombiya Komünist Partisi), Francisco Gamboa (Kosta-Rika Halkının Öncü Partisi), Refik Samhun (Lübnan Komünist Partisi), Mustafa Azzaoui (Fas İlerleme ve Sosyalizm Partisi), Hugo Campos (Paraguay Komünist Partisi), Semou Pathe Gueye (Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi), Ali Ahmed el Tayeb (Sudan Komünist Partisi), Jose Lava (Filipinler Komünist Partisi), Orel Viciani (Şili Komünist Partisi), Vu-sizwe Seme (Güney Afrika Komünist Partisi) katıldılar.

Aşağıda, tartışmaların bir özetini yayınlıyoruz.

Günümüzün gerçekleri kapitalist sistemin genel bunalımının derinleşmeye devam ettiğini inandırıcı bir biçimde doğruluyor. Çağdaş kapitalizm, 20. yüzyılın başlarındaki, hatta ortalarındaki kapitalizmden pek çok bakımdan farklıdır. Bilimsel-teknik devrim ortamında üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişki çok daha sert bir biçimde kendini gösteriyor. Tüm sosyal sorunlar sertleşiyor, politik kurumları, manevi alanı saran bunalım derinleşiyor. Gericiliğin baskısı giderek daha çok hissediliyor, otoriter eğilimler güç kazanıyor.

Sempozyuma katılanlar dikkatlerini kapitalizmin ekonomik ve mali istikrarsızlığının artması üzerinde yoğunlaştırdılar. Bu istikrarsızlık emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi, emperyalist devletler arasındaki rekabeti, uluslararası tekeller ile toplumun politik örgütlülüğünün ulusal devlet biçimi arasındaki çelişkiyi önemli ölçüde etkiliyor. Ekonomi ve mali alanlardaki bunalım süreçleri emperyalizmin gelişmekte olan ülke ve halklarla olan ilişkilerine, çözümü tüm uygarlığın geleceğini etkileyecek olan global sorunlara etki yapıyor.

DEVRESEL BUNALIMDA YENİ BİR AŞAMA MI?

Dünya kapitalizminin başlıca merkezlerindeki ekonomik durumun karakteristik özelliğini üretimde, her şeyden önce ABD ve Japonya'da, yeni bir

düşüşün başlangıç evrelerinin sanayice gelişmiş tüm kapitalist ülkelerde devam eden yapısal bunalımla içiçe geçmiş olması oluşturuyor. ABD'de sanayi üretimi geçen yılın Ocak ayında doruk noktasına ulaşmış ve bundan sonra da, 1987 başlarına dek fiilen aynı düzeyde kalmıştır. Japonya'da sanayi üretiminde, 11 yıldan beri ilk kez 1986'da yüzde 0,4 oranında azalma kaydedilmiştir. Federal Almanya Cumhuriyeti'nde (FAC) ve Fransa'da da üretim artış hızında ciddi bir yavaşlama gözlenmektedir.

1983'te ekonomide başlayan genel bir canlanmadan sonra, şimdi yeni bir duraksamanın baş gösterdiğinden ya da uluslararası boyutlarda yeni bir devresel bunalımın belirtilerinden söz edilebilir mi? *V. Perlo, F. Gamba* ve *S. Menşikov*'un kanısına göre böyle bir bunalımın ilk evresinden söz edilebilir. Temel sermaye yatırımlarındaki düşüş bu tür bunalımların önemli özelliğini oluşturuyor. 1986'da bu tür yatırımlar ABD ve Japonya'da düşüş göstermiştir ve bunların daha da azalması beklenmektedir. Uzun vadeli tüketim mallarında, her şeyden önce otomobillerde üretim fazlalığı belirtileri ortadadır. Ne ki, sanayi üretiminde henüz genel düşüş olmamıştır, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde Gayri Safi Milli Hasıla'da (GSMH) yılda yüzde 2-2,5'lük artış devam etmektedir.

V. Perlo, ABD'deki devresel ekonomik bunalımın şimdiki evresinin özellikleri üzerinde durdu. Amerikan hükümetinin borçları 2 trilyon doları aşılıyor. Borç faizleri için yapılan kabarık ödemeler devlet bütçesine giderek ağır bir yük oluyor, bu da üretim alanında kullanılabilir sermayenin yutulmasına yol açıyor. Şirketlerin borçları da önemli ölçüde artmış bulunuyor. Pek çok banka, petrol işletmesi ve çiftçi ailesi, ağır sanayinin çelik ve öteki dalları mali bunalımla karşı karşıya gelmiş bulunuyor. Senet kurlarındaki artış öylesine hızlı oluyor ki, bu, borsalardaki durumu son derece istikrarsızlaştırıyor.

Düşüşü bir ölçüde frenleyen faktörler, örneğin askeri harcamaların hızla artması gibi faktörler de vardır. Uzun vadeli perspektifte ekonomiyi istikrarsızlaştırmakla birlikte militarizm, kısa vadede, askersel olmayan alanlardaki yatırım azalmasını bir ölçüde kapatıyor ve bu da belli bir zaman için üretimdeki düşüşü dizginleyebiliyor. Reagan yönetimi faiz oranlarını düşürerek, tekellerin gelir vergisini azaltarak ekonomiyi teşvik etme yönünde her çareye başvuruyor.

H. Giersiepen, FAC ekonomisindeki durumun sert çelişkilerle karakterize edildiğini söyledi. 1986 yılında resmen kayıtlı işsiz sayısının 2,2 milyon olduğunu belirtti. Federal İş ve İşçi Bulma Kurumu bile, daha 1,2 milyon işsiz resmi kayıtlara dahil edilmediği kanısındadır. Bir milyon gencin ise ne çalışabilecek bir işyeri ne de meslek eğitimi yaptığı bir yeri var. Sendikaların «yeni yoksulluk» diye adlandırdığı olay daha da yaygınlaşmakta, 6 milyon kişiyi kapsamaktadır.

İthal malları, özellikle petrol fiyatlarında meydana gelen düşüş, bir ölçüde, ekonomik durumu ferahlatmıştır. FAC'da petrol ithali hacim olarak

artmış, ancak petrol alımları için yapılan harcamalar yarı yarıya azalmıştır. Son dönemde ilk kez 1986'da reel işçi ücretlerinde belli bir artış sağlanmıştır. Ne var ki, son 6 yıl içinde emekçilerin reel gelirlerinde ortalama yüzde 6,5'lik azalma olmuş ve gerileme henüz aşılmış değildir.

B. Ramelson, İngiltere'de yığınsal işsizliği ve yatırım yetersizliğini bunalımın başlıca çizgileri arasında gösterdi. Bugün pek çok kişinin İngiltere'de halkın yaşam düzeyinin Batı Avrupa'daki sanayice gelişmiş ülkeler arasında en düşük olduğunu öğrenince hayretler içinde kaldığını belirtti. Aktif nüfusun üçte birinin, yani yaklaşık 8 milyon insanın yoksullar kategorisine dahil olduğunu söyledi.

Yatırımlara gelince, GSMH toplamıyla karşılaştırıldığında İngiltere'deki yatırım hacmi tüm belli başlı kapitalist ülkeler arasında en düşük düzeyi oluşturuyor. Ekonomik büyüme hızının düşük olması, yani yıllık ortalamanın yüzde 1,5 civarında olması buradan ileri geliyor. Sanayinin tasfiye edilmesi, kimi sanayi dallarının toptan yokedilmesi en ciddi sorunu oluşturuyor. İngiltere, kapitalist gelişmesinin tüm tarihi boyunca ilk kez, sanayi malları dış satım bilançosunda açık veriyor.

F. Gamboa, burjuva ekonomistleri ve maliye uzmanları arasında hüküm süren güvensizliğe işaret etti. Özellikle borsa işlemlerinin geniş ölçülerde bilgisayarlarla ve akılalmaz bir hızla yapılması, senet değerlerinde ani düşüş ya da ani yükseliş tehlikesini olağanüstü artırıyor. Bu da, ya gerçek temele dayanmayan aşırı iyimserliğe, ya da yığınsal paniğe yol açıyor. Üç büyük emperyalist merkez arasında ekonomiyi ayarlama ve dengeleme girişimleri beklenen sonuçları vermedi. Bunalımın başgösteren yeni aşaması çok daha derin olabilir.

Sempozyumda söz alanlar, devresel nitelikli olayların uzun dönemli yapısal bunalım süreçlerinde üst üste yığıldığını, başlıca kapitalist merkezlerin ekonomilerinin bir dizi temel sektöründe durgunluğa yol açtığını belirttiler.

Uluslararası yapısal bunalım kavramını ayrıntılandıran *V. Perlo*, bunun belli başlı özelliklerini şöyle sıraladı: Sanayi üretimindeki ortalama artış hızının düşmesi; ağır sanayinin geleneksel kollarının zayıflaması ve yıkıma uğraması; uluslararası ticaret ve ödemeler dengesinin bozulması; borsa oyunları ve spekülasyonların olağanüstü geniş boyutlar alması; gelişmekte olan ülkeleri talan etmenin yeni biçimleri ve uluslararası borç sorununun bunalımı; işçi sınıfının yaşam düzeyinde düşüş eğilimi ve aynı zamanda bir avuç kapitalistin ve askersel-bürokrat zümrenin alabildiğine zenginleşmesi; bir dizi ülkede süregiden çetin mali ve derin ekonomik bunalımlar ve sonucusu, elbette önemi bakımından değil, sıralama bakımından sonucusu, ekonominin militaristleştirilmesi.

H. Giersiepen, FAC'da çelik endüstrisinin, gemi yapımı dalının, kuruculuk alanının sürekli bir bunalım içinde olduğunu; bu sektörlerde üretim güçlerinde sınırlamalara gidildiğini, işletmelerin kapatıldığını, yığınsal

işçi çıkarmalarının sürdüğünü, üretici sermayenin yokedilmeye çalışıldığını belirtti. 1974'te demir döküm işkolunda 334 bin işçi istihdam edilmişken, bugün aynı işkolunda ancak 207 bin işçi, yani yaklaşık yüzde 40 oranında daha az işçi çalışmaktadır. Önümüzdeki iki yıl içinde ise, en azından daha 15 bin işyerinin kapatılması planlanıyor. Ülkenin en büyük tersaneleri üretim kapasitelerini yüzde 30 oranında kısıtlamaya hazırlanıyorlar. Bunun sonucunda, 40 bin işyerinden yaklaşık 10 bini yokedilmiş olacak. Oysa, ülkenin birçok sanayi bölgesinin yazgısı demir-çelik endüstrisi ve gemi yapımı işkolunun geleceğiyle sıkı sıkıya bağlıdır.

E. Bajarnason, Kanada ekonomisindeki yapısal bunalımın toplam kâr oranında uzun vadeli bir düşüşte ifadesini bulunduğunu söyledi. Bu eğilimi frenleyen faktörlerden biri ise enflasyondur. Devlet aracılığıyla enflasyon, gelirlerin kapitalistler yararına yeniden dağılımını sağlama işlevi görmektedir ve bu da halkın satınalma gücünü sınırlamakta, üretimin artış hızını olumsuz yönde etkilemektedir. 1950'lerde yüzde 4 olan işsizlik oranı 60'lı yıllarda yüzde 5'e, 80'li yılların başında yüzde 9'a, şimdi ise yüzde 10-11'e yükselmiştir.

MILITARİZASYON VE İŞÇİLERE KARŞI SALDIRI

Tartışmalarda militarizasyona ve onun ekonomik sonuçları olan devlet finans sisteminin bunalımı, rekor düzeylerdeki bütçe açıkları ve astronomik rakamlara ulaşan devlet borçlarına büyük bir dikkat verildi. Ekonomik büyüme tempolarında genel bir yavaşlamanın olduğu koşullarda askersel sanayi kompleksi, silahlanma harcamalarının daha da artırılmasını sağlamak, silah üretimi ve ticaretinin gelecek onlarca yıl boyunca tıkrında gitmesinin yolunu açacak uzun vadeli programların kabulünü dayatmak için baskıyı artırmaktadır. «Yıldızlar Savaşı» programı bu eğilimin en çarpıcı göstergesidir.

Tartışmalara katılanların işaret ettiği gibi, son yıllarda hızla artan askeri harcamaların genel ekonomik durumu istikrarsızlaştırdığı şimdi çok daha açık bir biçimde görülüyor. Rekor düzeylerdeki bütçe açıkları yatırımların azalmasına yol açıyor. Bir dizi emperyalist devlette askeri harcamalarda ağırlık verilmesi, bu devletlerin dünya piyasalarında rekabet gücünü zayıflatıyor, ulusal sanayilerde işyeri sayısının azalmasına, yapısal bunalımların derinleşmesine neden oluyor.

Sempozyumda belirtildiği gibi, şimdiki bunalımda ilk kez *uluslarötesi tekelleri sermayenin egemenliği* tüm boyutlarıyla kendini gösterdi. Üretimin enternasyonalleşmesine yardım eden uluslarötesi tekeller peç çok durumda en yüksek emek verimliliğine ulaşmışlar, tek tek ülkeler çerçevesinde olanaksız olan teknik dönüşümleri gerçekleştirir olmuşlardır. Bununla birlikte bu tekeller, global boyutlarda kâr elde etme hırsıyla sık sık ulusal ekonomilerin gereksinimlerini ve dengelerini hiçe saymakta, yığınsal biçimde işletme kapatmakta, yüksek verimli yüzbinlerce işyerini

yoketme yoluna başvurmaktadırlar. Emekçilerin konumlarına karşı tekel-lerin giriştiği saldırı devletin gerici politikasına, özellikle bu politikanın yeni tutucu biçimine dayanmaktadır. «Sıkı tasarruf» ya da «kemerleri sıkma» reçeteleri işçi ücretlerinin küçülmesini, sendikaların haklarının kısılmasını, sosyal kazanımların geri alınmasını ve aynı zamanda askeri harcamaların hızla artmasını, tekelci burjuvazinin gelir vergisi yükünün hafifletilmesini getirmektedir.

V. Perlo, ABD'de işgücünün sömürülmesi oranının hızla arttığını gös-teren veriler ortaya koydu. Artıdeğer oranı 1950'de yüzde 150 iken, 1970'te yüzde 210'a, 1984'te ise yüzde 302'ye yükseldi. Kâr oranı birçok durumda rekor düzeylere ulaştı. Reel işçi ücretleri 1972 yılına kıyasla resmi verilere göre yüzde 14, sendikaların verilerine göre yüzde 20'nin üzerinde azaldı. İşgücünün dolaysız sömürülmesindeki yüksek oranın yarattığı kaybı geç-mişte bir ölçüde kapatan çeşitli sosyal yardımlar da alabildiğine kısıt-landı. Bütün bir ekonomik devrenin her aşamasında işsizliğin aldığı bo-yutlar, geçmişte ancak bunalım aşamalarında görülüyordu.

E. Bjarnason, Kanada'da daha 70'li yıllarda, ücretleri ayarlama yo-luyla enflasyonu aşağı çekme girişimlerinin emekçilere ağır bir darbe indirdiğini, iç pazarın daralmasına, işsizliğin artmasına yol açtığını be-lirtti. Daha sonra, tutucu hükümetin monetarist politikaya «yeşil ışık» yakmasıyla durum daha da kötüleşti. Yüksek faiz oranları yatırımları zor-laştırdı, bu da işsizliğin daha da artmasını getirdi.

W. Somerset, İrlanda'da «Telektron», «Ford», «Dunlop», «Atari» vb., Kuzey İrlanda'da «Michelin», «Imperial Chemical Industries», «Cour-taulds» vb. uluslararası tekelere ait işletmelerin kapatılmasıyla büyük kayıplara uğrandığını belirtti. Bu işletmelerin birer uzantısı durumunda olan ve bunlara bağlı olan pek çok yerli firma iflas etmiştir. İşsizlik İrlan-da'da yüzde 18'e, Kuzey İrlanda'da da yüzde 23'e çıkmıştır. Kısmi ve geçici işlerde çalışan çok sayıda kişiyi, özellikle kadın ve gençleri de işsizlere dahil etmek gerekiyor. İrlanda'da hayatında hiç çalışmamış, ça-lışma olanığı bulamamış pek çok genç var. Egemen çevrelerin işsizlikle mücadele konusunda önerdikleri tek ve utanç verici reçete ise yabancı ülkelere göç etme kapısını göstermek olmuştur.

H. Giersiepen, bunalım koşullarında FAC'da işçi sınıfının durumunda nitel bir değişikliğin meydana geldiğini söyledi. Nüfusun büyük bir kesimi geleceğe güvenle bakamıyor, işini, meslek eğitimi ve mesleğini geliştirme olanaklarını yitiren insanların sayısı giderek artıyor. Emekçi haklarına kar-şı girişilen saldırılar arasında iki tanesi özellikle öne çıkıyor. Birincisi, 1985'te yürürlüğe giren «İstihdamı Teşvik» adındaki yasadır. Bu yasanın özünü, yasal güvenceleri asgariye indirilmiş kısa süreli toplu iş sözleş-melerinin dayatılması ve bu tür bir uygulamanın yaygınlaştırılması oluş-turuyor. İkincisi ise, İş Yasası'nın 116. maddesidir. Bu maddeye göre, iş-verenin lokavtına uğrayan sendikalı işçiler işsizlik yardımı alamıyorlar.

Sözkonusu maddenin başlıca amacı, sendikaların grev fonlarını tüketmek, grev savaşımı olanaklarını iyice sınırlamaktır.

B. Ramelson, İngiltere'deki tutucu hükümetin işçi düşmanı taktiklerinin özelliklerini anlattı. Thatcher hükümeti enflasyon artış hızının durdurulmasını en büyük başarılarından biri sayıyor. Buna rağmen İngiltere, fiyat artışları bakımından, sanayice gelişmiş tüm kapitalist ülkeler arasında birinci sırada yer alıyor. Yaygın işsizliğe karşın reel işçi ücretleri artmaya devam ediyor. Bu çelişkili durum nasıl açıklanabilir? Burada bir dizi faktör etkili oluyor. İngiliz işçi sınıfının örgütlülük düzeyi yüksektir; o, çok eskilere uzanan savaşkan geleneklere sahiptir. İşverenler biliyor ki, işçiler haklarının çiğnenmesine karşı, ücretlerinin artırılması için savaşacaklardır. İngiltere'deki egemen sınıf, bir işte çalışmaya devam edenlere kimi ödümler vererek, dikkatlerin, emek üretkenliğinin artırılması ve istihdamdaki işgücü sayısının sınırlandırılması üzerinde yoğunlaştırılmasının daha kolay bir iş olduğunu anlamıştır.

MERKEZLER İLE ÇEPERLERİN KARŞILIKLI BAĞIMLILIĞI

Sempozyumda, kapitalizmin bunalımının daha kapsamlı analizi için, istikrarsızlık mekanizmasının yalnızca emperyalist merkezlerde değil, bir bütün olarak kapitalist ekonomide açığa vurulmasının, sanayice gelişmiş devletlerde ve çeper ülkelerde bunalım süreçleri arasındaki karşılıklı bağın ortaya çıkarılmasının gerekli olduğu vurgulandı.

S. P. Gueye, bugün gelişmiş kapitalist ülkelerde istikrarsızlığa karşı durabilmek için egemen sınıfın iki tür yola başvurduğunu söyledi. Her şeyden önce iç kaynakları seferber etmeye yönelmektedir. Bu yolda engellerle karşılaşınca, üretimi «üçüncü dünya» devletlerine aktarmaktadır. Sömürünün geliştirmekte olan ülkelerde alabildiğine yoğunlaştırılması ise, kapitalizme kendi merkezlerinde ödümler verme olanakları yaratmaktadır. Ancak böyle bir politika, bir Latin Amerikalı ekonomi uzmanının deyimiyle «azgelişmişliği geliştirme» politikası da başka bir engelle, yani yeni sömürgeciliğin bunalımıyla karşı karşıya gelmektedir. İster sermaye, mal ve teknoloji («know-how») ihracı olsun, isterse sermaye için daha güvenli koşulların yaratılması amacıyla politik baskıların artırılması olsun, «üçüncü dünya»yı sömürme sisteminin bu başlıca öğeleri bugün çok daha büyük bir güçlkle işlev görebilmektedir. Üstelik, bu ülkelerdeki durumda herhangi bir değişiklik, kaçınılmazlıkla, emperyalist merkezlerin politikasına yansımaktadır.

O. Viciani, yapısal ve devresel bunalımların sonuçlarının bağımlılık, emperyalist egemenlik ve talan mekanizmalarının bunalımıyla üst üste geldiğini belirtti. Sermaye transferleri, ticari mübadele koşullarının giderek kötüleşmesi ve dış borç sorununun son derece çetinleşmesi her an patlamaya hazır bir durum yaratıyor ve böyle bir durum şu ya da bu ölçüde hemen hemen her yerde varlığını hissettiriyor.

Bunalım koşullarında uluslararası tekeller yoğun emek gerektiren ve çevreyi kirleten sanayi tesislerini «üçüncü dünya» ülkelerine aktararak, yeni pazar arayışlarını ve etki alanlarını genişletme girişimlerini aktifleştirmişler, Singapur, Hongkong, Güney Kore ve Tayvan'ı kendi reklâm vitrinleri ve yayımcı amaçlarına ulaşmada birer atlama tahtası olarak kullanıyorlar. Bununla birlikte bunalım, «yeni sanayileşen ülkeler»in kapitalist merkezler için potansiyel bir sürüm pazarı olmaktan çok, ek rakipler haline geldiği olgusunun kavranmasını da getiriyor. Bunun için, sermayenin çok daha büyük ve nüfusu yoğun olan ülkelere, örneğin Hindistan'a yöneldiği gözleniyor. Böyle bir eğilim ise, çelişkilerde yeni bir alanın kapılarını açıyor.

Bunalım süreçlerinin olumsuz etkileri, *U. Krishnan*'ın belirttiği gibi, 80'li yılların başlarından beri hammadde ve enerji kaynakları fiyatlarındaki genel düşüşte de kendini gösteriyor. Dünya kapitalizmi çerçevesinde gelirlerin yeniden dağılımı sanayice gelişmiş devletler yararına oluyor, gelişmekte olan ülkelerde elde edilen ve yurt dışına kaçırılan aşırı kârlar hızla artıyor, aynı zamanda bu ülkeler kapitalist merkezlerin daha da şiddetlendirdiği korumacı önlemlerin sonuçlarını giderek daha çok hissediyorlar. İhracat alanındaki elverişsiz durum «üçüncü dünya» ülkelerinin çoğunda ödemeler dengesindeki açığı daha da derinleştiriyor.

Petrol fiyatlarındaki feci düşüş dünya petrol piyasasında çok gergin bir durum yarattı. *R. Samhun*, konuşmasında bu sorun üzerinde durdu ve şunları belirtti: Nesnel etmenlerin (ekonomik bunalım, daha az enerji tüketen teknolojilere yönelme) etkisinin yanısıra petrol fiyatlarındaki şimdiki düşüş, Amerikan emperyalizminin, Suudi Arabistan'daki kendi güçlü konumlarından yararlanarak, OPEC üyesi ülkelerin durumunu etkilemeyi amaçlayan politikasından da kaynaklanıyor. Gerçekten de Suudi Arabistan yıllar boyunca dünya piyasasını neredeyse petrole boğuyordu. Böylece, OPEC içinde işleyen fiyat oluşturma mekanizması adeta dinamitleniyordu. 1986'da petrol fiyatlarında meydana gelen 2-3 katlık düşüş, borç bunalımının daha da derinleşmesine yol açmış ve bundan Meksika, Venezüela, Nijerya ve daha pek çok ülke büyük zarar görmüştür. Dünyanın en büyük petrol alıcısı olan ABD ise böyle bir politikadan epey kazançlı çıkmıştır. Washington ayrıca, petrol fiyatlarındaki düşüşün SSCB'nin dış ticaretinde ve ekonomisinde ciddi sorunlar yaratacağı üstüne hesaplar da yapıyordu. Ancak petrol fiyatlarındaki düşüş, ABD'de çıkarılan petrolün rantabilite düzeyinin de altına inince, Amerikan yönetimi «fiyatlarda istikrarın yeniden sağlanması gerektiği»nden söz etmeye başladı. Suudi Arabistan'ın geçen yılın ikinci yarısında eski tutumunu aniden değiştirerek ve OPEC üyesi öteki ülkelerle anlaşarak kendi petrol üretimini kısıtlaması ve dünya petrol fiyatlarında belli bir artışa razı gelmesi bununla açıklanabilir.

Dolar bunalımıyla bağlı olarak dünya ekonomisinde yeni bir durum

oluşturmuştur. *I. Korolyov*'un vurguladığı gibi, kapitalizmin para sistemi önde gelen emperyalist devletlerin ve bunların tekellerinin dünya piyasalarındaki egemen konumlarını pekiştiriyor. Bu para sisteminin ABD'ye aşırı ölçüde bağımlı olması sözkonusu sistemin karakteristik çizgisini oluşturuyor. Washington, kendi neoglobalizm politikasının amaçları uğruna, silahlanmadaki tırmanışı körüklemek için kendi para biriminden yararlanılmasının boyutlarını genişletmiş bulunuyor.

1985–1987 yılları arasındaki dönemde doların önemli ölçüde değer yitirmesi Amerikan ekonomisinin büyüme tempolarındaki yavaşlamayla, Washington'un kendi mallarının ihracını teşvik etme ve yabancı malların ABD'ye girmesini sınırlama girişimiyle bağlıdır. Bu ise, emperyalistler-arası rekabeti alabildiğine kızıştırmış, FAC, Japonya ve daha bir dizi ülkenin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemiş, bunların ekonomik durumlarını kötüleştirmiştir.

Doların değerindeki bu tür ani değişiklikler gelişmekte olan ülkeleri nasıl etkiliyor? Bir yandan bu, sözkonusu ülkelerin dış borçlarının daha yavaş arttığı görünümünü yaratıyor. Ama öte yandan, «üçüncü dünya» ülkelerinin ihracat mallarının fiyatları genellikle dolar üzerinden belirlendiği için, Amerikan parasının değer yitirmesi bu malların reel ihracat değerinin düşmesine yol açıyor, yani sonuç itibarıyla dış borç bunalımını daha da derinleştiriyor.

A. *Oviedo*'nun belirttiği gibi, çoğu kez dolarla birlikte ulusal para birimlerinin değeri de düşüyor, üstelik çok daha büyük oranlarda düşüyor. Örneğin Kolombiya'nın dış borç toplamı 1982–1986 yılları arasında 9 milyar dolardan 13 milyar dolara çıkmış, yani yüzde 44 oranında artmıştır, ancak aynı dönem içinde Kolombiya Peso'su dolar karşısında iki kat daha fazla değer kaybına uğradığı için, aynı dış borç miktarı Kolombiya parasına çevrildiğinde tam 4,4 kat artmış oluyor.

F. *Gamboa*, U. *Krishnan*, E. *Bjarnason* ve J. *Lava*, dolar ile gelişmekte olan ülkelerin para birimleri arasındaki ilişkilerin son derece çelişkili olduğunu belirttiler. Bunun yanı sıra ABD, kendi para politikası aracılığıyla sanayice gelişmiş öteki devletlerin sırtından büyük vurgunlar vuruyor. Dolar oyunları silahlanmadaki tırmanışı, «Yıldızlar Savaşı» projesini finanse etmenin kaynaklarından birini oluşturuyor. Ne var ki, ABD'nin ticaret bilançosunda ve ödemeler dengesindeki büyük açığın sürmesi, zamanla Birleşik Amerika'nın, dünyanın kapitalist kesimindeki egemen konumlarını yitirmesine yol açabilir, kapitalizmin mali bunalımını derinleştirebilir.

«ÜÇÜNCÜ DÜNYA»DA EKONOMİK GERİLEME VE DENGESİZLİK

Dünya ölçüsünde bir gerilemenin belirtileri, aslında, gelişmekte olan ülkelerin zaten karmaşık olan ekonomik sorunlarının daha da çetinleşeceğinin habercisi oluyor. J. *M. Lanao*'nun vurguladığı gibi devresel buna-

lımlar bu ülkelérde yalnızca konjonktürel cinsten ciddi güçlükler yaratmakla kalmıyor, aynı zamanda yapısal bunalımın derinleşmesine yol açıyor.

Arjantin'de ekonomik gerileme bir felâket niteliğini alıyor. Son 15 yıl içinde kişi başına düşen ulusal gelir fiilen yerinde sayıyor. 1984'te sanayi üretimi, 10 yıl önceki üretim düzeyine kıyasla, yüzde 10 oranında azalmış bulunuyor. Arjantin nüfusunun dörtte birinden fazlası resmi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Ekonomik aktif nüfusun yüzde 13'ü işsizdir. Dış borç miktarının astronomik rakamlara ulaştığı koşullarda, ulusal ekonomik gelişme için gerekli olan kaynaklar, mali sermayenin en büyük uluslararası merkezlerine akıp gitmektedir.

A. *Oviedo*, Latin Amerika devletlerinin ekonomik durumlarındaki büyük farklılıklara dikkat çekti. Arjantin, Bolivya ve Venezuela'da üretim düşmüştür, Brezilya'da büyüme hızı ortalama tempoların üzerine çıkmıştır, öteki ülkelerde de belirli bir artış olmaktadır. Örneğin Kolombiya'da ekonomik canlanma çelişkili bir tablo sergiliyor. Birçok işkolunda bunalım yaşanıyor. İşsizlik oranı, ülke tarihinde ilk kez, yüzde 15'e ulaşmış bulunuyor. 1986'da kahve fiyatlarındaki artış dış ticaret gelirlerinin artmasını sağlamış, ancak bunun yüzde 40'ı dış borç ödemelerine gitmiştir. 1986 sonunda kahve fiyatları yeniden düşmüş ve bu da ülke ekonomisine ciddi bir darbe indirmiştir.

F. *Gamboa*, Orta Amerika ülkelerindeki ekonomik faaliyetlerin genellikle ABD kredilerine ve yardımlarına dayandığını, bunun karşılığında Washington'un bu ülkelerin topraklarından Nikaragua'ya karşı saldırı için yararlandığını, ayrıca bu ülkelere Nikaragua'ya karşı savaşa doğrudan katılmalarını istediğini söyledi. Güçlükleri bambaşka nitelik taşıyan Nikaragua dışında, bölgenin tüm öteki ülkelerinin hükümetleri, ekonomik bunalımların yarattığı sorunları çözemeyeceklerini açıkça itiraf ediyorlar.

Ne ki, Latin Amerika ülkelerinin, her zaman, bunalımın birer pasif tanıkları olarak kaldığı da iddia edilemez. A. R. *Granja*, Brezilya'daki durumun özelliklerini anlattı. 1985'te Brezilya'da diktatörlük alaşağı edildi, seçikle işbaşına gelen yeni cumhurbaşkanı, demokratik güçlerin geniş desteğini alan bir programı uygulamayı üstlendi. Dış borçlanmanın ve ülkenin ABD emperyalizminin çıkarlarına bağımlılığının sonuçlarını ortadan kaldırmak bu programın özünü oluşturuyor. Brezilya hükümeti, halkı daha da yoksullaştırma ve açık tehlikesini artırma pahasına, demokrasi ve ekonomik gelişmenin zararına olacak bir dış borç ödemesine gitmeyeceğini defalarca açıklamış bulunuyor.

«Cruzado Planı» adı verilen program çerçevesinde geçen yılın başında her türlü banka spekülasyonlarını yasaklayan ve tüketim mallarıyla ilgili sabit fiyatlar saptayan bir kararname kabul edildi. Enflasyonun gemenmesi üretimin artmasına yardım etti, ülke içinde yaratılan ulusal gelirden yüzde 8'in üzerinde bir artış sağlandı. Ancak, büyük işletme sahip-

leri ve sağcı elemanlar ülkede ekonomik kargaşa ve yapay bir mal darlığı yaratma girişimlerine başvurdular, burjuvaziye «itaatsizliğe» çağırdılar. Aynı zamanda Uluslararası Para Fonu (İMF) dış borç taksitlerinin ödenmesini isteyerek baskıları yoğunlaştırdı. Yıl sonunda cumhurbaşkanı bu baskılar karşısında geriledi ve ülkeyi eski duruma döndürdü. «Cruzado-2 Planı»nı onayladı. Geniş tüketim mallarının fiyatları kısa bir süre içinde iki kat arttı, Brezilya parası büyük ölçüde değer kaybına uğradı. «Açığı kapatma» gerekçesiyle işçi ücretlerine yapılan yüzde 20'lik zam işçi hareketini memnun etmedi, enflasyona karşı, halkın çıkarları uğrunda, 110 milyar dolara ulaşan dış borç ödemelerinden vazgeçilmesi için savaşım yükselmeye başladı.

Pek çok Latin Amerika ülkesinin ekonomi politikası öncelikle dış güçler tarafından belirleniyor. *D. Moraes*'in belirttiği gibi, örneğin Bolivya'daki Estenssoro hükümeti, mali bakımdan bağımlı oligarşinin ve emperyalizmin çıkarlarını dile getiriyor, bu politikayı ise İMF ve ABD'li ekonomi uzmanları belirliyor. Bu politikanın özünü ülke ekonomisinin yeni baştan düzenlenmesi, kapitalist bunalıma ve emperyalist işbölümüne göre uyarlanması oluşturuyor. Dış borç ödemeleri ve devlet sektörünü yoketme girişimleri madencilik işkollarını ve sanayinin öteki dallarını olumsuz yönde etkiliyor. Yığınsal işten çıkarmalar ve işçi ücretlerindeki düşüşler emekçi halkın zaten düşük olan yaşam düzeyinin daha da düşmesine yol açıyor.

H. Campos, İMF, ülkemizi eskisi gibi soymaya devam eden dünya bankalarının beçliliğini yapmaktadır, dedi. Paraguay'da bunların faaliyetleri ekonomik bunalımın daha da derinleşmesine yol açtı. Sanayi dalındaki tüm üretim güçleri yarı kapasiteyle çalışıyor, tarım üretimi hızla düşüyor, işsizlik oranı yüzde 23'ü buluyor. Dış borç yükü artık altından kalkılamayacak boyutlara varmış bulunuyor.

Şili'deki durumu anlatan *O. Viciani*, yabancı tekeller tarafından belirlenen ve Pinoşet diktatörlüğünce uysallıkla uygulanan ekonomik politikanın feci sonuçları üzerinde durdu. Şimdiye dek eşi görülmemiş ölçülere varılan emperyalist talan ve soygun, yerli oligarşinin aşırı asallığı ülke tarihindeki en büyük ve derin bunalımın dolaysız ve başlıca nedenini oluşturuyor. Dış borç miktarı 23 milyar doları aşmış, 1985'te dış borç taksitleri için ödenen para aynı yıl içinde elde edilen toplam ihracat gelirlerini de aşmış bulunuyor. Diktatörlük dönemi boyunca Şili'den dışarıya transfer edilen değer ve sermaye miktarı (değişik kaynaklara göre) yurt içinde sağlanan yıllık ulusal gelirden 1,9–2,6 kat daha fazladır. Alacaklı yabancı bankalar son dört yıl içinde Şili'den 5 milyar dolar transfer etmişlerdir. Uluslararası tekeller üstelik sosyal fonlara da el atmışlar, ekonomiye en küçük katkıda bulunacak yatırımlardan bile vazgeçmişlerdir.

Bunalım, Afrika ülkelerini de ağır bir biçimde etkilemiştir. *S. P. Gueye*,

hammadde ve petrol fiyatlarındaki düşüşün Büyük Sahra'nın güneyindeki devletlerde durumu gerginleştirdiğini belirtti. Bu ülkeler çoğunlukla tarım ülkeleridir, tarım ürünlerinin dünya fiyatları ise doların değer yitirmesiyle birlikte, üstelik bu ülkelerin dış borçlarında herhangi bir azalmanın olmadığı koşullarda düşmüştür. Dünya fiyatlarındaki düşüşün olumsuz etkileri Nijerya gibi ülkelerde çifte olmuştur. 70'li yıllarda petrol üretimi ve ihracatındaki patlama döneminde Nijerya tarım ürünleri ithalatına sıkıca bağlanmıştır. Şimdi ise, petrol ihracatı gelirlerinin azalmasıyla Nijerya gıda maddeleri sağlamada büyük güçlüklerle karşı karşıya gelmiştir. Bu örnek, Afrika için çok önemli olan şu sorunu açıkça ortaya koymuş bulunuyor: Daha çok dış borçlanma beraberinde daha çok açlık getiriyor.

Ali Ahmed Tayeb, emperyalizmin Sudan ekonomisine yaptığı olumsuz etkileri anlattı. Sudan'ın şimdiki gelişmesinin İMF'nin koşullu kredilerine doğrudan bağlı olduğunu söyleyen A. A. Tayeb şunları belirtti: İMF, kredi karşılığında ülkeye iki yıl boyunca büyük sanayi tesisi kurmaktan vazgeçmeyi, tarımda ihraç ürünleri üretimine ağırlık verilmesini, tüketim mallarına devlet subvansiyonunun kaldırılmasını, kamu işletmelerinin özel sektöre devredilmesini dayattı. İMF ayrıca, ihracat gelirlerinin yüzde 46'sının dış borç ödemelerine ayrılması koşulunu öne sürdü. Böyle bir politika ülkenin ekonomik durumunu daha da kötüleştirdi.

M. Azzaoui, İMF ve Dünya Bankası'nın Fas'a dayattığı «sıkı tasarruf» politikasının bütçe giderlerinin, tüketim mallarına devlet subvansiyonlarının kısıtlanmasına, ücretlerin dondurulmasına, halkın satınalma gücünün azalmasına, üretim alanlarına yatırımların sınırlandırılmasına yol açtığını belirtti. Pek çok işletmede işten atmaların yoğunlaştığını, sınırlı sayıda işçi çalıştırma uygulamasına geçildiğini, ücretlilerden alınan gelir vergisi oranlarının ve dolaylı vergilerin artırıldığını, dış ticaret açığının da hızla büyüdüğünü söyledi.

U. Krishnan, son zamanlarda uluslararası tekellerin Hindistan ekonomisine hızla sızmaya başladığını söyledi. Hükümet ithalatta belli bir liberalleşmeye gitti. Amerikan, İngiliz, Batı Alman, İtalyan ve öteki uluslararası tekellerle yaklaşık 2 bin anlaşma imzalandı. Bütün bunlar ekonominin devlet sektörüne saldırıları, bu sektörü tasfiye etme girişimlerini de beraberinde getiriyor.

Böylece, bunalım koşullarında emperyalizmin kendi iç çelişkilerini «üçüncü dünya» ülkelerinin zararına çözüme yeltenişleri yoğunlaşmış bulunuyor. Bu ülkeleri ekonomik bakımdan güçsüzleştirme, dumura uğratma çabaları yeni sömürgeciliğin global stratejisinin ayrılmaz bir parçasını oluşturuyor.

KOMÜNİSTLERİN SAVAŞIMI

Sempozyumda, ekonomik bunalımın ve onun sonuçlarının aşılması için komünistlerin yürüttükleri savaşımın güncel görevlerine büyük bir dikkat verildi. Tartışmaya katılanlar, yaşamsal ekonomik istemler uğrunda her-

gün aralıksız savaşım yürütmeden, gerici güçlerin saldırılarına karşı-koyuşu artırmadan, köklü reformlar ve dönüşümler için kararlı bir müca-dele vermeden bunalımdan çıkışın olanaksız olduğunu vurguladılar.

İstihdamın korunması ve artırılması bugün bir kilit sorun haline gel-miştir. Emekçileri lokavtlara ve işten çıkarmalara karşı koruyacak yasal önlemlerin alınması için yürütülen mücadele yaygınlaşmakta, işçilerin kapanma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan işletmeleri işgal etme eylem-leri daha da sıklaşmaktadır. Sanayice gelişmiş ülkelerde ücretlerin aynı düzeyde kalması koşuluyla iş haftası süresinin azaltılması sosyal alanlar, eğitim, sağlık hizmetleri için, altyapının modernleştirilmesi, ekonominin sivil dallarında yeni işyerlerinin yaratılması için devlet harcamalarının ar-tırılması istemleri yaygınlaşmaktadır. Bu istemleri desteklemek için yapı-lan eylemler, uluslararası ekonomik ilişkilerde ayrımcılığa ve sömürüye son verilmesi, uluslararası tekellerin faaliyetlerinin sınırlandırılması, ba-rışın sağlanması, silahlanma yarışının durdurulması amacıyla dü-zenlenen gösterilerle birleştirilmektedir. V. İ. Lenin'in vurguladığı gibi, «her ekonomik mücadele, kaçınılmazlıkla politik mücadeleye dönüşmekte-dir» ve komünistler «her ikisini de proletaryanın bütünsel sınıf savaşımıyla sıkı sıkıya bağlamakla görevlidirler.» (1)

V. Perlo, tekellerin saldırısına, ABD işçi sınıfının giderek artan karşı-koyuşunu anlattı. Son zamanlarda grevler yoğunluk kazanıyor. Telefon şebekesi işçileri uzun ve çetin bir mücadele sonucunda, kısmi de olsa, başarılar elde ettiler. «U.S.X.» tekelinin lokavtına uğrayan çelik döküm işçileri pek çok ülkenin sendikalarından, bu arada Federal Almanya ve Demokratik Alman Cumhuriyeti metal işçilerinden büyük destek ve yardım gördüler. Mücadele Ağustos 1986'dan 1987'nin Şubat ayı başlarına dek, toplam 6 ay boyunca sürdü. ABD Komünist Partisi'nin yerel örgütleri grev nöbetleri ve işsizler komitelerinin örgütlenmesine, sendikaların grevci işçilere para ve yiyecek yardımı için düzenledikleri kampanyalara aktif katıldılar, kendi basın araçlarıyla bu eylemler hakkında işçileri bilgilendirdiler, kapatılan ya da kapatılacak olan işletmelerin bulunduğu böl-gelerdeki halk arasında açıklayıcı ve aydınlatıcı çalışmalar yürüttüler. Çelik işçileri emeklilik ve sosyal sigorta konularında kimi ödünler kopart-mayı başardılar, tekele işten çıkarılanlara tazminat ödemeyi kabul ettir-diler. «U.S.X.» tekelinin kapatmayı planladığı işyerlerinin büyük bir böl-lümü, işçi ücretlerinde belli azalma pahasına da olsa, şimdilik koruna-bildi.

Son yıllarda elde edilen ve hiç de az olmayan bu ve benzeri kazanım-lar, emekçilerin bunalımdan gördükleri zararın ancak bir kısmını karşılı-yor. Ne ki, bu savaşım boyunca mücadele ruhu, sermayenin saldırılarına karşı:koyma kararlılığı gelişip güçleniyor. Amerikan işçi sınıfının tutum ve

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 4, s. 186. (Rusça, «Programımız» başlıklı yazıdan.)

tavrılarındaki bu değişiklik, sendikaların gerek taban gerekse yönetim düzeyinde yürüttükleri mücadeleye komünistlerin daha geniş katılımı için, Gus Hall'in deyiimiyle, «kapıların açılması»na yardım ediyor. Bu da, işçi hareketinin ekonomik ve politik alanlarda eylemlerini daha da aktifleştirebilmesi için olanaklar yaratıyor. Örneğin, AFL-CIO yönetimi grevcileri desteklemek ve işçi dayanışmasını güçlendirmek amacıyla bir daimi komitenin kurulmasını kararlaştırdı. Artık işçilerin uluslararası tekellerin saldırıları ile Amerikan emperyalizminin saldırgan politikası arasındaki bağı görmeye başlamaları önemli bir gelişmedir. AFL-CIO'ya bağlı sanayi işçileri sendikalarının Ekim 1986'da yapılan konferansında silahsızlanmadan yana, askeri bütçeye ve «Yıldızlar Savaşı» programına karşı bir karar tasarısı kabul edildi. Sendikalar günümüzde politik kampanyalarda çok daha bağımsız bir rol oynuyorlar.

H. Giersiepen, Alman Komünist Partisi'nin 8. Kongre'sinde «Herkes için iş» başlıklı bir belgenin kabul edildiğini söyledi. Bu belgede, istihdamın sağlanmasına ilişkin devlet programının gerçekleştirilmesi için, gelecek iki yıl içinde 100 milyar Batı Alman Mark'ı tahsis edilmesi; ücretlerde ve çalışanların sayısında herhangi bir kısıtlamaya gitmeksizin herkes için 35 saatlik iş haftası uygulamasına geçilmesi; reel ücretleri, emekli maaşlarını ve sosyal yardımları artırmak yoluyla yığınların satınalma gücünün ve iç pazardaki talebin artırılması; yığınsal işçi çıkarmalarını ve işletmelerin yurt dışına aktarılmasını yasaklayan bir yasanın çıkarılması önerileri yer alıyor. Ayrıca silah, askeri araç ve gereç üretiminin sınırlandırılması, silah üreten işletmelerin sivil üretime, toplum için yararlı olan mal üretimine geçmelerinin sağlanması gerekliliği vurgulanıyor.

Federal Almanya komünistlerinin aktif katılımıyla, işletmeleri kapatma girişimlerine karşı, mevcut işyerlerinin korunması, yenilerinin açılması için, yığınsal gösteri ve dayanışma eylemleri düzenleniyor. Örneğin, Metal İşçileri Sendikası («IG-Metall») 1984'te 35 saatlik iş haftası uygulamasına geçilmesi istemiyle greve gitti ve grevi 45 gün sürdürdü. Bu mücadele sayesinde haftalık çalışma süresinin 38,5 saate indirilmesi ve yaklaşık 100 bin işyerinin korunması sağlandı. Bir başka örnek: Orta katmanların da desteğiyle işçilerin gerçekleştirdiği yığınsal eylemler «ARBED» Saarlautern» tekeline bağlı işletmenin kapatılmasını önledi. Bu yılın Ocak ve Mart aylarında demir-çelik işletmelerinin bulunduğu tüm kent ve eyaletlerde yığınsal gösteriler yapıldı. Yalnızca Hattingen ve Oberhausen kentlerindeki gösterilere 65 binin üzerinde insan katıldı. Metal işçileriyle dayanışmalarını dile getirmek için pek çok esnaf kepenk indirdi, papazlar kilise çanlarının çalınmasını emretti, öğretmenler derslere girmedi. Bu tür gösterilere fiilen bütün komünistler katılıyor, işyeri işçi temsilcileri üyeleri ya da işçi temsilcileri olarak işçilerin çıkarlarını savunuyor, enformasyon standları örgütüyor ve işyeri gazeteleri çıkarıyor, grevcilere, grev gözçülerine ve göstericilere maddi destek sağlanmasına yar-

dım ediyor, tek sözle partinin formüle ettiği «dayanıřmalđ mücadelenin altyapısı»nı oluşturmak ve güçlendirmek için elden gelen her çabayı gösteriyorlar.

E. Bjarnason, Kanada komünistlerinin sanayi üretiminin çeşitlendirilmesi yoluyla istihdamda artış sağlanmasını, ekonominin kilit sektörlerinin, bu arada ABD tekellerinin Kanada'daki şubelerinin millileşitirilmesini, ülkenin enerji kaynakları üzerinde demokratik bir denetimin sağlanmasını önerdiklerini söyledi. Biz, ulusal sanayideki teknik geriliğin aşılması için yatırımların devlet tarafından planlanmasını gerekli görüyoruz, dedi.

W. Somerset'in görüşüne göre, uluslarötesi tekellere karşı savaşıma uzun vadeli bir temele dayanarak, her şeyden önce tüm ulusal sendikaların ortak eylemlerini, uluslarötesi tekelin çeşitli ülkelerdeki şirketleri düzeyinde o ülkelerin işçi sendikaları arasında işbirliğini dikkate alarak yaklaşmak gerekiyor. İşini yitirmiş insanların ihtiyaçlarına ilginin sendikalar çerçevesinde her zaman yeterince olmadığı için, öyle anlaşılıyor ki yaşam, işsizlerin özel biçimlerde örgütlenmelerini gerekli kılıyor. Belfast ve daha bir dizi kentte, komünistlerin de katılımı ve desteğiyle İşsizler Merkezleri oluşturuldu. Bu merkezler işsizlere ve ailelerine yardım yapılmasına, gençlerin mesleki eğitimine ya da işsiz kalanların yeni bir meslek edinebilmelerine yardım ediyor, işsizliğin yoğun olduğu bölgelerde halk arasında aydınlatma çalışmaları yürütüyor, istihdam olanaklarının artırılması, yeni işyerlerinin açılması istemiyle yapılan gösterilere katılıyorlar. İletişim ve Haberleşme İşçileri Sendikası tarafından geçenlerde örgütlenen dayanışma grevinde de görüldüğu gibi, komünistler sendikaların işsizlerle dayanışma eylemleri örgütlemelerine yardım ediyorlar.

U. Krishnan, Hindistan koşullarında uluslarötesi tekellere karşı etkin bir mücadelenin ekonomik politikada ciddi değişikliklerin sağlanması anlamına geldiğini söyledi. Her şeyden önce devlet sektörünü tasfiye etme, dış ticareti liberalleştirme, yabancı teknoloji kullanımına öncelik tanıma girişimlerine kesin karşıkoymak, bunları püskürtmek gerekiyor. Bunu başarabilmek için Hindistan komünistleri, ekonomik politikada bağımsız gelişmeyi güçlendirici bir dönüşümü sağlamaya yetenekli tüm toplumsal güçleri bir cephede birleşmeye çağırıyor. Burada söz konusu olan, sendikalarla, bu arada iktidar partisinin etkisi altındaki sendikalarla, yurtsever bilim adamları ve devlet memurlarıyla, ithalatın liberalleştirilmesinden zarar gören, iflas ve yıkım tehlikesiyle karşı karşıya gelen burjuvazinin bir kesimiyle, özellikle küçük ve orta burjuvaziyle birlikte mücadele edilmesidir.

J. M. Lanao, Latin Amerika ülkelerindeki bunalımın sırf teknoloji sorununa ve modern işletme yetersizliğine indirgenemeyeceğini söyledi. Üretici güçlerin gelişmesindeki gerikalmışlık, bunalımın bir nedeni değil, tam tersine, bunalımın bir sonucudur. Bunun aşılabilmesinin bir tek yolu var-

dır, o da üretim ilişkileri alanında köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, tekellerin ve büyük çiftlik sahipleri oligarşisinin ulusal ekonomi ve politika üzerindeki egemenliğine son verilmesi yoludur. Komünistlerin, bunalımdan çıkış yoluna ilişkin tutumu böyledir. A. Oviedo, dış borç sorununun adil çözümü için, pazar ve ihraç malları fiyatlarıyla ilgili problemlere çözüm yolları bulunması için, yeni uluslararası ekonomik düzenin ötekî somut yollarının açıklığa kavuşturulması için mücadelede Latin Amerika boyutlarında gözlenen ahenkleşme eğilimine işaret etti ve bunun yalnızca işçi hareketi düzeyinde sınırlı kalmadığını söyledi. Burada söz konusu olan, komünistlerin çeşitli politik partilerle işbirliğine gitmelerinin, bağlaşıklıklar kurulmasının ve ulusal çıkarlardan yana tüm güçlerle ortak çıkış ve eylemler yapılmasının gerekliliğidir. Yakıcı ekonomik sorunlarla ilgili olarak ulusal düzeyde ortak tutumların saptanabilmesi için, devletler düzeyinde karşılıklı işbirliğini geliştirebilmek için olanaklar belirlemektedir. Geçenlerde Nikaragua'da, kahve ihraç eden Latin Amerika ülkelerinin bir toplantısı yapıldı. Bunun bir başka örneğini, bölgesel ortak pazara dahil ülkelerin dış borç sorununu görüşmek için yaptıkları toplantı oluşturdu. Brezilya'nın, alacaklı özel banka ve finans kuruluşlarına dış borç faiz taksitlerini ödememe kararı alması geniş yankı uyandırdı. ABD'ye sıkı bağlılığı herkesçe bilinen Ekvador hükümeti bile Brezilya örneğini izlemek zorunda kaldı.

F. Gozdag, konuşmasında özellikle sosyal demokrasinin konumları üzerinde durdu. Sürengen yapısal bunalımın, sosyal demokrasinin önemli ölçüde Keynes'ciliğin reçetelerine ve «genel refah devleti» tezlerine dayanan eski ekonomik politikasının temellerini çöktüğünü belirtti. Stratejinin belli ölçülerde yeniden gözden geçirilmesi, yapısal değişikliklere ve bunalıma yeni reformist alternatifler arayışları da buradan ileri gelmektedir. Pek çok sosyalist partinin tam istihdam isteminden, sözümona sanayi demokrasisini geliştirme, işçi hareketiyle sermaye arasında bir «yeni partnerlik» oluşturma çağrılarında vazgeçmelerini bu planda değerlendirmek gerekir.

Uluslararası politika alanında önemli gelişmeler oldu. Sosyal demokrat partilerin çoğunluğu «soğuk savaş» konumlarını terketti, silahlanma yarışında vazgeçme gerekliliğini kabullenmeye başladı. Sosyalist Enternasyonal'in «Lima Manifestosu»nda yer alan ve dünya ekonomisinde canlanmayı amaçlayan programda, gelişmekte olan ülkelere ekonomik gelişme için 100 milyon dolarlık yardım yapılması, reform yoluyla uluslararası finans sisteminin yeniden düzenlenmesi, uluslararası tekellerin keyfi hareketlerinin sınırlandırılması öneriliyor. Bununla birlikte sosyal demokrasi Batı Avrupa sermayesinin çıkarlarını geliştirmekte olan ülkelerde korumanın yol ve araçlarını arıyor, kendi ülkelerinin NATO üyeliğini savunuyor.

A. Oviedo, bütün bunlara rağmen sosyalist partilerin programatik açıklamalarıyla pratik uygulamalarının sık sık çeliştiğini söyledi. S. P.

Gueye ise, sosyal demokratların «genel refah devleti»nin bunalımını sosyal alanda devletin gerçekleştirmeyi üstlendiği kimi işlerden vazgeçmesi için, bir bahane olarak kullandıklarına dikkat çekti.

B. Ramelson, İngiltere’de sağcı çevrelerin ekonominin devlet sektörüne karşı giriştikleri saldırının yarattığı tehlikeye işaret etti. O ayrıca, İngiliz İşçi Partisi’nin kendi anlayışlarını değiştirmeye başladığını, işçilerle özel sektör ve uluslararası tekeller arasında «partnerliği» giderek savunur konumlara geldiğini belirtti. Tutucuların kamu mülkiyetinin itibarını gözden düşürme yönündeki bilinçli kışkırtma ve davranışlarının, sözümona «halk kapitalizmi»ni göklere çıkarıncasına övmelerinin burada yaptığı ideolojik etkinin asla küçümsenmemesi gerektiğini söyledi.

Sempozyuma katılanlar, *kapitalist ekonomideki bunalım süreçlerinin, bir bütün olarak, tutucu ve gerici hükümetlere karşı geniş bir muhalefetin oluşmasına yardım eden bir faktör işlevi gördüğünü* belirttiler. Ancak bunu söylerken şu hususu da hesaba katmak gerekiyor: Bunalım politik durumun daha da kötüleşmesine, militarist ve öteki gerici çevrelerin daha da aktifleşmesine, bu çevrelerin emekçi haklarına yönelik saldırıları şiddetlendirmesine, silahlanma yarışını tımandırmalarına, işi askeri serüvenlere dek vardırmalarına yol açabilir. Bunalım, kapitalist sistem içinde olduğu gibi, global boyutlarda da çelişkilerin derinleşmesini beraberinde getiriyor, bu da barış, demokrasi ve sosyalizm güçlerinin çok daha uyarık olmalarını gerektiriyor.

SSCB'de yenilenmenin dış ekonomik ilişkilerle ilgili yanı

VLADİMİR KAMENTSEV

SBKP MK üyesi, SSCB Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı

Ekonomi mekanizmamızın bütünüyle yenilenmesi Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal gelişmesinin hızlandırılması stratejisi tarafından belirlenmektedir. Burada, ekonomi mekanizmasına dış ekonomik etkinliklerimizin planlanması ve yönetilmesi sistemi de dahildir. Gelişmenin hızlandırılması stratejisi SBKP MK'nin 1985 Nisan Plenumunda formüle edilmiş, SBKP 27. Kongresi'nin ve Parti MK'nin 1987 Ocak Plenumu'nun belge ve materyellerinde teorik açıdan derinlemesine temellendirilmiştir.

Kongre'de, karşılıklı çıkar sağlayan ekonomik ilişkilere geniş çaplı ve geleceğe yönelik bir şekilde yaklaşılması gerektiği de dile getirilmiştir. Böylesi bir yaklaşımı gerçekleştirmek için önemli kararlar alındı, bu kararlar dış ekonomik ilişkiler mekanizmamızın yenilenmesine temel oluşturmaktadır. (1)

YENİ YAKLAŞIMA YOL AÇAN NEDİR?

Bugün Sovyet toplumunun yaşamında önemli değişiklikler meydana geliyor. Yenilenme süreci, ekonomik, sosyal-politik, sosyal, moral, bütün alanlara girdi. Geniş halk yığınları yenilenmeyi destekliyor ve yenilenme hızlanıp derinleşiyor.

Vladimir Kamentsev, 1928'de doğdu, 1954'de SBKP üyesi oldu. 1981'de SBKP Merkez Komitesi aday üyesi, 1986'da asli üyesi oldu. 1962'de Devlet Komitesi başkan yardımcılığına, 1964'de de baş yardımcılığına atandı. 1965'de SSCB Balıkçılık Sanayisi Bakanı birinci yardımcısı, 1979'da Balıkçılık Sanayisi Bakanı, 1986 Ağustos'undan bu yana SSCB Bakanlar Kurulu başkan yardımcısıdır. Kendisi SSCB Yüksek Sovyeti sayıladıdır.

(1) Bunların en başında SBKP Merkez Komitesi'nin ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun «Dış Ekonomik Bağların Yönetimini Yetkinleştirme Önlemleri Üzerine» ve «Sosyalist Ülkelerle Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliğinin Yönetiminin Yetkinleştirilmesi Önlemleri Üzerine» başlıklı, 1986 Ağustos tarihli kararları gelmektedir. Bunların yanısıra, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu'nun Ocak 1987'de çıkartılan «SSCB Topraklarında Sovyet ve Yabancı Dairelerin, Şirketlerin ve İşyönetimi Dairelerinin Katılımıyla Ortak İşletmeler, Uluslararası Birlikler ve Daireler Kurulması ve Bunların Faaliyeti ile İlgili Konular Hakkında» başlıklı kararnamesi, SSCB Bakanlar Kurulu'nun Ocak 1987'de aldığı

Sovyet ekonomisinin bütünü üzerinde ciddi etkileri olan duraklama belirtilerinin dış ticarete de görüldüğü kanısındayız. Nitekim, ticari, bilimsel, teknik ve sanayisel ilişkilerimizin yapısı ve biçimi ulusal ekonominin entansifleştirilmesini ve bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasını amaçlayan hedeflerle çelişir duruma gelmişti. Partinin 27. Kongresi'nde belirtildiği gibi, hammadde ihracını azaltıp imalat sanayisinin ihracattaki payını yükseltmek gerekmektedir. Dış ekonomik ilişkileri genişletmeye devam etmekle birlikte, bu ilişkileri birincil hedeflerin üzerinde odaklaştırmak, bilimsel ve teknik ilerlemenin hizmetine koşmak ve dış ekonomik ilişkilerden sosyal sorunların çözümünde daha fazla yararlanmak önem kazanmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin dünya ticaretindeki payı, ülkenin gelişme düzeyi ve gelişmesinin gereksinimleriyle orantılı bir durumda değildir. İmalat sanayimizin, özellikle de makine yapımı sanayimizin potansiyellerinden ihraçta henüz çok az yararlanılmaktadır. Geniş bir bilimsel teknik ve sanayisel işbirliğine geçiş yavaş gitmektedir. Bütün bunlar, bilimsel-teknik ilerlemenin etkisiyle uluslararası ekonomik ilişkilerde meydana gelmekte olan değişiklikler ortamında daha da göze batır duruma gelmektedir.

Dış ekonomik ilişkilerin ekonomimiz açısından öneminin her yıl daha fazla artması olumsuz eğilimleri gidermenin önemini iyice artırmaktadır. Bu, üretici güçlerin gelişmesinin genel yasalarının yol açtığı nesnel bir süreçtir. Sovyetler Birliği'nin dış ticaret hacmi, son 25 yıl içinde, sabit fiyatlarla 5 misli artmıştır. Geçtiğimiz son beş yıllık dönemde (1981-1985) ise söz konusu hacim 1,5 misli artmıştır. Görüldüğü gibi, bu durumda, dış ekonomik etkinlikler sistemine ve bu sistemle ilgili yönetim biçim ve yöntemlerine yeni bir yaklaşım zorunludur.

Dış ticaretin ekonominin boyutlarına göre küçük olması, geçmişte, SSCB Dış Ticaret Bakanlığı'nın dış pazarlardaki bütün faaliyetleri yeterince etkin bir şekilde gerçekleştirmesini olanaklı kılıyordu. Ama bu işin sanayi alanı ile dış ticaret alanının birbirlerinden ayrılarak yapılması gerek ülkenin dış ekonomik ilişkilerinin genişlemesinde gerekse bu ilişkilerin etkinleşip verimlilişmesinde frenliyici bir rol oynuyordu. Hiç küçüksenmemesi gereken bir başka husus da şudur: Bilimsel-teknik devrim koşullarında, hangi ülke için olursa olsun, dış ekonomik ilişkilerin önemi sadece niceliksel olarak, örneğin dış ekonomik ilişkilerin ulusal gelire katkısına bakarak, değerlendirilemez. Yabancı iş ortaklarıyla kurulan, karşılıklı yarar sağlayan iş ilişkilerinin, hacimleri az da olsa, işkolları ve

«SSCB Topraklarında SSCB ve Öteki Ekonomik Yardımlaşma Konseyi Ülkelerinin Ortak İşletmeler, Uluslararası Birlikler ve Daireler Kurulması ve Bunların İşletilmesi Usulleri Hakkında» ve «SSCB Topraklarında Sovyet Dairelerinin ve Kapitalist ve Gelişmekte Olan Ülkeler Şirketlerinin Katılımıyla Ortak İşletmeler Kurulması ve Bunların İşletilmesi Usulleri Hakkında» başlıklı kararlar da vardır.

üretim alanları üzerinde güçlü bir etkisi olabilir ve bu yolla ulusal ekonominin bütününe etkileyebilir.

SSCB'nin dış ekonomik etkinliklerinde halen meydana gelmekte olan dönüşümlerde güdülen amaçlar nelerdir? Birincisi, bu çalışmadaki hedeflerin, biçim ve yöntemlerin sağlam bilimsel temellere dayanmasına daha fazla dikkat göstermeli, uluslararası ilişkilerden bilimsel-teknik düzeyin ve ürünlerimizin kalitesinin yükseltilmesinde rol oynayacak önemli bir faktör olarak daha yoğun bir şekilde yararlanılmasına çalışmalıyız. İkinci görev ise doğrudan bu birinci görevin bir sonucudur ve bunu başarıyla yerine getirmenin bir aracıdır. Bu ikinci görev gereğince, uluslararası ekonomik ilişkilere dolaysız üreticiler ve araştırma, geliştirme ve deneme birimleri, yani birlikler, işletmeler ve daireler de sokulmalı, sanayi ile ticaretin birbirlerinden kopuk kalmalarına son verilmelidir.

SOSYALİZMİN ÜSTÜNLÜKLERİ NASIL DAHA TAM OLARAK SOMUTLAŞTIRILIR?

Başka türlü söylersek, söz konusu olan, *sosyalist yönetim sisteminin özellikle de bu sistemin planlı niteliğinin üstünlüklerinin olanaklı olan en tam şekilde somutlaştırılmasıdır*. SBKP MK'nin Plenumu'nda bunların son zamanlarda yeteri kadar etkili ve verimli bir şekilde kullanılmadıkları belirtilmiştir.

Burada önemli olan, dış ekonomik ilişkiler alanında birliklere, işletmeler ve dairelere geniş haklar tanınmasının, halen SSCB'nin toplumsal ve ekonomik yaşamının tümünde görülmekte olan demokratikleşme sürecinin bir belirtisi olduğunu gözden kaçırmamaktır. Artık birlikler, işletmeler ve daireler ekonomik faaliyet konusunda büyük bir özerkliğe sahiptirler. Bu, tasarısı kamuoyunun tartışmasına sunulmuş olan Devlet İşletmesi (Birliği) Yasası'yla saptanacaktır. Yasa, bir bütün olarak ulusal ekonominin gelişmesi ile ilgili görevlerin yerine getirilmesinin merkezileştirilmesi ilkesini derinleştirmektedir. Aynı zamanda, ekonomik yönetim yöntemlerine daha geniş bir hareket alanı tanınması, bütünsel bir ekonomik muhasebeye ve öz-finansmana ulaşılması, işletmelerin yönetimi ve özyönetimi ile ilgili demokratik ilkelerin işletmelerle devlet kuruluşları arasındaki iyice belirlenmiş ilişkiler temelinde genişletilmesi de öngörülmektedir. Ekonomik birimlerin dış ekonomik ilişkilerdeki bu yeni rolü de söz konusu tasarıya yansımıştır.

Dış ekonomik etkinliklerin yeniden yapılandırılması konusunda, yukarıda sayılan görevlerin yerine getirilmesi için ne gibi somut önlemler öngörülmektedir?

Herşeyden önce, bu alandaki yönetimin örgütlenmesi yetkinleştirilmektedir. SSCB Bakanlar Kurulu'na bağlı olarak kurulmuş bulunan Dış Ekonomik İlişkiler Devlet Komisyonu, yabancı ülkelerle ticari, ekonomik, para-

sal, mali bilimsel ve teknik ilişkiler yürütmekle görevli bakanlık, bölüm ve dairelerin çalışmalarını koordine etmektedir. Söz konusu komisyon, SSCB'nin yabancı iş ortakları ile olan ilişkileriyle ilgili bir dizi sorunu çözmek ve alınan kararların uygulanmasını denetlemekle görevlidir.

1987'nin başından bu yana, 20'den fazla bakanlık ve bölüm, 75 büyük birlik ve işletme doğrudan ithalat-ihracat işlemlerine girme hakkını elde etmişlerdir. Bu amaçla, bakanlıklarda ve bölümlerde dış ticaret örgütleri oluşturulmuş, birliklerde ve işletmelerde ise mali bakımdan özerk dış ticaret firmaları kurulmuştur. Bu önlemi almanın zamanı geleli çok olduğu kuşku götürmez Pek çok Sovyet işletmesi ürünlerinin büyük bir kısmını ihraç etmektedir. Örneğin, Moskova'daki S. Kirov 1 Numralı Saat Fabrikası ürettiklerinin yaklaşık % 60'ını yurtdışına yollamaktadır ve bu oranın 1990 yılına kadar % 80-90'a yükseltilmesi öngörülmektedir. Bu ekonomik birim için dış pazarlara doğrudan girebilme dırimsel önemdedir.

Sanayimizin doğrudan dış pazarlara girebilen dış ticaret örgütlerinin, bu yıl, ithalat-ihracat işlemlerinin % 20'sini gerçekleştirmeleri beklenmektedir, burada makine ve donatımlar % 40'dan daha yüksek bir yer tutacaktır. Sovyetler Birliği'nin ihracatına gelince, ihraç edilecek makine ve donatımların % 65'inden daha fazlası, doğrudan üretici kuruluşlar tarafından dışarıya satılacaktır.

Dış ekonomik etkinlikler değişik bir şekilde *planlanmaktadır*, göstergeler sistemi ve planları oluşturma usulü gözden geçirilmiştir. Burada, döviz kazanımıyla ilgili hedeflerin bundan sonra sadece bakanlık, bölüm ve dış ticaret gruplarının yönetim sonuçlarını değil, aynı zamanda dış pazarlara girme hakkı verilmiş birlik, işletme ve dairelerin de yönetim sonuçlarını değerlendirmede bir ölçü olarak kullanılacağını belirtmek yerinde olur. Bu birlik, işletme ve dairelerin yıllık ve beş yıllık planlarına, dış ekonomik etkinliklerle ilgili, sosyalist ekonomik bütünleşmenin gelişmesi ve EYK Üyesi Ülkelerin Kompleks Bilimsel-Teknik İlerleme Programı ile ilgili önlemleri yansıtan özel bölümler konmuştur.

Dış ticaret işlemlerinin sonuçları ekonominin ilgili halkalarının çalışmalarının yıllık genel değerlendirilmesi içinde bir bütün olarak ele alınacak ve bu sonuçlar ekonomik teşvik fonlarının oluşmasını derhal etkileyecektir. Birlik, işletme ve dairelerin ithalat-ihracat faaliyetleri ise, gerçek saptanmış fiyatlara göre değerlendirilecektir. Bunu yapabilmek için, ihracat-ithalat sonuçları farklılaştırılmış para katsayılarına göre Sovyet Rublesine çevrilecektir. Bu katsayılar, ihracatın etkinliğini teşvik edecek, malların teknik düzeylerini ve kalitelerini dünya piyasalarında aranan düzeye uygun kılacak ve yersiz ithalatı azaltacak şekilde hesaplanmıştır.

Görüldüğü gibi, birlik, işletme ve dairelerin dış piyasalardaki etkinlikleri, *bütünsel ekonomik etkinliklerinin bir bileşeni* durumuna gelmektedir. Ekonomi tek bir bütün olduğundan bu çok doğal bir şeydir. Bu yaklaşımın

doğruluğu sosyalist ülkeler topluluğu üyesi birçok ülkenin pratiği tarafından kanıtlanmıştır.

Üreticilerin ihracatın artmasına ve teknik altyapılarının modernleşmesine ilgi duymaları kendilerine ait döviz fonları tarafından sağlanmaktadır. Bu fonlar, mal ve hizmet satımından elde edilen tutarın istikrarlı ve uzun erimli normlara göre saptanmış bir kısmından ve bunun yanı sıra, ortak üretimden ve lisans satımından elde edilen kazançların tümünden oluşturulmaktadır. Bu döviz fonlarının çok ufak bir kısmı işkoluyla ilgili bakanlığa verilmekte, geri kalan kısmının hepsi ise ihracatçı kuruluşun elinin altında kalmaktadır.

Dolayısıyla, makine üretimine, üretimin yeniden donatılmasına, araştırma, geliştirme, denemeye, vb. yönelik diğer malların ithali de, yine bu kuruluşlar tarafından, kendi döviz fonlarını kullanarak ya da döviz şeklinde borç olarak gerçekleştirilmektedir.

Bu kuruluşların, ihracatla ilgili plan hedeflerini gerçekleştirme konusundaki sorumluluklarının arttığı ve anlaşmalara uyma disiplinlerinin geliştiği görülmektedir. Bu kuruluşlar, kontratta öngörülenleri yerine getirmemeleri durumunda, sebep oldukları zararı kendi döviz fonlarından karşılayacaklardır.

KARDEŞ ÜLKELERE ÖNCELİK

Öteki sosyalist devletlerle ilişkilere özel bir önem veriyoruz. Bu ülkelerin SSCB'nin dış ticaretindeki payı 1985'de % 55 idi. Bu ülkelerle işbirliğinin geliştirilmesine öncelik tanınması *önemli bir politik ve devletsel görev* olarak görülmektedir. Alınan önlemlerin gidişi bu bağların derinleştirilip dinamikleştirilmesini amaçlamaktadır.

Özellikle planlamada önemli değişiklikler yapılması öngörülmektedir. Biz, Sovyetler Birliği'ndeki birlikler, işletmeler ve dairelerle kardeş sosyalist ülkelerdekiler arasında ilerici yeni işbirliği biçimlerinin aktif bir şekilde kullanıma sokulmasını, bunların tam bir ekonomik muhasebe ve karşılıklı yarar temelinde çalışmalarını için kaçınılmaz olan ekonomik ve örgütsel koşulların yaratılmasını amaçlıyoruz.

EYK ülkeleriyle olan dış ekonomik ilişkilerin 2.000 yılına kadarki gelişmesiyle ilgili olarak bir konsept hazırlanıyor. Burada, merkezi planlama kuruluşları, bakanlıklar ve bölümler, bütün bu işbirliği sisteminde, bilimsel, teknik ve ekonomik bütünleşme temelinde gerçek bir dönüşüm gerçekleştirmek gerektiğinden yola çıkıyorlar. Büyük ekonomik ve teknik sorunlara çözüm aranmasına, kapsamlı ve karşılıklı yarar sağlayan uzmanlaşma alanlarının hazırlanıp geliştirilmesine, ağırlıklı olarak ticari olan ilişkilerden üretimde daha sıkı bir işbirliğine geçilmesine özel bir önem veriliyor.

Kardeş ülkelerdeki birlik, işletme ve daireler arasındaki *dolaysız sanayi, teknik ve bilimsel bağlar* istikrarlı ve etkili işbirliğinde, öncü deneyimlerin değişiminde, yeni tekniklerin ve teknolojilerin özümsemesi ve yerleştirilmesi konusundaki yardımlaşmada önemli bir araç olacaktır. Bu bağların gelişmesi, Kompleks Bilimsel-Teknik İlerleme Programı'nın gerçekleştirilmesiyle, emek üretkenliğinin artırılmasıyla ve ulusal ekonominin modernleştirilmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Dolaysız bağlar ekonomik kapasite ve kaynaklardan daha tam yararlanmasına, üretimin artışına – ki, üretim teknik düzey ve kalite bakımından dünya düzeyinin gerisinde kalmamalıdır –, ithalat konusunda kapitalist devletlere bağımlılığın azaltılmasına ve giderek ortadan kaldırılmasına katkıda bulunacaktır.

Sanayi, bilim ve teknik konusundaki uluslararası işbirliğine Sovyetler Birliği'nden katılanlar, bu türden karşılıklı ilişkilerle ilgili her türlü sorununu bağımsız bir şekilde, araya kimse girmeden çözmeye hakkına sahiptirler. Somut işbirliği alan ve hedeflerini belirleyebilirler, ortak iş yapmak istedikleri EYK ülkesinin işletme ve kuruluşlarını seçebilirler, onlarla üretilen ürünlerin çeşidi ve işbirliği ile üretilen ürünlerden birbirlerine karşılıklı olarak ne kadar verecekleri konusunda anlaşmaya varabilirler. Bu türden ürün, mal, donatım, gereç, vb., alış-satış, ayrıca, işbirliğinin ve üretim birimlerinin ve üretimin gelişmesine yararlı olacak hizmetlerin değişimi, bağımsız bir şekilde ya da dış ticaret daireleri aracılığıyla yapılacaktır. Taraflar birbirlerine aygıtlar, makineler, donatımlar kiralayabilecekler, ihtiyaçları olan malları Sovyetler Birliği'nde imal ettirmek ya da Sovyetler Birliği'nin ihtiyacı olan maddeleri ona teslim etmek için siparişler verebilecekler, bu amaçlarla birbirlerine gerekli maddi kaynakları ya da teknik bilgileri aktarabileceklerdir.

EYK üyesi ülkeler örgütleriyle birlikte araştırma, geliştirme ve deneme çalışmaları gerçekleştirme konusunda işletmeler kendileri karar verecektir. Örneğin, ortaklaşa araştırmacı ve uzman kolektifleri oluşturacaklar, yeni buluş, icat ve «know-how» dışındaki bilimsel ve teknik bilgileri değiş tokuş edecekler, uzman yetiştirme konusunda yardımlaşacaklardır.

Birlik, işletme ve daireler, kendi adlarına ekonomik kontratlar yapma, birlikte üretilen ve ortaklaşa kullanılacak olan parça ve hizmetlerin fiyatları konusunda anlaşmaya varma hakkına sahiptirler. Bu durumda, kuşkusuz ki bu parçaların fiyatları, EYK üyesi arasındaki ticarete yürürlükte olan fiyat oluşumu ilkelerine göre saptanmış sonul üretim fiyatları uyarınca biçimlenecektir.

Konvertibl ruble olarak elde edilen ve para hesaplarında biriktirilen tutarlar ölü bir ağırlık olmayacaktır. Yukarıda saydığımız amaçların yanı sıra, kardeş ülkelerden, devlet dağıtım planlarında yer almayan sanayi maddelerinin, tıbbi malzemenin, kültür, ev işleri, spor gibi yerlerde kullanılacak maddelerin alımında kullanılacaktır.

ORTAK İŞLETMELER

Ortak sosyalist işletmelerin, uluslararası birliklerin ve dairelerin bilimsel, teknik ve sanayi potansiyeli yoğunlaştırmanın ilerici bir biçimi olduğu kanısındayız. Bu, bugünkü ekonomik görevlerin, öncelikle de modern tekniklerin özümseme ve yerleştirilmesiyle ilgili görevlerin başarıya ulaştırılmasına yarayacaktır. Kuşkusuz ki burada farklılıklar vardır. Ortak işletme, katılanların ortak mülkiyeti temeli üzerinde kurulmakla birlikte, uluslararası birlikler ve daireler oluşturulurken ulusal mülkiyet korunmakta, taraflar ortak ve eşgüdümlü planlara göre birlikte davranmaktadırlar.

SSCB topraklarındaki ortak işletmelerin Sovyet yasalarına göre ve bu ülkenin yurttaşları için uyulması zorunlu olan çalışma normlarına ve sosyal normlara göre yönetilmesi benimsendi. Bu işletmeler tam bir ekonomik muhasebe, kârlılık ve öz-finansman ilkelerine göre çalışıyorlar. Sovyet devleti yabancı ortağa payına düşen kârın ödenmesini, işletmenin tasfiyesi ya da ortağın ortaklıktan çekilmesi durumunda ona diğer alacaklarının verilmesini güvence altına alıyor.

Uluslararası birliklerin ve dairelerin çalışma usulleri, bu arada mali faaliyetleri, taraflar arasında yapılacak bir anlaşmaya göre belirlenecektir. Gerekli durumlarda taraflar sahibi oldukları şeylerin bir kısmını birleştirebilecekler, kolektif olarak yönetilen birleşik kuruluşlar oluşturabileceklerdir.

SSCB'de dış ekonomik ilişkilerin yönetimi konusunda alınan önlemlerle, birliklerimizin, işletmelerimizin ve dairelerimizin yetenekleri kardeş ülkelerdeki ekonomik birimlerin yeteneklerine daha yakınlaştırdı ve pek çok somut konuda Sovyet işletmeleri daha geniş olanaklar elde ettiler.

SSCB'nin 1986 Kasım'ında, EYK'nin Bükreş'te yapılan 42. Oturumu sırasında Bulgaristan, Macaristan, DAC ve Çekoslovakya ile ve bir süre sonra da Polonya ile, dolaysız bağlar kurulması ve ortak ekonomik kuruluşlar oluşturulması konusunda imzaladığı hükümetlerarası ikili anlaşmalara büyük önem veriyoruz. Böylesi bir işbirliği için üzerinde anlaşmaya varılan koşullar bu belgelere yansıyor.

Burada söz konusu olan anlaşmalar EYK üyesi ülkeler tarafından uygulanmaya sokulmuş bulunuyor. Örneğin, en kısa sürede, faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların sayısının 80'e yükseltilmesi öngörülüyor, ayrıca 30 kadar ortak işletmenin kurulması gündemde yer alıyor.

Kuşkusuz ki, bu yazıda ele alınan sorunların çözülmüş olduğu iddia edilemez. Çizilmiş olan yolun gerçekleştirilmesi sırasında, özellikle fiyat oluşumu ve hesaplar konusunda bazı güçlüklerle karşı karşıya kalıyoruz. Ama ne olursa olsun, EYK üyesi partnerlerimizle bizim çıkarlarımız ortak ve bu ortak çıkarlar varolan farklılıklardan çok daha ağır basmaktadır. Kaldı ki, içine girdiğimiz yeni işbirliği aşamasında kullanılan pek çok biçim, yöntem ve araç, bunları pratikte sınınamış olan birçok sosyalist ülke-

nin deneyimi göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Deneyim alış-veriş sosyalist ülkeler topluluğu halkları arasındaki karşılıklı ilişkilerin ayrılmaz bir ögesidir, bu alış-veriş sosyalizmin teori ve pratiğinin sürekli bir şekilde gelişip zenginleşmesinin güvencesidir.

KARŞILIKLI YARAR İLKELERİ UYARINCA

SSCB'nin dış ekonomik etkinliklerinin yeniden yapılandırılması önlemleri, gelişmekte olan ülkeleri ve sanayileşmiş kapitalist ülkeleri de kapsıyor. Bu ülkelerle olan ilişkilerdeki en önemli yenilik, Sovyet toprakları üzerinde ortak işletmeler kurulmasıdır.

Biz bu işbirliğinde büyük olanaklar görüyoruz. *Bu işbirliği uzun erimli ve karşılıklı yarar sağlayan ekonomik bağların genişlemesine ve pekişmesine katkıda bulunacaktır.* Dolayısıyla, politik ortamın belirli bir ölçüde düzenlenmesine, uluslararası işbölümünün sağlayabileceği yararları daha aktif bir şekilde değerlendirmesine, Sovyetler Birliği'nin ihracat olanaklarının artmasına, bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasına, piyasaya yüksek kaliteli mallar sağlanmasına da katkıda bulunacaktır.

Sanayileşmiş kapitalist ülkelerin şirketleriyle ortak işletmeler kurulması konusunda, bunun şimdilik Sovyetler Birliği ile Batı arasındaki ekonomik ilişkilerde kullanılacak olan tek dolaysız bağ biçimi olduğunu hatırlatalım. Burada söz konusu olan, uluslararası birlikler ve daireler oluşturmak değildir. Tarafların ortak mülkiyeti olacak ortak işletmeler, içinde bulunduğumuz koşullarda, gerek farklı toplumsal sistemlere sahip devletler arasındaki ilişkilerin niteliğine, gerekse dünya ekonomisindeki günlük gelişme eğilimlerine cevap veren işbirliği biçimidir. Çağımızda, gelecekte ticaret ilişkilerine, giderek daha çok uluslararası boyutlarda örgütlenmiş sanayi ilişkileri eklenmektedir. Ortak işletmeler, bu ortak çabaların ana halkalarından birini oluşturacaktır.

Bu gibi üretim birimleri oluşturulmasında Sovyetler Birliği'nin ne gibi çıkarları olduğunu belirtmiştik. Aslında, bu işletmeler, sosyal ekonomik gelişmemizin hızlandırılmasıyla ilgili görevlerin yerine getirilmesine etkili bir katkıda bulunabilirler. Ama, Batılı iş adamlarını bu türden işbirliğine çeken nedir? Kuşkusuz ki, kapitalizmin sosyalist toplumun ilerlemesine katkıda bulunmak aşkıyla yanıp tutuştuğunu düşünemeyiz. Gerçeklere bağlı kalarak diğer özendiricileri görmek gerekir. Bu da iş yapmak arzudur ve bu arzuyu belirleyen de Sovyetler Birliği ile işbirliğinin içerdiği muazzam olanakların anlaşılmasıdır. Burada, pazarımızın pratik olarak sınırsızlığı, ülkemizin sahip olduğu zengin kaynaklar ve ileri bilimsel altyapı birincil önemde bir yol oynamaktadır. SSCB'nin ticaret yapılacak iş ortağı olarak iyi bir isim yapmış olmasının da büyük önemi olduğu kanısındayım. Sovyetler Birliği'nin, üstlendiği uluslararası yükümlülükleri

her zaman büyük bir dakiklikle ve öngörülen zamanda yerine getirdiğini belirtmek gerekir.

Yabancı şirketlerin bu yeni perspektiflere ilgi gösterdiklerini vurgulayalım. FAC'den, Finlandiya'dan, Japonya'dan, İtalya'dan, Hollanda'dan, ABD'den, Hindistan'dan ve daha pek çok ülkeden 100'ü aşkın teklif geldi. Halen bu konuda görüşmeler sürdürülmektedir ve muhtemelen çok zaman geçmeden kapitalist şirketlerle bazı ortak işletmeler kurulacaktır. Bugün SSCB'de dış ekonomik ilişkilerin yetkinleştirilmesi, özellikle de yabancı şirketlerle birlikte ortak işletmeler kurulması, *devlet tekeliiyle* hiçbir şekilde çelişmemektedir, bu tekelin zayıflamasına ya da ortadan kalkmasına yol açmaz ve açamaz. Aslında meydana gelmekte olan, Leninci ilkenin gerçekleştirilme biçiminin değişmesidir ve bu biçimler gelişmeye devam edecektir.

Bu türden işletmeler kurulması sorunu Batı basınında yaygın bir şekilde tartışıldı. Bu konuda pek çok ulumlu değerlendirmeler de yapıldı, şüpheli görüşler de öne sürüldü ve hatta bu işletmelerin etkililiği ve verimliliği konusunda düpedüz spekülasyonlar da yapıldı. Bu konuda, doğal olarak, kimseyi bizimle işbirliği yapmaya zorlamadığımızı hatırlatmak gerekir. Bu tamamen gönüllü bir karşılıklı anlaşma sorunudur. Bu konuda, karşılıklı çıkarları ciddi bir şekilde göz önünde tutmak, her türlü kısıtlamadan, boykottan, ambargodan tamamen vazgeçmek gerekir. Günümüz dünyasında ekonomik ilişkiler ancak *eşit haklılık, karşılıklı güven ve anlaşmalara kesinlikle uyma temeli üzerinde kurulabilir*. Bütün bu koşullar, verimli bir işbirliğinin güvencesidir. Sovyetler Birliği, yabancı iş ortaklarıyla, geleneksel biçimlerin yanısıra yeni ekonomik ilişki biçimlerine de başvururken, devletimiz karşılıklı yarar ilkesinden yola çıkıyor, onların çıkar ve haklarına saygı gösterilmesini güvence altına alıyor.

SSCB'nin dış ekonomik bağlarının yönetiminin yetkinleştirilmesini amaçlayan önlemlerle ilgili kararnamenin onaylanmasından bu yana sadece birkaç ay geçti. Bu sürede çok şey yapıldı, ama daha yapılacak çok şey de var. Yenilenme karmaşık bir süreç, ama ilerliyor ve genişlemesine ve derinlemesine geliyor.

Sovyetler Birliği Leninci dış ekonomik etkinlikler anlayışını günümüz koşullarında geliştirmeye çalışıyor. Çünkü, bunun gerek politik gerekse ekonomik görevlerin yerine getirilmesinde etkili bir araç olduğu kanısı besliyor. Ulusal emek ürünlerinin eşdeğer değişimi sosyalist ülkeler topluluğu ülkelerinin bütünleşmesinin doğal zeminini oluşturuyor, sosyalist ülkeler topluluğunun gücünü ve birliğini pekiştiriyor. SSCB ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki işbirliği, bu ülkelerin ekonomilerinin ve sosyal yaşamlarının ilerici ilkelere göre oluşmasına katkıda bulunuyor. Dünya kapitalist sistemindeki sanayileşmiş ülkelerle ekonomik, bilimsel ve teknik bağlar barış içinde yanyana yaşama politikasının maddi temelini pekiştiriyor.

Karşılıklı yarar sağlayan eşit haklı işbirliğinin gerçekleştirilmesinin önüne çıkan bütün çelişiklere ve güçlüklerle rağmen, uluslararası toplulukta devletlerin birbirine bağımlılığı, dünyanın bütünselliği konusunda belirli bir fikrin oluşmakta olduğu görülüyor. Bilimsel-teknik ilerleme, farklı sosyal ekonomik sistemlere sahip ülkeleri karşılıklı yarar sağlayan işbirliği biçimleri aramaya gittikçe daha güçlü bir şekilde itiyor. *Sosyalist ülkeler topluluğu devletlerinin ekonomilerinde meydana gelmekte olan yeni süreçlerin, özellikle SSCB'nin dış ekonomik etkinliklerinin kökten yeniden örgütlenmesinin, iş konusundaki tüm dünya çapındaki işbirliğinin zenginleşmesine yardımcı olacağı tartışma götürmez.*

TÜSTAV

İsrail işgali altında

NAİM AŞHAB

Filistin Komünist Partisi Politik Büro üyesi

5 Haziran 1967'de, İsrail'in Arap ülkelerine karşı saldırısı başladı. Bu, Amerikan emperyalizminin desteğinde, siyonist yöneticilerin gerçekleştirdiği işgalin başlangıcıydı. Sömürgecilik sisteminin tam olarak ortadan kaldırılmasıyla nitelenen bu aşamada, İsrail saldırganlarının Arap topraklarını işgali, çok uzun bir dönemdir sürüyor. Bu olgu üzerinde kafa yorarken, bir dizi soru ortaya çıkıyor. Bu işgalin amaçları ve niteliği nedir? Neden o bu kadar uzun sürmüştür? Bunun işgal altındaki topraklarda yaşayan halk üzerinde ne gibi bir etkisi vardır? Ve sonucusu, bu duruma son verme yönünde nasıl gelişmeler beklenebilir?

Haziran 1967 saldırısının iki temel amacı vardı: Mısır ve Suriye'deki antiemperyalist rejimlere darbe indirmek, bunları izledikleri ilerici yoldan vazgeçmeye zorlamak ve İsrail devletinin kurulmasından sonra Filistin mandası altında kalan toprakların işgalini tamamlamak.

Savaş hazırlığı yıllarca sürdü. Aslında bu savaş, 1956'da Süveyş kanalının millileştirilmesinden sonra Mısır'a karşı misilleme olarak İngiliz-Fransız-İsrail üçlü saldırısının bozguna uğramasından sonra başladı. Amerikan-İsrail bağlaşıklığı, bu yeni saldırıya geçerken, kuşkusuz, Mısır ve Suriye rejimlerinin zayıf yanlarından yani demokrasinin olmayışı, geniş halk yığınlarının pasifliği, devlet aygıtının ve özellikle de kendi hareketsizliğini ve yeteneksizliğini açığa vuran silahlı kuvvetlerin gerilemesi ve hareketsizliği durumundan yararlanmıştı.

Geriyeye bir göz atıldığında, saldırganın, C. A. Nasır'ın ölümünden sonra, hemen olmasa bile, Mısır'ın antiemperyalist çizgiden uzaklaştırılması, onun İsrail ile çatışmasına son verilmesi; ülkenin ilerici yöneliminin değiştirilmesi sağlanarak, kısmen de olsa ilk hedefine ulaşmış olduğu olgusu görmezlikten gelinemez. E. Sedat'ın 1979 Camp David ihanet anlaşmasını imzalaması, bu sürecin doğal bir sonucu olmuştur.

Filistin mandası altındaki toprakların ilhakı sorununa geçince, artık bugün yirmi yıldan sonra kesinlikle söylenebilir ki, *orada, işgal yıllarında meydana gelen ciddi değişikliklere karşın, yayılmacı planların gerçekleştirilmesi büyük güçlüklerle karşılaşmıştır.*

Siyonistlerin sömürgeleştirme planları, şunları içeriyordu: *Birincisi*, her ne gerekçeyle olursa olsun Araplara ait bölgelerden oldukça daha fazla toprağın ele geçirilmesi; *ikincisi*, buralarda daha fazla siyonist yerleşim yerlerinin kurulması; *üçüncüsü*, yerli halk arasından olabildiğince daha çok sayıda kişinin göçe zorlanması; *dördüncüsü*, işgal edilen toprakların İsrail'e bağlanması; *beşincisi*, Filistin halkının kültür mirasının yok edil-

mesi kökünün kazınması, onun uygar gelişmesiyle bağlı anıtların yok edilmesi.

Değişik baskı yöntemleri ve kaba güç kullanan, çeşitli hilelere başvuran işgalciler, halkın karşı koyuşuna karşın, işgal yıllarında Ürdün nehrinin Batı kıyısındaki toprakların % 5,2'ne, Gazze bölgesinde de % 42'ne el koydular (1). Bunlar İsrail'i, Batı yakasını yöneten Ürdün'ün ve 1967 savaşına kadar Gazze bölgesini kontrolünde bulunduran Mısır'ın «yasal mirasçısı» ilan ederek geniş emir topraklarını (2) istimlak etmeye başladılar. Daha sonra, işgalciler, sahipsiz olduğunu ileri sürerek daha birçok bölgeyi benimsediler, bundan sonra ise «güvenlik ve toplumsal yarar» anlayışına dayanarak topraklara el koymaya başladılar. Saf köylülerin topraklarını kurnazlık ve dolandırıcılıkla satın alan düzenbazlar ortaya çıktı. Bu tür olaylar öylesine arttı ki, bunlar hakkında İsrail mahkemelerinde ve basında konuşulmaya başlandı, ancak dolandırıcıların kurbanı olanlara somut yardımlarda bulunmak için hiç bir önlem alınmadı.

İşgal, Arap köylerinin tümünden yıkılmasıyla, (örneğin, böylesi olaylar Latryn bölgesinde üç yerleşim merkezinin başına geldi) sözde sahiplerinin «devlete karşı eylemde bulunduğu» gerekçesiyle binlerce evin yerle bir edilmesiyle birlikte yürütülüyordu. Bu arada, doğal olarak evler, askeri mahkemelerin verecekleri biçimsel kararlardan çok daha önce yerle bir ediliyordu. İnşaat izni yok diye yeni binalar yıkılıyordu. Yöneticiler ise, yerli halkı daha çok sıkıştırmak için, hiç kimseye böyle bir izin vermiyorlardı.

1967'den, 1986 sonuna kadar el konan topraklarda kent tipi (3) 10 yerleşim merkezi de içinde 193 siyonist sömürge yerleşim yeri (4) kuruldu. Bugün, Yahudilerin oturdukları (100 bin kişi) barınak kuşağının çevrelediği işgal altındaki Doğu Kudüs'ü kapsamıyor. Saldırganların kentin eski bölgelerinde birçok Arap semtini işgal ettiğini ve yerli halkı buralardan kovmaya devam ettiklerini burada bir kez daha belirtmeye gerek yoktur.

İsrail için siyonist yerleşim merkezlerinin yalnız ekonomik değil aynı zamanda askeri-politik önemi de vardır. Bunlar için yerleşim merkezleri, paramiliter oluşumlardan «yararlar» sağlama göz önünde bulundurularak, stratejik plana göre seçiliyor. Bunlar, Filistinlilerin barındığı kent ve köylerin çok yakınına yığılıyor, birçok kez işgalcilere karşı yapılan yığınsal

(1) Al Katib (Kudüs), 1986, № 75, s. 36. (Arapça.)

(2) Devlet toprakları söz konusudur. (Not Red.)

(3) Siyonist örgütü «Gosh Emunin»'in değerlendirmesine göre, Ürdün nehrinin batı kıyısında bulunan Yahudi'lerin sayısı 60 bindir, bunlar buradaki toprakların % 52'ne sahiptir. Bu arada yerli Arap halkının sayısı 900 bini aşmıştır ve bunlar buradaki toprakların yalnız % 48'ne sahiptir. Bu açıklamayı Nazareth öğrencilerinin önünde konuşan İsrail'de İnsan Hakları Komitesi Başkanı I. Shakh yapmıştır. (Bak: Al İttihad, 3 Mart 1987, s. 2 – Arapça.)

(4) Al Rai (Ürdün) 9 Mart 1987, s. 19. (Arapça.)

gösterileri bastırmak için kullanıldılar. İsrail «Ha' aretz» gazetesi, geçen yılın Aralık ayında, Ürdün nehrinin Batı yakasında ve Gazze bölgesindeki Yahudilerin elinde, Savunma ve İşçileri Bakanlıklarının izniyle, resmi kayıtlı olarak 10 binden fazla silah bulunduğunu yazdı. İsrail tarafından ilhak edilen Golan tepelerinde de durum aynıdır. (5)

Filistinlileri işgal altındaki topraklardan kovma eylemleri sürdürülüyor. Bundan 20 yıl önce, Mısır, Suriye ve Ürdün ordularına yıldırım hızıyla indirilen ve Filistinliler arasında karışıklığa ve şaşkınlığa sebep olan darbeden sonra işgalciler, bunların birçoklarını ülkelerini terketmeye zorladılar. (6) Yaklaşık bir milyon Filistinlinin, siyonistlerin katliamından kurtulmak için evlerini terkettikleri 1948 trajedisi, yeniden tekrarlanmış oldu. O dönemdeki olayların derslerini benimseyen insanların tepkisi başkaydı, onlar her ne pahasına olursa olsun ülkelerine dönmeyi hedefliyorlardı. Ancak işgalciler, bunların geri dönüş yollarını hemen tıkadılar.

İsrail askerleri, Ürdün nehrinin batı yakasına geçmek isteyen herkese amansızca ateş açıyorlar. Siyonistler buralarda yerleşim merkezleri kurmaya başladıktan sonra, bir dizi yasaklayıcı önlemler de aldılar. Yerli halkı geri dönmekten ve aileleri birleşmekten yoksun bırakmak için, çok sayıda yasa ve karar kabul ettiler. Hatta bu yasalara göre, bebeğiyle birlikte kovulan annenin memleketinde yaşamaya hakkı yoktur. Geçenlerde basın, emzikte iki çocuk annesi Radja Rubeia'nın Gazza bölgesinde yaşayan kocasından zorla ayrılmasıyla ilgili bir trajik olayı duyuruyordu. (7) Bu insanlık dışı politika sonucu, binlerce aile parçalanmış durumdadır. Bu arada siyonist yönetim ise, Yahudilerin hangi ülkeden olursa olsun, serbestçe gelip İsrail'e, ya da işgal altındaki topraklara kalıcı olarak yerleşebileceklerini ilan ediyor.

İşgalciler, Filistinlileri yerlerinden kovmak için yeni yeni yöntemlere başvuruyorlar. Dış ülkelere seyahat kayıtları düzenlemesinin şiddetlendirilmesi sonucu, geçici olarak gezide bulunan yurttaşlar, herhangi bir memurun göstereceği gerekçeyle geri dönme haklarını yitirebilir, yahutta yabancı ülkelere yaşayan Filistin halkının çoğunluğu gibi, sığınmacı olabilir.

Hatta, son on yıl içinde, işgal edilen topraklarda açılan üniversiteler bile, yerli halkın göçünü artırmak için bir araç olarak kullanılıyor. Bunların faaliyetleri, komşu ülkelerde kalifiye kadrolara talebin hızla arttığı petrol patlaması döneminde yaygınlaştı. Ancak, üniversitelerden mezun olanların sayısı, yerli gereksinimlerin çok üstündedir. İnsanların, işsiz kalmamak için sınır dışına çıkmaktan başka çaresi yoktur.

(5) Bugün Golan tepelerinde 13 bin Suriye yurttaşı yaşamaktadır.

(6) 1967 saldırısı sonucu, Batı kesiminde Ürdüne 300 bin Filistinli kaçmıştır. (Bak: Juraj Racz. The Middle East. Is There a Solution? Prag, 1986, s. 11.)

(7) Al Ittihad, 15 Mart 1987, s. 1.

Yönetimin, muhalefet liderlerini, İngiltere'nin diğer sömürgelerine sürdüğü İngiliz mandası altındaki dönemde kabul edilmiş olan olağanüstü yasalar yürürlüğe konuyor. Böylece, İsrail'in 20 yıllık işgali sırasında 1.500 tanınmış yurtsever, değişik politik eğilimlerden insanlar başka yerlere sürüldü.

Arapları zorla yerlerinden sürme politikası izleyen işgalciler, ekonomik manivelaları da geniş olarak uyguluyorlar. İşinden olan, yaşama araçlarından yoksun kalan insanların sayısı giderek artıyor.

İsrail egemen çevreleri, işgal altındaki topraklar üzerinde denetimin sağlanması için, ekonomik faktörün rolünü göz önünde bulundurarak, Ürdün nehrinin batı kıyısının ve Gazze bölgesinin ekonomisini, daha güçlü İsrail ekonomisiyle bağlamak için elinden gelen her şeyi yapıyorlar. Yöneticiler, pazar engellerini kaldırdılar, Arap tüccarları için vergi hadlerini yükselttiler. Bu bölgelerin komşu Arap devletleriyle ve diğer dünya ile ticari ilişkilerine yasaklar, kısıtlamalar getirdiler. ⁽⁸⁾ Bunlar, *Filistin ekonomisini İsrail ekonomisinin bir uzantısı durumuna getirmek istiyorlar.*

İşgalci yöneticilerin politikası, onbinlerce küçük mal sahibini, zanatçıyı, Arap halkının diğer katmanlarından temsilcileri iflasa sürükledi, bunların ücretli işçilere dönüşmesine yol açtı. Birçok Filistin tüccarı, İsrail şirketlerinin memuru durumuna geldi.

İşgalciler, saldırıdan hemen sonra sular idaresi üzerinde denetim kurdular. Filistin kent ve köylerini İsrail'in enerji şebekesine bağlayarak, yerli enerji işletmelerinin çalışmalarında güçlükler yaratmaya başladılar ve bunların boğulmasını ve yokedilmesini sağladılar.

İşgal altındaki bölgeler, İsrail sermayesi için sömürge soygununun başta gelen alanı olmuştur. Batı Ürdün ve Gazze bölgesi, artık birkaç yıldır, İsrail'in ihracat yapısı içinde, ABD'den sonra, önemi bakımından ikinci yeri işgal ediyor. Siyonist burjuvazi, bu bölgelerle eşit olmayan alışverişten her yıl bir milyar dolar kar sağlıyor. Ama bu, ekonomik soygunun tek yanı değildir. «Yeşil hat»ın ötesindeki işletmelerde (yani bizzat İsrail topraklarında) çalışan Filistinliler acımasız bir sömürüye tabii tutuluyorlar. Bugün bunların sayısı 100 binin üstündedir (1970'de 20,6 bindi). ⁽⁹⁾

Filistinli işçiler, İsrail İş Yasası'nın sağladığı tüm haklardan yoksundurlar. Filistinli işçinin çalışma günü, yolda geçirdiği süreci de içinde, çoğu zaman 18 saati bulsa bile, o İsrailli işçinin aldığından yaklaşık üçte birini alıyor. Kadın ve çocukların işe alınmalarında yasalar açıkça çiğnenmek-

⁽⁸⁾ Daha önce de sözünü ettiğimiz İ. Shahak şöyle diyor: «Örneğin, bundan bir ay önce, Ortak Pazar, Ürdün nehrinin batı yakasında ve Gazze bölgesindeki Arap çiftçilerine kendi mallarını topluluk ülkelerine ihraç edebilmek için belli kimi kolaylıklar sağladılar. Ancak, işgalciler ihraç lisansı vermeyi reddettiler ve İsrail limanlarından yalnızca İsrail mallarına karşı rekabet oluşturmeyen mallara çıkarma izni verdiler. Bak: 3 Mart 1987, s. 2.

⁽⁹⁾ Al katib, 1986, № 75, s. 35.

tedir. Çalışma koşulları çok ağırdır ve kabul edilen genel normlara hiç bir zaman uyulmamaktadır. Batı Ürdün'de ve Gazze bölgesindeki sendikalara, kendi çıkarlarını patronlar karşısında savunmalarına izin verilmiyor, işgal altındaki bölgelerde yaşayan Filistinlilerin ise İsrail'in Histadrut sendikasına üye olmalarına izin verilmiyor, üstelik sözü geçen bu sendika, İsrail'de en büyük işveren durumundadır ve siyonistlerce yönetilmektedir.

BMÖ'nün İsrail'de, Batı Ürdün'de ve Gazze bölgesinde kişi başına düşen gelirle ilgili istatistik verileri, resmi propagandanın bu bölgelerin ekonomik gelişmesiyle ilgili iddialarını çürütüyor. Olguların da gösterdiği gibi, işgal edilen iki bölge arasındaki farklılıkların korunması politikası izleyen yöneticiler, «böl ve yönet» ilkesini kılavuz edinmişlerdir. Böylece, 1982'de Batı Ürdün'de kişi başına düşen GSMH 1.032 dolar, Gazze bölgesinde ise yalnızca 610 dolardı. İsrail'de ise bu rakam 6.086 doları bulmuştur. (10)

İşgalciler, halkımızın kendi özelliklerini yok etmek için onun uygarlığını, kültür mirasını çiğnemek, gelenekleri çarpıtmak istiyorlar. Bunlar kentlerin, köylerin ve hatta Filistin ulusal mutfağına ait kimi yemeklerin adlarını değiştiriyor, bizim kutsal şeylerimizi lekelemek ve yıkmak amacıyla sıklık girişimlerde bulunuyorlar. Tek sözle, saldırılar Filistin halkını fizikman ekonomik ve manevi bakımdan yoketmek için tüm cepheleden yürütülüyor.

İsrail, Amerikalı bağlaşıklarıyla birlikte, işgal altındaki bölgelerde ve sürgünde yaşayan halkımızın birliğini tanımamakta ayak diriyor. Ülkesinden kovulan Filistinliler sınır dışında da sürekli koşuşturmalara uğruyor. Öldürmelerin ardı arkası kesilmiyor ve insanların topluca katledilmesi olayları sürüyor. Düşmanlar, komplolar ve sinsice oyunlar yoluyla, Arap dünyasındaki belli güçleri Filistinlilere karşı kışkırtmaya çalışıyorlar. Filistinlilere karşı savaş, İsrail'in Lübnan'daki Filistin kamplarına yaptığı yeni yeni saldırıların, Şii «Emel Hareketi»nin sürgündekileri ablukalarla açlığa mahkum etmesinin de gösterdiği gibi, durmuş değildir.

Bu yılın Haziran ayında, İsrail'in Lübnan'a karşı giriştiği saldırının beşinci yılı doluyor. Saldırganın, bu ülkenin bir bölümünü işgali sürüyor, Filistin ulusal sorununun çözümünü ağırlaştırılan faktörlerden biri olan iç politik duruma emperyalist müdahale devam ediyor.

İsrail'in Lübnan'a saldırısının başta gelen amaçlarından biri, Filistin Direniş Hareketi'ni ve Lübnan ulusal yurtsever güçlerini, olanaklar ölçüsünde başkalarının eliyle bozguna uğratmaktır. Bununla ilgili olarak, İsrail'in gizli istihbarat örgütü MOSAD'ın eski şefi general M. Amet'in «Figaro magazin» de çıkan itirafları, özel bir anlam kazanıyor: «Biz, 1970'te Ürdünü Filistinlilere karşı önlemler almak zorunda bıraktık ve

(10) Agy, 1986, № 81, s. 33.

Kral Hüseyin İsrail'in yirmi yılda öldürmediği kadar çok Filistinliyi bir ayda öldürdü». (11) Söylenenler, siyonist yöneticilerinin «Kara Eylül» 1970 olaylarında parmağı olduğunu ortaya koyuyor, sorumluluğu da Ürdün rejiminin sırtından kaldırmış oluyorum.

Tel Aviv, aynı zamanda, araştırmaların da kanıtladığı gibi, İsrail'in resmi organlarında yürütülen Sabra ve Satila (1982) kanlı kırımlarının sorumluluğunu taşıyor. Bu korkunç cinayetlerin anlamı, siyonist ideologların Filistin halkını yoketmek için besledikleri fikirler anımsandığında, daha iyi anlaşılabilir oluyor. Bunlar Arapların, soykırımın aracı olmasını tercih ediyorlar ve böylelikle dünya toplumlarından yalıtılmaktan kaçınmaya ve aynı zamanda Arap dünyasındaki anlaşmazlıkları daha çok körüklemeye çalışıyorlar.

Amerikan-İsrail bağlaşıklığı, Mısır'ı ihanet anlaşmasına çekmeyi başardıktan sonra saldırılarını Filistin Direniş Hareketine ve Suriye'ye karşı yoğunlaştırmış, Lübnan'dan çok belirgin bir biçimde görüldüğü gibi, bunlar arasında çatışmalar yaratmaya kalkışmıştır. Burada, durumun düzeltilmesinin temelini Filistin ve Lübnan yurtsever güçleri ile Suriye arasındaki birlik oluşturacaktır. Filistin Direniş Hareketiyle Lübnan Ulusal Yurtsever Güçleri arasındaki ilişkiler, ortak savaşlar sırasında oluşmuştur. Bunun sonucunda Amerikan-NATO «çokuluslu güçleri»nin çekilmesi, 17 Mayıs 1983 tarihli Lübnan-İsrail kölelik anlaşmasının bozulması, onun en büyük kazanımlarındandır.

Anti-Filistin kampanyasının ciddiliğinin doğru değerlendirilmesi için, bölgede, Haziran 1967 saldırısından sonra meydana gelen kimi değişikliklere değinmekte yarar vardır. Böylece, Camp David anlaşmasının sonuçları yalnız Mısır'ın cephe devletlerinden ayrılmasıyla sona ermiş olmuyor. Çünkü, bizzat Mısır rejimi Filistin halkı ve FKÖ için, bunların işgale ve emperyalist diktasına karşı direnmesini kırmak amacıyla ciddi bir baskı aracına dönüşmüştür.

Son 20 yıl içinde, Arap dünyasında meydana gelen süreçler, birçok ülkede halklarının ulusal sorunlarından uzak olan güçlerin iktidar çevreleri arasında egemen duruma gelmesine yol açmıştır. Bu, onların sınıfsal çıkarları ve yabancı tekellerle ilişkileri koşuluna bağlıdır. Sonuçta, Beyrut'un İsrail işgalcilerince abluka altına alındığı (1982) günlerde, güçlü bir biçimde kendini gösteren Arap dayanışması önemli ölçüde zayıflamış oldu. «Ulusal savaş» (12) belgesi de iflas etti. Filistin sorunundan uzaklaşan kimi rejimler, halkımıza karşı komplo ve entrikalara giderek daha sık araç oluyorlar. Son zamanlarda, Mısır yönetimi de içinde, Ürdün, Suudi Arabistan ve Fas yöneticileri, Filistinlilerin savaşım azmini kırmak amacıyla girişimlerini aktifleştirdiler.

(11) Alıntı, «Al İttihat»tan yapılmıştır, 8 Mart 1987, s. 1.

(12) Söz konusu olan Arap birliği ve Filistin sorununun çözümü için savaştır. (Not Red.)

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Beyrut'u terketmesinden sonra karşılaştığı güçlükler, onun sıralarında, ABD'nin önerdiği çözüm planına karşı tutum konusunda, bölünmelere yol açtı. Bugün Washington, Arap gericiliği ile birlikte, içte olduğu gibi, dış ülkelerde bulunanların ertelenmez bir istemi durumuna gelen Filistin'in birliğinin yeniden kurulmasına tüm gücünü sarfederek izin vermemeye yelteniyor. *Birlik, ancak emperyalizme karşı kararlı savaşlarda ABD'nin «çözüm» formülleriyle ilgili hayallerin ürünü olan Amman Anlaşması* ⁽¹³⁾ (1985) gibi engellerin ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir. Ulusal birliği savunan binlerce Filistinli, geçen yıl işgal bölgelerinde yapılan Aralık ayaklanmasının kanlı çatışmalarına, Lübnan'da abluka altında bulunan Filistin kamplarının savunması gibi, işgalcilere karşı diğer eylemlere katıldılar.

FKÖ Ulusal Konseyi'nin bu yılın Nisan ayında, Cezayir'de yapılan toplantısı, Filistin'in birliğinin yeniden kurulmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu toplantıda alınan kararlar, Filistin Direniş Hareketi'nde dört yıldan fazla bir zamandır sürüp giden bölünmüşlüğü ortadan kaldırılması için temel oluşturuyor. Şimdi artık, Filistin Komünist Partisi, FKÖ Ulusal Konsey üyeliğine resmen kabul edilmiş ve FKÖ Yürütme Kurulu'nda temsil edilmektedir. Toplantının sonuçları perçilenmesine yardım etmiş, emperyalizmin, siyonizmin ve gericiliğin planlarına indirilen yeni bir darbe olmuştur.

İsrail yöneticileri, işgalin birinci gününde olduğu gibi, 20 yıl sonra da, aynı çıkmazda bulunuyorlar: Eğer yerli halk göçü reddederek işgal altındaki toprakları ısrarlı bir biçimde savunuyorsa, burada nasıl hareket etmeli? Çünkü yerli halkın işgal altındaki Arap bölgelerinde bulunması, devletin Yahudi niteliğini ilan eden siyonist programını temelinden sarsıyor. Bu topraklardan vazgeçilmesiyle, tüm yayılcı doktrine ölümcül bir darbe indirilmiş olacaktır. Yönetmelikler projesi, Camp David pazarlığı ve bu tür komplolar dizisinden sonucusu olan işgal altındaki toprakların İsrail ile Ürdün yöneticileri arasında yönetilmesiyle ilgili «görevlerin paylaşılması» projesi de içinde, *düşmanlarımızın bu planlarına, Filistin sorununun çözümünü baltalama girişimlerine karşı kahramanca bir savaş yürüten halkın direnginliği karşı duruyor.*

İlhak politikasının bir geleceği olmadığını siyonizme en bağlı kimi kişiler bile görmeye başlıyor. Örneğin, İsrail ordusunun eski istihbarat örgütü Tsahal başkanı general E. Harkabi, şöyle diyor: «Filistinlilerin çoğunluğu FKÖ'nü kendi tek yasal temsilcisi sayıyorlar, bundan dolayı bizim önümüzde onunla görüşmelere başlamaktan başka bir seçenek yoktur. ⁽¹⁴⁾

⁽¹³⁾ Daha etraflı bilgi için bak: N. Aşhab, ABD güdümlü bir çözüm hayalidir. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» 1987, № 1. Bu yılın Nisan ayında toplanan FKÖ Yürütme Kurulu Amman anlaşmasını kaldırma kararı aldı. (Not Red.)

⁽¹⁴⁾ Alıntı «Said al Bilal»dan yapılmıştır, 1987, № 118, s. 24–25. (Arapça.)

Ve devamla, hükümetin çözümü olanaksız sorunlarla karşı karşıya geleceğini belirtiyor. Çünkü resmi verilere göre, yakın gelecekte İsrail'de ve işgal altındaki topraklarda nüfusun ezici çoğunluğunu Araplar oluşturacaktır.

Yabancı toprakları işgal politikası, tüm İsrail toplumuna olumsuz etki yapmıştır. Toplumda sosyal çelişkiler keskinleşmiş, iç politik yaşamın eksenine sağa kaymış, toplumun faşistleşme eğilimi hızlanmış, ülkenin Amerikan emperyalizmine bağımlılığı artmıştır. İsrail'in dış borçları 30 milyar doları aşmaktadır. İsrail, kişi başına düşen dış borçlanmalar bakımından, dünyada birinci yere çıkmıştır. Ve bu artış, ABD'nin 3 ile 5 milyar dolar arasında değişen yıllık yardımlarına karşın olmuştur. Sağlanan yardımlar, halkın yaşam düzeyinin yükselmesine değil, tersine İsrail'in Washington'un yeni globalizm planları çıkarına daha etkin hareket edebilmesini sağlamak için saldırganın askeri gücünün artmasına harcanıyor.

Filistin sorununu «ortadan kaldırma», onu yok ilan etme yolu tüm girişimler, *halkımızın direngenliği ve dostlarımızın dayanışması sayesinde suya düşmüştür*. Dünya kamuoyu, Filistinlilere kendi yazgısını özgürce tayin etme, bağımsız ulusal devletini kurma hakkını tanımıştır. Dünyada, temelinde Filistin sorununun bulunduğu Ortadoğu bunalımının tüm öğelerini ele alacak uluslararası bir konferansın çağırılması zorunluluğuna gösterilen anlayış, giderek artıyor. Bu konferansa halkımızın tek yasal örgütü olan FKÖ de içinde, tüm ilgili ülkeler katılmalıdır. Sovyetler Birliği daha 1984'te, böyle bir konferansın örgütlenmesi ile ilgili somut önerilerde bulundu. SSCB, geçen yıl Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi daimi üyesi beş ülkenin katılımında, onun hazırlıklarıyla ilgili bir komisyonun kurulmasını önerdi. Ortadoğu bunalımının çözümü ile ilgili konferansın toplanmasına yönelik pratik adımların önemi, dünya kamuoyu tarafından giderek daha açık bir biçimde kavranıyor.

Geçen yirmi yılın olayları, kimi sonuçlar çıkarmaya olanak veriyor.

Birincisi, saldırganların, topraklara el koyma politikası sonucu, proletaryanın işgal altındaki bölgelerde sayıca artması, onun ulusal savaşta rolünün artmasına yol açtı. Bugün işçi sınıfı ikili boyundurağa, ulusal ve sosyal ezgiye karşı savaşıyor.

İkincisi, İsrail'in saldırısının sömürgeci doğasında yansımaları bulan siyonist rejim, Filistin toplumunun hiçbir sınıf ve katmanları arasında destek bulamamıştır.

Üçüncüsü, kendi topraklarında kalan Filistinlilerin yazgısını, sürgünde yaşayanların yazgısından koparma girişimleri, ülkede ve ülke dışında yaşayan Filistin halkının birlikteliğinin daha da güçlenmesine, onun ulusal birliğini ve kültür kalitlerini savunma kararlılığının güçlenmesine yardım etmiştir.

Dördüncüsü, Filistin halkının savaşıyla sürdürülen Arap dayanışması- nın zayıflaması, kimi rejimlerin onu kendi denetimi altında tutma girişim-

leri, Filistinlilerde kendi gücüne dayanan gereğini daha da güçlendirmiştir. Onlar, ulusal kararların bağımsız olarak kabul edilmesinin önemini daha iyi anlamaya başlamışlardır. Amman Anlaşması'na karşı çıkılmasının başta gelen nedenlerinden biri, FKO'nün bu alandaki ayrıcalıklarını kısıtlamaktır.

Beşinci, İsrail askerlerinin işgal altındaki topraklarda ve bu topraklar dışında uyguladıkları baskılar, koğuşurmalar ve soykırımı, Filistin davasına düşman çevrelerin girişimleri, geniş halk yığınlarının direnme azmini güçlendirmiştir.

Sonuç olarak, *halkımızın önünde bir tek yol, düşmana karşı koyma ve savaşı sürdürme yolu vardır.* Geçen yirmi yıl bunu öğretiyor. İşgal altındaki bölgelerde yığınsal eylemlere katılan ve ulusal birliğin yeniden kurulmasına aktif katılan Filistin komünistleri, verilen tüm savaşlarda öncü rol oynamışlar ve oynamaya devam ediyorlar.

Yaşamın gerçeklerine dayanarak analiz yapmak, sonuçlar çıkarmak, öngörülerde bulunmak

Dergimizde, FAC Marksist Araştırmalar Enstitüsü (MAE) çalışanları tarafından hazırlanmış birçok yazı yayımlandı. (1) Dergimize gelen mektuplarda okuyucularımız bu enstitünün ne zaman kurulduğunu, nasıl çalıştığını, önüne ne gibi planlar koyduğunu ayrıntılı olarak bilmek istediklerini yazıyorlar. Okuyucularımızın bu isteğini yerine getirmek için MAE müdürü Dr. Heinz Jung'a başvurarak, Batı Almanyalı araştırmacılar kolektifinin nasıl çalıştığını anlatmasını rica ettik. Dergimiz, bu yazıyla, değişik ülkelerde Marksist araştırma merkezlerindeki çalışmalarını yansıttıkları bir dizi başlatıyor.

• Enstitünüz ne zaman ve hangi amaçla kuruldu?

• Frankfurt/Main'daki Marksist Araştırmalar Enstitüsü bağımsız bir örgüt olarak 1968'den bu yana faaliyet gösteriyor. Enstitü, FAC'nde demokratik hareketin ve işçi hareketinin önemli bir yükseliş gösterdiği dönemde kuruldu. Bunlardan sadece öğrencilerin eylemlerini ya da şimdi artık bir tür «efsane» olan 1969'daki «Eylül grevleri»ni anımsamak yeterlidir. Bunlar emekçilerin ve sendikaların savaşımında yeni bir aşama başlattı. Ama daha sonra tutucuların hükümette çoğunluğu ele geçirdikleri uzun bir dönem başladı. Manevi, politik ve ideolojik alanlarda önemli değişiklikler oldu. Bilindiği gibi, Almanya Komünist Partisi uzun süre devam eden koşuşturmalardan sonra 1956'da yasalar çiğnenerek yasaklanmıştı. Hâlâ yürürlükte olan ve bizzat Marksizm-Leninizm idelerini suçlayan bu yasak Marksistlerin çalışma olanaklarını önemli ölçüde engelledi. Bu olanaklar, özellikle bilim alanında ve üniversitelerde iyice kısıtlanmıştı. 60'lı yıllara kadar buralarda çalışmak fiilen mümkün değildi. Yeni aşamada, özellikle aydınların genç temsilcileri arasında, Marksizm'e ilgi arttı. 1968'de Alman Komünist Partisi'nin kurulmasıyla ülkemizde yeniden legal (yasal) olarak çalışan komünist partisi toplumda yerini aldı. MAE'nin kurulduğu sıralarda durum işte böyleydi. MAE şunları kendi görevi sayıyor: FAC'nde işçi sınıfının çalışma, yaşama ve savaşım koşullarını incelemek, Marksist teoriyi geliştirmek, ülkede Marksist dünya görüşünün etkisinin artmasına katkıda bulunmak. Bunu gerçekleştirmeye çalışırken, enstitümüz, işçi sınıfının devrimci Marksist partisi olan AKP'yle sıkı bağ içindeki sendikal hareketin ve politik işçi hareketinin, genellikle demokratik hareketin gereksinimlerini, hareket noktası yapmaktadır. Enstitümüz-

(1) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1984, sayı 1; 1986, sayı 7; 1987, sayı 1.

de kurulduğundan bu yana geçen yıllarda başlıca araştırma alanları olarak şunlar şekillendi:

- Çağdaş kapitalizmin sorunlarının, ona özgü olan ekonomik süreçlerin (FAC devlet-teknelci kapitalizmi ve politik sistemi, şimdiki konjonktürü ve bunalımları) teorik açıdan incelenmesi, işlenmesi;
- bilimsel-teknik ilerleme ve onun sosyal sonuçları (kapitalizmde üretici güçler alanındaki değişikliklerin ekonomiye ve topluma etkisi, ekolojik bunalım ve bunun sonuçları vb.);
- barış konusunun (FAC'nde sermayenin askeri araçlar üretimde kullanılması ve militarizm, barış hareketi, silahsızlanma) Marksist açıdan analizi;
- iş gücünün yeniden üretimi ve işçi sınıfının durumu (işçi sınıfının yapısındaki değişiklikler, onun biçimlendirilmesinin koşulları, bireysel ve toplumsal tüketim, halkın gelirleri, yaşam koşulları, yoksulluk, kent ve belediyelerin, toplulukların sorunları);
- sosyal hareketler, sendikal savaşım (bunun yeni alanları, sendikaların görevleri, yeni sosyal hareketler, alternatif görüşler vb.);
- işçi sınıfının, özellikle işçi gençliğin yaşam tarzı ve bilinç düzeyi (bunların sınıf bilincinin biçimlenmesi, gereksinimleri ve ülküleri, boş zamanlarını değerlendirmeleri, kültürel gelişmeleri);
- kadınların sorunları (çalışma ve yaşama koşulları, kadınlara ezginin teorik ve pratik yanları, kadın hareketi ve kadının özgürlüğü).

Biz grevlere, emekçilerin ve sendikaların daha iyi toplu sözleşmeler için verdikleri savaşıma büyük dikkat veriyoruz. MAE, bu konuda geniş bilgi ve belge topluyor ve zengin bir arşive sahiptir. Genellikle diyebiliriz ki, FAC emperyalizminde günümüzde meydana gelen değişikliklerin teorik analiziyle ilgili olarak yapılan çalışmalar ağırlıktadır. Marks'ın çağdaş burjuva «eleştiricileri»yle, sözde Marksizm'in bunalım içinde olduğunu ileri sürenlerle polemikler de, kuşkusuz bu çalışmalar arasında yer almaktadır. Biz Marksizm'in yaşam gücünün, günümüzün gerçeklerini analiz ederek ortaya konulması, açık olarak gösterilmesi gerektiği görüşündeyiz.

Enstitümüz olanakları dahilinde K. Marks ve F. Engels'in teorisinin, onların yaşamlarının öğrenilmesine katkıda bulunuyor, başka Marksist araştırmalar yapan bilim adamlarının, değişik kolektiflerin elde ettikleri sonuçları yayıyor. Geçenlerde, bu yılın ilkbaharında, MAE'ne bağlı olarak Marksist Barış Sorunlarını İnceleme Merkezi kuruldu. Bunun çalışmaları, işçi hareketinin barış savaşımına katılımını aktifleştirmeyi amaçlıyor.

Bizim az sayıda bilim işçisinden oluşan bir kadromuz var. Bunun için gücümüzü belirli alanlarda yoğunlaştırıyoruz. Ayrıca Marksizm'e ilgi duyan ya da Marksizm üzerinde çalışan bilim adamlarıyla, gazetecilerle, öğrencilerle işbirliği yapıyoruz. Bu nedenle yapılan araştırmaların önemli kısmı

kollektif olarak, katılanların karşılığında ödeme yapılmasını istemeden çalışma yaptıkları gruplar biçiminde gerçekleştiriliyor.

- *Enstitünün yaptığı çalışmaların en önemli sonuçları nelerdir?*

- MAE, kuruluşundan bu yana dergilerde yayınlanan birçok yazının yanısıra 200'ün üzerinde kitap yayınladı, kapitalist ve sosyalist ülkelerden Marksist bilim adamlarının katıldığı çok sayıda bilimsel seminer, kollokiyum, konferans düzenledi.

Kendi basım evimizde çeşitli kitaplar, broşürler, bültenler, ders kitapları vb. basıyoruz. Yılda bir yayınladığımız «Marxistische Studien»i (Marxist Studies) özel olarak belirtmek gerekiyor. 1985'ten beri altı ayda bir yayınlanıyor. Bunda yayınlanan yazılar, enstitünün çalışmalarını ve enstitüyle işbirliği yapan FAC Marksist bilim adamlarının çalışmalarını tam olarak yansıtıyor. En önemli konular üzerine yazılan bilimsel ve bilimsel-popüler kitaplar, sendikal çalışma ya da topluluklarda politik çalışma pratiği üzerine bilgi veren kitaplar «Marxistische Blätter-Verlag» (Frankfurt/Main), «Nachrichten-Verlag» (Frankfurt/Main) ve «Pahl-Rugenstein-Verlag» (Köln) gibi bize yakın olan basım evlerince yayınlanmaktadır.

Enstitümüz tarafından hazırlanıp yayınlanan iki yapıt başka ülkelerde de büyük ilgi gördü. Bunlardan biri «FAC'nde sınıfsal ve sosyal yapı, 1950–1970» adlı üç ciltlik araştırma ve diğeri 80'li yılların başında iki bölüm halinde yayınlanan «FAC devlet-tekelci kapitalizm sisteminde devletin rolü» adlı kitaptır.

Biz çalışmalarımızda genellikle yayınlanan resmi istatistiklere, Merkez Banka'sının verilerine, büyük burjuva enstitülerinin ekonomik araştırmalarla ilgili yayınladıkları verilere dayanıyoruz, FAC'nde ve yurtdışında yayınlanan bilimsel yapıtlardan, bunları eleştirel açıdan değerlendirerek, yararlanıyoruz. Kendimiz de çeşitli bilgiler ve belgeler topluyoruz, sosyal hareketleri, grevleri, işçi sınıfının bilincinde meydana gelen değişiklikleri vb. incelemek için çeşitli anketler düzenliyoruz.

Enstitümüzün çalışmaları, kapitalizmi ve emperyalizmi Marksist konumlardan inceleme yönündeki genel uluslararası çaptaki çalışmaların bir bölümünü oluşturuyor. Bu nedenle bizim kapitalist ve sosyalist ülkelerden birçok Marksist araştırma merkeziyle sıkı ve verimli bağımız var. Bunlar arasında ortaklaşa uluslararası sempozymlar düzenlediğimiz Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (SSCB) ve Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü (DAC) de bulunmaktadır.

- *Şimdi yaptığınız araştırmaların ana doğrultusunu ne belirlemektedir?*

- FAC, kesin değişiklikler dönemi yaşıyor. Bu, aslında toplumsal yaşamın ekonomiden politikaya kadar bütün alanlarını içine almaktadır. Geçiş süreçleri derinlemesine değerlendirme, yaptığımız incelemelerin

ana yönünü oluşturmaktadır, bütün çalışmalarımızı bu belirlemektedir. Burada sözkonusu olan nedir?

70'li yılların ortalarından ve özellikle 80'li yılların başlarından beri kapitalist sistemin bunalım süreçleri giderek artan güçle kendini hissettiriyor. FAC kapitalizmi, uzun bir durgunluk aşamasına, eski alışlagelmiş evreleri aşan bir durgunluk aşamasına girmiştir. Ne var ki, bu, olağanüstü dinamik bir süreç olan, üretim güçlerini devrimeileştiren üretimin modernizasyonu ve rasyonalizasyonu ile aynı anda olmaktadır. Bilimsel-teknik ilerleme ekonomiyi ve bütün toplumu derinlemesine etkiliyor. Özellikle sermayenin yeniden üretimi ve işgücünün sömürülmesi yoğunlaşıyor. Bu süreçler, ekonominin uluslararasılaşmasının güçlenmesiyle, tekellerin yayılmacı ve saldırgan amaçlarının artmasıyla, emperyalist merkezler arasında rekabetin güçlenmesiyle, «üçüncü dünya» ülkelerinin sömürülmesinin artmasıyla ve sonuncusu ekonominin militarizasyonu ile bağlantılıdır.

Çağdaş kapitalizmin gelişmesi, işçi sınıfı üzerinde sosyal-ekonomik baskının artmasına yol açıyor. Bu, Batıda milyonlarca kişiyi kapsayan yığınsal işsizlikte, zenginliklerin büyük tekeller yararına yeniden paylaşılmasında, reel ücretlerin düşürülmesinde, işçi düşmanı yasalardan getirilmesinde, sendikal haklara saldırıların artmasında ifadesini buluyor. Sermaye, sömürünün daha yoğun olduğu ve sendikal hakları olmayan işgücü kullanılan yeni alanlar yaratıyor. Öte yandan yeni teknolojinin uygulanmasıyla istihdamın yapısı değişiyor, «esnek» işgünü uygulanmaya başlıyor. Ücretli emek veren kişilerin çeşitli kategorileri arasında düşmanlık yaratılması, bunların bölünmesi tehlikesi beliriyor. Bütün bunlar günümüzde işçi sınıfının biçimlenmesinin önkoşullarını etkiliyor, Gençlerin öğrenim, mesleki eğitim süresi uzatılıyor. Boş zamanın değerlendirilmesinde değişiklikler oluyor, yerleşim yerlerindeki geleneksel sınıfsal ortam giderek yok oluyor. Böylece sınıfsal psikolojinin, sınıf bilincinin biçimlendirilmesinin, toplumsal ve politik yaşamdaki olgulara, değişik hareketlere ve örgütlere karşı tutumun koşulları değişiyor.

Bütün bunların sonucunda, Marksist güçlerin, işçi hareketinin mutlaka gözönünde bulundurması gereken yeni sosyal çelişkiler, yeni çatışma alanları doğuyor ve sınıf savaşımıyla ilgili yeni koşullar oluşuyor. Bu, her şeyden önce barış ve silahsızlanma sorunlarıyla, bizzat insanlığının korunmasıyla ilgili sorunlardır. Öte yandan kapitalizmde üretim güçlerinin çarpık biçimde gelişmesiyle, çevrenin kirlenmesiyle ve ekolojik problemlerle, yeniden üretimin bütün alanlarında artan çelişkilerle, aynı zamanda erkek-kadın ilişkileriyle bağlantılı sorunlar da vardır. Sendikaların önünde, işçi sınıfında meydana gelen yapısal değişikliklere, büro işçilerinin ve teknik aydınların sayısının arttığını ve bunların henüz yeterince örgütlenmemiş olduklarını hesaba katarak, etkin yanıt verme görevi durmaktadır.

Enstitümüz araştırmalarını şimdi işte bu sorunlar üzerinde yoğunlaştı-

maktadır. «Marxist Studies» yıllığının değişik sayılarında şu konular ele alındı: Yeni toplumsal hareketler (1982), 80'li yıllarda işçi sınıfında meydana gelen yapısal değişiklikler (1983), üretim sürecinde işçi sınıfının biçimlendirilmesinin koşulları ve onun savaşımları (1984). Bu belirttiğimiz değişikliklere dayanarak FAC'nin 2000 yılına kadar ekonomik, sosyal ve politik alanlarda gelişme perspektifleri analiz edildi, sol güçlerin konumları, genişleme ve güçlenme olanakları, bu güçlerin alternatif görüşleri ele alınıp işlendi (1985).

1986 yıllığında, 80'li yıllarda devlet-teknelci kapitalizminin gelişme yolları, ilerici, antibunalım politikasının yaşama geçirilmesi perspektifleri ele alındı. Bu sonucusu, politik bakımdan olağanüstü önemli bir sorundur. Çünkü burada devlet-teknelci kapitalizm sisteminde tutucu yönetim yöntemlerinin değiştirilmesinin olanaklı olup olmadığı sözkonusudur. Devlet müdahalesine daha büyük bir ağırlık verilecek bir politika uygulanması ne denli olanaklıdır? Bunun iç çelişkileri nelerdir? Biz ileride demokratik ve toplumsal ilerleme yönünde bir değişiklik yapılmasının, kapitalist yoldan gelişme mantığına son verilmesinin olanaklı olduğunu göstermeye çalışıyoruz. Bu yılda yer alan yazıların hazırlanmasına ABD'den, İngiltere'den, Fransa'dan, İtalya'dan bilim adamları da katıldı. Şu konularda ayrı kitaplar da yayımlandı: İşçi sınıfının yaşam tarzında meydana gelen değişiklikler, FAC'nde kadınların durumu, çalışma haftası süresinin kısaltılması (35 saatlik iş haftası) için yapılan grevler, ormanların kuruyup yok olması ve ekolojik politika, «meslek yaşağı», FAC'nde barış sorununun incelenmesi vb.

• Enstitünüz çalışmalarında FAC'ndeki hangi kesimlere sesleniyor ve bu çalışmalar herhangi bir yankı uyandırıyor mu?

• Enstitümüzün faaliyeti özellikle yüksek okullarda ve bilimsel kurumlarda görevli bilim adamlarına, işçi hareketindeki, sendikalardaki ve aynı zamanda alternatif hareketler adındaki örgütlerdeki uzmanlara ve militanlara seslenmektedir. Bu tür araştırmalara ilgi duyanlar arasında sendika yöneticileri, gazeteciler, öğretim üyeleri, çeşitli yüksek okullarda ve enstitülerde çalışanlar ve öğrenim görenler vb. de bulunmaktadır. Yayınladığımız kitaplara ve öteki yayınlara ilgi duyulduğunu bunların uyandırdığı yankılar ve MAE'nin düzenlediği konferans ve seminerlere çok sayıda kişinin katılması da doğrulamaktadır. Biz çalışma grupları örgütleyoruz, 20–30 kişinin katıldığı çok sayıda uzmanlar toplantıları düzenliyoruz. Düzenli olarak çok sayıda insanın katıldığı tartışmalar örgütleyoruz. Örneğin, 1985'te yapılan «Batı Avrupa'da aydınlar ve işçi hareketi» konulu konferansa binden fazla insan katıldı.

Biz, 1986 yılında, Köln'de, FAC'ndeki antiemperyalist dayanışma hareketine katılan örgüt ve gruplarla birlikte «Üçüncü Dünya'nın borçları ve sömürülmesi ve FAC'niñ rolü» konulu bir bilimsel konferans düzenledik.

Bu konferansa gelişmekte olan birçok ülkeden de uzmanlar katıldı. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisiyle birlikte 1986 yılının ilkbaharında Frankfurt/Main'da «Bilimsel-teknik ilerleme ve gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfı (80'li yıllarda)» konulu bir uluslararası sempozyum dzenlediğimizi de anımsatmak yerinde olacaktır.

Faaliyetlerimize ve hazırladığımız yayınlara geniş bir yelpaze oluşturan sol politik güçlerin, sendikaların, demokratik ve alternatif hareketlerin temsilcilerinin ve aynı zamanda değişik teorik çalışmalar yapan grupların yelerinin, Marksizm'e olumlu yaklaşım gösteren gazetecilerin katılmasını sağlamaya çalışıyoruz. Alman Komünist Partisi, «Spartakus» Marksist ğrenciler Birliği, Sosyalist Alman Işçi Gençliği vb. gibi Marksist işçi hareketi örgütleri ve kurumlarıyla sıkı bağlarımızı sürdürüyoruz.

Ülkemizde, önceleri olduğu gibi şimdi de Marksist araştırma çalışmalarını örgütlemek, Marksist teoriyi yaymak, çok zor bir iştir. Bu çalışmalara hiçbir resmi destek gösterilmemektedir. Tam tersine değişik bilim dallarında yaygın olan antikomünizm ve anti-Marksizm, yıllardır yasalara aykırı olarak uygulanan ve komünistlerin devlet görevi yapmasını yasaklayan, birçok kurum ve örgütte baskı aracı olarak kullanılan «meslek ya-sağı», Marksistlerin alışma olanaklarını önemli ölçüde sınırlamaktadır, bu çalışmaları engellemektedir. Bütün bunlar sosyal-demokrat hareketi, sendikal hareketi de etkilemektedir.

• *Sizin ileriye yönelik planlarınız nelerdir?*

• Bilimsel-teknik devrimin başarılarını kapitalist yöntemlerle kullanma sorunları giderek daha geniş ölçüde sosyal kavgaların ve ideolojik tartışmaların en önemli konuları olmaya başlıyor. Bu nedenle biz bu sürecin emek sürecine ve işçi sınıfının durumuna yaptığı etkiyle bağlı olarak birçok sorunu ele alıp incelemeyi planlıyoruz. Bu konuda bilimsel-teknik devrimin başarılarından emekçilerin çıkarına yararlanılmasını öngören alternatif konseptler hazırlamaya çalışacağız. Aynı zamanda son parlamento seçimlerinden sonra ülkede oluşan durumu, tutucuların öncülük ettiği sağa kayışı engellemenin olanaklarını analiz etmeyi, ASDP'nin yeni programını inceleme, kültür politikasında görülen eğilimleri incelemeyi vb. planlıyoruz.

Biz barış sorunlarının Marksist açıdan incelenmesi çalışmalarının genişletilmesini çok önemli ve güncel bir görev sayıyoruz. MAE'ne bağlı olarak kurulan Marksist Barış Sorunlarını İnceleme Merkezi'nin bu çalışmalara büyük katkısı olacağını sanıyoruz. Silahlanmaya dayanan ekonomi, asker-senayi kompleksi, militarizm, silahsızlanmanın olanakları ve koşulları, barış içinde yanyana yaşamanın ve politik yumuşamanın ekonomik temelleri gibi konuları işleyen yayınlara hazırlamayı düşünüyoruz.

Yaklaşan dünya kadınlar kongresi

Kadınların kendi hakları için, toplumsal yaşamda değişiklikler için savaşım ve şiddetin olmadığı bir dünya için mücadeleleri uzun bir tarihe sahiptir. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi, kadınların sosyal faaliyetine güçlü bir ivme verdi. Geride kalan 70 yıl boyunca kadın hareketi başlıca güçlerden birisi haline geldi. Bu hareketin kazanımları ve deneyimleri, eski ve yeni sorunları, öncelikleri Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu tarafından 23–27 Haziran tarihleri arasında Moskova'da toplanmaya çağırılan Dünya Kadınlar Kongresi'nde tartışılacak.

Komünistlerin kadın hareketi içindeki çalışmalarında sürekli dikkat çevirmeleri gereken hâlâ birçok sorun var. Günümüzde, hayli değişmiş olan durumda, komünistler kadınların örgütleriyle nasıl işbirliği yapmalıdır? Komünistler, emekçi kadınları parti sıralarına nasıl kazanmalı ve onları barış ve toplumsal ilerleme savaşımında nasıl hareketlendirmelidir? Bu gibi sorular çok farklı koşullarda faaliyet gösteren birçok partinin önünde duruyor.

Kendimizden başlamalıyız

FRANCISCO GAMBOA

*Kosta Rika Öncü Halk Partisi MK Politik Komisyonu
ve Sekreterlik Üyesi*

Kadınların toplumsal statüleri değişti, fakat onların kurtuluşu hâlâ sağlanmış değildir. Birçoğu kapitalist ülkelerde eşitsizlik, işsizlik ve ağır yaşam koşulları altında acı çekiyor. Özellikle ekonomik eşitsizlikte ortaya çıkan ayırım, kadınları kapitalizmin başlıca kurbanlar haline getirmiştir. Onların çektiği acılar, iki hatır. Hem üretimde işçi olarak, hem de «zayıf» cinsin mensupları olarak sömürülüyorlar. Ek olarak, kadınların sosyal statüsü, geleneksel olarak ayrıcalıklı erkek statüsü karşısında aşağılanmaktadır.

Kosta Rika, kadınları aşağılamadan ileri gelen sorunların çoğunluğunun çözülmemiş olduğu bir ülkedir. Boşanma ve medeni nikah yaklaşık 100 yıl önce kurumlaşmıştır. Varolan aile yasası oldukça ilericidir. Yine de yüzyılların ürünü olan kadınların eşitsizliği alışkanlıklarda ve geleneklerde, kamu ahlakında ve dinde, üretim ilişkilerinde, aile bağlarında vb. yaşıyor. Bu, kadınların emekçi yığınların köklü sosyal değişimler için ortak mücadeleye daha aktif katılımını gerekli kılıyor. Bu durum biz komünistlerin önüne yeni ve karmaşık ve bizlere meydan okuyan görevler koymaktadır.

Kadınların eşitlik sağlanması istemi, günümüzün en çok dile getirilen bir özelliğidir. Bu istem, insanın insan tarafından sömürüldüğü toplumsal düzeni alaşağı etmek ve sınıfsız toplumu kurmak savaşımı çerçevesinde gerçekleşiyor. Buna temel olan düşünceyi Lenin 1918'deki Kadın İşçilerin Tüm Rusya 1. Kongresi'nde şöyle ifade etmiştir: «Çok sayıda emekçi kadın katılmadıkça, sosyalist bir devrim olamaz». (1)

Fakat bu devrim olmadan, şu ya da bu derecede, kadınların bağımlı durumunun her türlü göstergesinde temel olan kapitalist sistemin üst yapısını değiştirmek mümkündür. Fakat devrimden sonra da bu sorun komünistlerin dikkat merkezinde yer almaya devam etmelidir.

Bu nedenle Kosta Rika Öncü Halk Partisi, kurulduğundan bu yana geçen 55 yıl boyunca kadınlar arasında aktif bir çalışma yürütmüş ve onların eşitliği için mücadele etmiştir. Kadınlar, ülke nüfusunun yüzde 50'sini, emek gücünün yüzde 26'sını oluşturuyor. Bu oranın oldukça hızlı büyüdüğü gözleniyor. 60 yıl önce, komünistlerin aktif katılımıyla Kosta Rika Kadınlar Birliği kurulmuş, bir aylık gazete çıkarılmaya başlanmıştır. Bu, kadınları eğitmek, birleştirmek ve hareketlendirmekte büyük işler yaptı. Kadınlar, yığınsal işçi sınıfı hareketine geniş ölçüde katılıyorlar. Bu, ülkenin muz plantasyonlarında sık sık patlak veren grevlerle kanıtlanmaktadır.

Bizim partimizde kadınlar her zaman seçkin bir yere sahip olmuştur. Son 30 yıl boyunca üyelerin yüzde 19–23'ü kadındır. Devrimci harekette en seçkin yere sahip olan kişiler arasında, ulusal edebiyatımızın en ünlü kadını olan Carmen Lyra yer alıyor. O, sürgünde yaşamını yitirmesine kadar parti yönetimindeydi. Unutulmaz bir savaşçı olan Luisa Gonzales şu anda 80 yaşındadır ve halkımızın saygı ve sevgi gösterileri arasında parti görevini yerine getiriyor. Nikaragua Devrimi'ni savunurken yitirdiğimiz Yamithleth Lopez adlı emekçi kız, kadınlar arasındaki parti çalışması için çok şey yapmıştır.

Ne ki, bir aşamada, bu alanda bir dizi sorunun varolduğunu irkilerек farkettilik. Bunların özü şöyle özetlenebilir:

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 37, s. 185. (Rusça, «19 Kasım 1918'de Kadın İşçilerin Tüm Rusya 1. Kongresi'nde Lenin'in yaptığı konuşma»-dan.)

Kosta Rika Kadınlar Birliği yeterlilik düzeyinden çok daha geride geliyor; parti üyeleri arasında partinin büyük yardımında bulunmasına rağmen, kadınların oranı çok yavaş artıyor, evdeki muhalefet nedeniyle, kocaların tutumu ve çocukların karşı çıkması sonucu kadınların politik çalışmaya katılımı çok sınırlıdır; parti yapısının çeşitli yönetim düzeyindeki kadınları sayısı, kadınların Kosta Rika'nın ekonomik ve kamu yaşamında artan rolüyle orantılı değildir.

Biz, aynı zamanda genç kızların politik çalışmaya ilgi duymalarını sağlamayı da başaramadık. Çoğu kez, bu çalışmayı reddediyorlar. Genç kadınlar, sendikal harekete, kentteki ve köydeki toplulukların çalışmalarına katılmayı istiyorlar, fakat gerekli olduğunu gördükleri halde, kadınların eşitlik mücadelesine gelmiyorlar.

Burjuva partilerinin kurmuş oldukları feminist örgütler ve kadın grupları birçok sıradan emekçi kadını kendi saflarına çekmeyi başardılar. Bu örgütler, oportünist ve reformist bir tutum alıyorlar, çoğu kez de örtülü bir gerici ve emperyalizm yanlısı tutum sergiliyorlar. Bunun yanı sıra, kadınların politik faaliyeti üzerine özellikle de seçim kampanyalarına ilişkin istatistik bilgiler, onların tutucu alternatiflere eğilim gösterdiklerini ortaya koyuyor.

1980'lerin başında Kosta Rika Öncü Halk Partisi durumun her yanını analiz etme kararı aldı. Sonuçlar, partinin kadınlar arasındaki çalışmalarında önemli pratik önlemler almasını gerektirdi. Fakat sonuçlar, bir büyük açığı da ortaya koydu: Ne Kadınlar Birliği'nin kuruluşu sırasında ne de bunu izleyen dönemde biz bu karmaşık ve özgül faaliyetin teorik ilkelerini ciddi biçimde netleştirmemiştik. Bizim ilkelerimiz ve yaklaşımımız, uzun yıllar boyunca değişmeden kalmış ve Kosta Rika toplumsal gerçeği ile uyum içinde olmaktan çıkmıştı.

Çok iyi bilinen, iyi bir teoriden daha pratik bir şey olamaz gerçeğinden yola çıkarak, parti, Marksist-Leninist klasiklerin yapıtlarını değerlendirdi, yalnız bizim ülkemizde değil, yapabildiği kadarıyla tüm Latin Amerika'da kadın hareketinin gelişmesini derinlemesine inceledi. Bundan çıkarılan sonuçlar ve genellemeler, ilgi uyandırabilir. Bunlardan bazıları şöyle:

Biz komünistler, barışı savunduğumuzu ve işçi sınıfının çıkarları için hayatımızı feda etmeye hazır olduğumuzu ilan ettiğimiz zaman, kural olarak, düşman bile bize inanıyor. Fakat bir kadınların tam eşitliği için mücadele ettiğimizi söylediğimiz zaman tepki farklı oluyor. Gerçekten de kadınlar, bizim kadın yoldaşlarımız ve akrabalarımız, çoğu kez, parti üyesi olan erkeklerin ciddiyetinden kuşkuya düşüyorlar. Kuşkular, dürüstçe itiraf etmek gerekir ki temelsiz değildir. Kadınlar çoğu kez parti üyelerinin sözleri ile yaptıkları arasında, kendi kişisel yaşamlarında fark olduğunu görüyorlar. Feminist harekete katılanlar, bizi, eşlerimiz ve kız-

larımızla günlük ilişkilerimizde eski, ataerkil yaklaşımı savunmakla suçluyorlar.

Parti, bunun doğru-bir eleştiri olduğu görüşündedir. Bir boşlukta hareket etmediğimize göre, geçmişin kalıntıları bizim kafalarımızda da hâlâ mevcuttur. Geçmişin önyargılarından kurtulmak, kadınların eşitliği için birçok şey yapan komünistler için bile zordur. Fakat bu yokedilmelidir. *Ve eğer kadın sorunu için geçerli bir çözüm olacaksa o zaman herkes kendisinden başlamalıdır.*

Kimi feminist örgütler, ağırlığı, kadın-erkek ilişkisine veriyor ve bunu en aşırı uçlara götürüyor. Soruna böylesi bir yaklaşımı kabul etmek olanaksızdır, çünkü bu yaklaşım görüş ve sonuçların tüm çeşitliliğine karşın, sorunu cinsler arası bir çatışmaya indirgemektedir. Bu yaklaşımın soyutluğu açıkça ortadadır, çünkü toplumsal yaşamın tüm karmaşıklığı içindeki öze, sınıf savaşımının anahtar konusuna yaklaşmayı başaramamaktadır.

Fakat bu feminist çizgiye muhalefet ederken, bizim, onların bakış açılarının çekirdeğini gözden kaçırdığımıza inanıyorum. Komünistler, kadınlarla çalışmalarında öteki uca gittiler ve çoğu kez de erkeklerin sürediden ayrıcalıklarının önemini küçümsediler. Kadın örgütleriyle olan ilişkilerimizde, parti yaklaşımının tümüyle dikkate alındığı, bunun sağlıklı ve iyi düşünülmüş bir politik temeli bulunduğu görülmelidir. Ayrıca olumlu ve ortak olan görüş ve yaklaşımların açığa çıkarılması ve benimsenmesi gerekmektedir. Komünistler için belki de en tehlikeli olan, karşılarının söyledikleri içinde doğru öğelerin bulunduğunu görememektir.

Elbette ki, birçok ülkede olduğu gibi Kosta Rika'da da barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme için değişik güçlerin ortak eylemi için potansiyellerin bulunduğu açıktır. Önemli olan, bunların nasıl değerlendirilebileceğini bilmektir. Bizim partimiz, bu türden faaliyetlerde, özellikle savaş karşıtı harekette kimi deneyimlere sahiptir.

Güven ve işbirliği ilişkilerini yitirmek kolaydır. Bu, her zaman dikkatsiz bir çalışmanın ve parti içinde ya da bir başka yerde kadınlarla ilişkili doğru olmayan bir çizginin çoğu kez zincirleme etki yaratan doğrudan sonucudur. Pratik göstermiştir ki, komünistlere kadın sorununda yada bir başka konuda güvenin kalmadığı bir durumda, partinin öteki faaliyetlerine de güven duyulması sona erer. Dahası, partinin eleştirilmesi, yaşanan sosyalizme saldırılara dönüşür, ona yapılan suçlamalar, bize de yapılır, ve kadınların kesin ve nihai eşitliğine giden tek mümkün yol olan devrimci sınıf savaşımı yadsınır. İşte yadsımamız olanaksız politik gerçek budur.

1980'li yılların başlarındaki çabalarımıza karşın, durumu düzeltmeyi henüz başaramadık. Partinin 1984'deki 15. Kongresi ülkedeki kadınlarla işbirliğindeki durum üzerine ciddi endişelerini dile getirdi ve konuyla ilgili özel bir karar aldı. Burada şöyle deniyor: «Sosyalizm uğrunda savaşımımızın ayrılmaz bir parçası olan kadınların tam eşitliği için savaşımın

önemini parti içinde anlatmak için ciddi ve sabırlı bir ideolojik savaşım gereklidir. Kadınların aşığılanması sorunu hem tarihsel bir olgu, hem de günümüzün bir olgusu olarak görülmelidir. Ve biz komünistler böylesi bir aşığılanmanın en küçük bir belirtisine karşı kendi saflarımızda da olsa, mücadele etmeyi, görevimiz olarak kabul etmeliyiz. Kadınlara, büyük ölçüde toplumdaki ve ailedeki statüleri ile bağılı bulunan toplumsal yaşama katılmalarının engellerini aşmada yardımcı olmalıyız». (2)

· Karar, başlıca sonuçları özetliyor ve partinin bundan sonraki ana amaçlarını belirliyor. Karar, tüm komünistleri düşünce ve eylem kılavuzu ile donatıyor ve ayrıca ülkemiz kadınları arasında daha geniş ve daha verimli bir parti çalışmasına temel oluşturuyor.

Sonuçlar hakkında konuşmak erken olacaktır. Genelde kadınlarla, ve aynı ölçüde parti üyesi kadınlarla karmaşık, duyarlı ve çok yanlı ilişkilerimizi adım adım daha açık kavramalı, ilan ettiğimiz şeylerle eylemlerimizi uyumlaştırmada daha ardıcıl olmalıyız. Partimizin kadın yığınları arasındaki ve genelde ülkemizdeki otorite ve etkisinin adım adım artmaya başlamış olması bir sürpriz değildir.

Daha açık ve daha ardıcıl bir çizgi hazırlayıp uygulama çabalarımız kadın örgütleriyle, bunlar içinde ülkemizde sayıları çok fazla olan feminist olanlarla, burjuva parti örgütleriyle ve konuyla ilgili devlet kuruluşlarıyla ilişkilerimizi geliştirmemize yardımcı oldu. Bizim yardımımızla, Kadınlar Birliği, çalışmalarını yeniden örgütlemeyi ve canlandırmayı başardı. Şimdi birlik genel bir eğitim çalışmasına girişmiş, sendikalarla olan bağlarını güçlendirmişti. Birliği bölgesel komiteleri başarılı bir biçimde faaliyette bulunuyorlar ve kadın örgütlerine ortak yığınsal politik gösteriler düzenlemede yardımcı oluyorlar.

Bir örnek verelim. Kosta Rika'da bir kolu bulunan ünlü feminist örgüt Amerikan Barış ve Özgürlük için Kadınlar Birliği 1985'de ülkemizde bir kıtasal savaş karşıtı konferans düzenledi. Komünistlerin de yer aldığı Birlik üyeleri, bunun hazırlanmasında önemli bir rol oynadılar. Konferans, Mihail Gorbaçov'dan ve Ronald Reagan'dan savaş ve barış üzerine görüşlerini bildirmelerini istedi. Kısa bir süre sonra Sovyet liderinden yanıt aldı. Konferans, büyük bir olay oldu.

Şimdi Kosta Rika Kadınlar Birliği'nin önceki dönemin zorluklarını aştığını ve ülkenin en saygın kadın örgütüne dönüştüğünü söyleyebiliriz. Birliği 2. Ulusal Kongresi 1986 Haziran'ında başkentteki bir tiyatrodaki bir belgi altında toplandı: «Barış-Adalet-Eşitlik». Kongreye 35 kadın örgütünden 500 temsilci katıldı. Kongre Kosta Rika'da kadın hareketinin doğru yolda geliştiğini gösterdi. Delegeler, «kadınların haklarını savunmak için ve aşığılanmaya karşı mücadelesinin halkımızın açlığı, yoksulluğu, gece-

(2) Documtos del 15 Congreso del Partido Vanguardia Popülar, 14-17 Eylül 1984, s. 57.

konduları, işsizliği ve adalet sızlığı yoketme mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlı bulunduğunu» (3) vurguladılar.

Parti içinde kadınlar arasındaki çalışmalar için daha elverişli bir atmosfer yaratıldı, kadınların her düzeydeki parti yönetim organlarına katılımı artmaya başladı. Şimdi kadın komünistlere daha büyük bir dikkat gösteriliyor. Kadın sorununun dostça ve özeleştiril bir ruhta tartışılmış olması bir bütün olarak partinin atmosferini iyileştirdi.

Kadınların parti sıralarındaki çalışma koşullarının iyileştirilmesi, komünistlerin kadınların eşitliği için mücadelesinin ilerlemesine yardım ediyor. İnsanlığın daha iyi konumda olan yarısının demokrasi ve halkın esenliği için, ulusal bağımsızlık, barış ve sosyalizm için ve komünist ülkelerin pratiğe dönüşmesi için savaşçıların ortak mücadelesinde uygun düşen bir konum almaları, ancak kadın sorununun kesin çözümüyle mümkün olacaktır.

(3) Memoria, 2. Congreso Nacional de la Mujer Costarricense «Emilia Prieto Tugores», 11–13 Temmuz 1986, s. 9.

«Çocukların gözleri mutluluk ışığı ile parlсын»

TÜRKİYE'DE BARİŞ SAVAŞIMI İLE İLGİLİ KİTAP, GAZETE VE
DERGİLERE TOPLU BİR BAKIŞ

«Sayın yargıç, her tarafı yanık ve yara içinde, ağlamaya bile gücü kalmamış, sadece gözleri ile yardım isteyen bir çocuk gördünüz mü hiç? Ben gördüm ... Şimdi yanmış ve yaralanmış onlarca; yüzlerce, bin, onbinlerce çocuk düşünün ... Bu nedenle, bir hekime neden barış hareketine katıldığını soracak yerde, bu hareketten uzak durmuş olan hekim ve bilim adamlarına neden hâlâ hareketimize katılmadıklarını sormak daha iyi olur.» (I, 22)

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. M. Özek Türkiye Barış Derneği'nin yönetici ve üyelerinin yargılandığı davada askersel mahkeme önünde böyle söylüyordu. 1982 yılının Şubat ayında M. Özek de Barış Derneği'nin öteki yöneticileriyle birlikte tutuklandı. Bundan 4 ay sonra Türkiyeli 44 barışsever hakkında açılmış olan ilk dava başladı ve 23 barışsever 8 ile 15 yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldılar.

Askersel yöneticiler tarafından sahnelenen adaletsizlik 1984 yılında 48 Barış Derneği yönetici ve üyesi hakkında ikinci bir davanın açılmasıyla doruk noktasına vardı. Bu kez sanıklar arasında ilk davada yargılananların savunmalarını yapan avukatlar da vardı. (Bak: II, sayfa 25) Yasaların kabaca çiğnenmesi yüzünden mahkeme kararları defalarca bir üst mahkemeye gitti ve yeniden bakılmak üzere geri geldi. Nihayet Aralık 1985'te Türkiye ve uluslararası kamuoyunun baskısı sonucunda Barış Derneği yöneticileri hakkında birinci davada verilen cezalar bozuldu, sanıklar serbest bırakıldı. Ancak dava hâlâ sürmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk cumhurbaşkanı K. Atatürk'ün

Derlemede şu kitap ve dergiler kullanılmıştır:

I. M. Özek, E. Atabek, *Plaedoyer vor dem türkischen Militaergericht – Den Frieden verteidigen!* Essen/Ruhr, Initiative für das internationale Jahr des Friedens, 1986, 48 sayfa.

II. *Uluslararası Barış Yılında Ülkemizde Barışçıların yargılanması Sürüyor*, Duisburg/Ruhr, Uluslararası Barış Girişimi, 1986, 32 sayfa.

III. *Reha İsvan, Barış Derneği Davasında*, Duisburg/Ruhr, Uluslararası Barış Girişimi, 1986, 59 sayfa.

IV. *Doğan Görsev, Türkiye'de Barış Savaşımı'nın Küçük Seyir Defteri*, Duisburg/Ruhr, Uluslararası Barış Yılı Girişimi, 1986, 131 sayfa.

V. *Haluk Gerger, Yıldız Savaşları*. Teknolojisi, Sorunları, Sakıncaları. Ankara, Kalem Yayıncılık, 1985, 157 sayfa.

VI. *Barış İçin Yazdılar, Çizdiler*, Barış Seçkisi, Derleyen H. Gerger, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1985, 224 sayfa.

Parantez içindeki birinci rakam yukarıda kaydedildiği sırayla alıntının verildiği yapıtı, ikinci sayı sayfa numarasını göstermektedir. (Not Red.)

bir silah arkadaşının kızı olan R. İsvan da nedensiz yere diktatörlüğün tutukladığı yurttaşlar arasındaydı. R. İsvan İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcısı iken, 12 Eylül 1980 darbesini protesto amacıyla darbeden sonra bu görevinden istifa etti. Uluslararası Barış Yılı nedeniyle FAC'de Ruhr Eylem Grubu'ndan Türkiyeli politik göçmenlerin yayınladıkları bir kitap R. İsvan'ın ve Barış Derneği'nin öteki yönetici ve üyelerinin mahkemede yaptıkları savunmaları ve mahkeme tutanaklarını içeriyor. Bunun yanı sıra «Barış Derneği Davası» (1) adlı üç ciltlik bir kitabın ilk cildi Türkiye'de çıktı. Kitap davada yargılanan sanıkların konuşmalarını ve sorgulamaları kapsıyor.

Davada yargılanan barış hareketinin üyeleri bu davayı gerıcilik ve savaş yanlısı güçlerin yargılandığı bir davaya dönüştürdüler. Mahkemede R. İsvan şöyle diyordu: «Hukuk adaletine dayandığı ölçüde vardır ... Evet, Barış Derneği'nin kurucularındanım. Ve en başından, faaliyetimi tatil ettikleri güne kadar yönetiminde bulundum. Suçlarına ,paravan' olmak için değil, suç işleyenlere karşı çıkmak için, mazlumlara siper olmak için ... Barış hareketine omuz verdim ama ,hain' olduğum için değil, şimdi dünyada ABD'nin Hiroşima'ya attığı atom bombasından 600 bin kat güçlü füzeler olduğu için ... Evet, barıştan yanayım, çünkü, şu anda mevcut silah stokları dünya üzerindeki tüm canlıları ortadan kaldırmaya yetip de artacak düzeye ulaşmış bulunuyor.» (III, 57)

Türk Tabipler Birliği Başkanı Dr. E. Atabek ise kendini suçlayanlara karşı şöyle diyordu: «İnsanlar üç şekilde yargılanırlar. Birincisi, kendi kendimizi vicdanımızda vargılarız. İşte ben böyle yaptım, işimle ilgili ya da yaşamımda bir suç işlemediğim sonucuna vardım. İnsanlar mahkemelerde de yargılanır. Ve işte burada karşınızda bulunuyorum. Son olarak, insanlar tarih önünde yargılanırlar ve bu sadece sanık sandalyesinde oturanlar için değil, hepimiz için söz konusudur.» (I, 46)

Yukarıda da belirttiğim gibi, Barış Derneği davası henüz sona ermedi. Mart 1986'da iki dava birleştirilerek tek bir dava haline getirildi ve başka bir askersel mahkemeye havale edildi. Diktatörlüğün hiçbir yasal dayanağı olmayan, temelsiz suçlamaları G. Dimitrov'un yargılandığı Leipzig duruşmasına benziyor ve savcının antikomünist, antisovyet konuşmaları ABD'de insan avı dönemlerini anımsatıyor. Savcı sanıkları şöyle suçluyor: «Sanıklara yöneltilen suç, tüm Batı dünyasını ve ABD'yi emperyalist ve hegemonyacı olarak nitelemeleridir.» (2)

Beşinci yılına giren Barış Derneği Davası sadece masum insanların yargılandığı bir dava değildir. Sanık sandalyesine oturtulanlar, Türkiye'nin gerçek yurtseverleridir, ABD ve NATO'nun tehlikeli ihtiraslarına kölece boyun eğme yerine, bağımsız bir dış politika izlemenin, komşu ülke-

(1) Türkiye Barış Derneği Davası-Savunmalar, İstanbul, Bilim ve Sanat, 1986.

(2) «Cumhuriyet», 27 Kasım 1986.

lerle karşılıklı anlayış ve işbirliği ilkeleri temelinde kurulacak ilişkilerin Türkiye'nin ulusal çıkarlarına uygun olduğuna inanan kişilerdir.

«Türkiye'de Barış Savaşımının Küçük Seyir Defteri» adlı kitap ise ülkemizdeki barış hareketi üzerine bir inceleme niteliği taşıyor. Kitabın yazarı D. Görsev, Barış Derneği Denetleme Kurulu üyesiydi. D. Görsev aynı zamanda «Komünist Partisi yöneticisi» olmakla da suçlanmaktadır. Savcı bu nedenle D. Görsev için ölüm cezası talebinde bulunmuştur.

Kitapta önce, 1950'li yılların başında ülkedeki ilk legal barış hareketinin eylemleri ele alınıyor. O dönemde barışseverler hükümetin Amerikalı saldırganlarla birlikte 4.500 Türk askerinin Kore'ye gönderilmesi kararını ve ülkeden kilometrelerce uzakta haksız bir neden uğruna kan dökülmesini protesto ediyorlar. Kitapta geçmişle bugün arasında bağ kuruluyor. Yazar Türkiye'de insanlığın geleceği konusunda kaygı duyan tüm kesimlerin geniş bir birliğin sağlanması üzerinde önemle duruyor. Bu konuda Barış Derneği'nin tarihsel nitelikteki katkısını vurguluyor. 1980'li yılların başında Barış Derneği, TIP, TSIP, CHP'nin önde gelen milletvekillerini, sendika ve öteki demokratik örgüt temsilcilerini ortak bir platform etrafında toplamıştı. (Bak: IV, 75, 77.)

Bugün özveri ve kişisel cesaret isteyen barış savaşımına yeni sosyal gruplar katılıyor. Türkiyeli komünistlerin gazetesi «Atılım» bu konuda şunları yazıyor: «Muhalefet güçleri, aydınlar, sorumlu politikacılar, geleceğini bu topraklara bağlamış güçler, barış, ulusal güvenlik ve ulusal egemenlik konularında kimi zaman aynı, kimi zaman da birbirine çok yaklaşan görüşler istemler savunmaya başlamışlardır. Bu görüş ve istemler özellikle şu noktalarda odaklaşmaktadır. Türkiye, egemen, onurlu, ulusal çıkarlarını gözetilen bir dış politika izlemelidir. Ülkemizin ulusal çıkarlarının korunabilmesi için ABD ve NATO ile ilişkiler gözden geçirilmelidir. Ulusal güvenlik, yalnız silahla sağlanamaz, bu demokrasi ve insan haklarıyla, ülkenin her bir yurttaşının ekonomik güvenliği ile sıkı sıkıya bağlıdır.»⁽³⁾ Gazete her iki sosyal demokrat parti yöneticilerinin, tutucu partinin ve dinsel görüşleri savunan partinin yeni globalizmin amaçlarına hizmet eden askersel rejimin sorumsuz dış politikasına giderek daha çok karşı çıktıklarını belirtiyor.

Türkiye demokratik basını da barış hareketinin gelişmesinde büyük rol oynuyor. Savaş ve barış konularına özel bir önem veren gazete ve dergiler arasında öğrenci örgütlerinin bir yayını olan «Öğrenci Postası», öğretmen hareketinin aylık yayın organı «ABC» ve rejimin baskısı altında üniversitelerindeki işlerinden uzaklaşmak zorunda kalan öğretim üyelerinin, aydınların ve profesörlerin yazılarının yer aldığı «Yarın», «Düşün», «Bilim ve Sanat» gibi dergiler sayılabilir. Savaş ve barış konuları değişik politik görüşlere sahip tanınmış gazeteciler tarafından da işleniyor. Bunlar arasında da Atatürk'ün yurtsever politikasını, egemen ve kalkınmış

(3) «Atılım», 1 Temmuz 1986.

bir Türkiye politikasını savunan «Cumhuriyet» gazetesi yazarlarından İ. Selçuk ve «Milliyet»ten Örsan Öyman, ülkenin ABD emperyalizmine ve İsrail Siyonizmine bağımlılığına son verilmesini isteyen ve İslami çevrelerin görüşlerini temsil eden «Milli Gazete» yazarlarından A. Dilipak sayılabilir.

Türkiye Komünist Partisi'nin bu konudaki tutumu, partinin merkez yayın organlarından, «Atılım» gazetesi ve üç aylık teorik dergi «Yol ve Amaç»taki çeşitli yazılarda açıklanmaktadır. TKP MK Politik Büro üyesi Reşat Doğan bu konuda şunları yazıyor: «Barış için mücadele salt bir enternasyonalist görev olarak ele alınamaz. Günümüzde komünist partilerin politik stratejileri eskisinden çok daha fazla uluslararası ile ulusal olanan sıkı ilişkisiyle belirlenmektedir.»⁽¹⁾

Türkiye'de ABD'nin askersel varlığının artması ve ülkeye yeni saldırı silahları yerleştirme planları karşısında kamuoyunun duyduğu kaygı basında yansıtılıyor. ABD ile imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının bağlayıcı etkileri ülkede artan ölçüde kendini hissettiriyor. SİA ile, silah alımı için verilecek olan krediler karşılığında ABD ülkemiz topraklarındaki üsleri ve elektronik dinleme, casusluk merkezlerini kullanma hakkını elde ediyor. Son olarak Reagan'ın «Yıldız Savaşları» programına katılması için Ankara'ya büyük baskıda bulunuldu. Pentagon Doğu Akdeniz ve en başta Türkiye'yi SSG'nin karada konumlandırılan bölümlerinin yerleştirilebileceği ideal bir yer olarak görüyor.

Türkiye'nin nükleer fizikçilerinden Dr. Tolga Yarman «Milliyet» gazetesinde çıkan seri yazılarında bu planların açıkça bir çılgınlık ve sorumsuzluk olduğunu belirterek şöyle diyor: «SSG silahları ya da en azından parçalarının Türkiye'ye yerleştirilmesi söz konusu olabilir . . . Kuşkusuz bu bir varsayımdır. Ancak böyle bir konunun gündeme gelmesi halinde olayın siyasi ve askeri yönlerini herhalde tartmak gerekecek.»⁽²⁾

Ankara'da «Yıldız Savaşları, Teknolojisi, Sorunları, Sakıncaları» adlı bir kitap yayınlandı. Kitabın yazarı, tanınmış bir gazeteci ve sosyal bilimler doktoru olan Haluk Gerger şunu belirtiyor: «Türkiye'nin herhangi bir katkıda bulunmadan 'Yıldız Savaşları' programına siyasal bir tavır olarak 'evet' demesi dahi, onun projenin getireceği tüm siyasal ve yasal sorunların sorumluluğuna ortak olması, olumsuz tüm gelişmelerden etkilenmesi sonucunu doğurur. Söz konusu sistemleri ülkeye yerleştirmek ise, Türkiye'yi tam bir bunalımın ortasına sürükler. Böyle bir durumdaysa Türkiye sadece bir çatışma anında hedef olmaz. X ışını taşıyan füzeler daha önce değinilen zaman sorunu nedeniyle politik kararlara olanak tanımadan, daha ilk uyarıyla, hatta çatışma beklentisiyle ateşlenmelidir. Bu demektir ki, Türkiye daha fiili çatışma başlamadan, bir bunalım anında karşı tarafın darbelerine hedef olabilir . . . Nükleer şantaj Reagan açısından

(1) «Atılım», 1 Eylül 1986.

(2) «Milliyet», 26 Kasım 1986.

‚Yıldız Savaşları’nın yaratabileceği en büyük düş, yeni ve bin yıllık bir ‚Pax Amerika’ olmalıdır.› (V, 157, 120)

İlerici görüşlerinin bedelini ödemek zorunda bırakılan askersel yetkililer tarafından Ankara Üniversitesindeki işinden uzaklaştırılan bu cesaretli Türk gazetecisinin bir başka enteresan kitabı da «Barış İçin Yazdılar, Çizdiler» başlığını taşıyor. (VI) Kitapta tanınmış Türk karikatüristlerinden Tan Oral, Ferruh Doğan, Oruz Aral ve popüler mizah dergisi «Gırgır»dan sanatçıların resimleri de yer alıyor.

Kitapta iyimserlik ve bir savaşın önlenebileceği konusundaki inanç dile getiriliyor. Ankara Üniversitesi SBF şehircilik emekli profesörü ve eski bölüm başkanı Fehmi Yavuz bu kitapta yer alan bir makalesinde şunları yazıyor: «İnsanoğlunun yirminci yüzyılda karşılaştığı bunalımlardan, yıkımlardan ders alarak, dünya barışına hızla yöneldiğini gösteren çok güçlü kanıtlar vardır». (VI, 182)

Savaş ve barış konularını sorumlu bir yaklaşımın önemini vurgulayan bir başka yazar, Sadun Aren, yeni düşünce tarzının her yerde kök salması gereğini belirterek şöyle ifade ediyor: «Bütün ülkelerin insanları hep beraber ve uyum içinde harekete geçerek hükümetleri barışçı bir politika izlemeye zorlayıp dünyadan savaş denilen afeti kaldırabilirler». (VI, 42)

Kitabın tüm yazarları tarafından paylaşılan bir başka önemli görüş de barışçıl bir gelecek için adil bir toplumsal sistemin gerekliliği görüşü. Eski dışişleri bakanlarından H. Esat Işık bu konuda şunları yazıyor: «Efendilik ilişkilerinin olduğu . . . düzene barış veya huzur düzeni denemez. Bağımsızlık, benliklerinin bilincinde olan milletler için vazgeçilmez bir koşuldur. Halk iktidar üzerinde etkili olabildiği ölçüde uluslararası ilişkilerin olumlu bir hava içinde tutulabilmesi kolaylaşacaktır». (VI, 79, 82)

Yazımı «Türkiye’de Barış Savaşımının Küçük Seyir Defteri»nden Barış Derneği’nin Başkanı M. Dikerdem’in sözleriyle bitirmek istiyorum: (IV, 54–55) «Barışa giden yol mutlaka silahlanma yarışına son vermekten geçer. İnsanlığın ölümü, acı çekmesi ve tarih boyunca yarattıkları değerlerin yıkımı demek olan savaş yeryüzünden sökülüp atılsın. Dünyamızda adil, sürekli bir barış düzeni kurulsun. Hiç kimse savaş ve açlık korkusu içinde yaşamasin. Çocuklarımızın gözleri yalnız barışın sağlayabileceği mutluluk ışığı ile parlatsın».

Türkiyeli savaş karşıtı güçler cesaret ve uyanıklıklarını sürdürüyorlar.

CEMİL KARAMAN
Türkiyeli komünist

Eski ve her zaman yeri olan gerçekler

Tarihten sayfalar

KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ'NİN KURULUŞUNUN 140'INCI YILDONUMU

Bütün kıtalarda, hemen hemen her ülkede, komünistler yaşıyor, çalışıyor, düşünüyor ve mücadele ediyorlar. Büyüklükleri ve etkileri değişik, sayısı 100 dolayında partileri var. Değişik diller konuşuyorlar, görüşlerinin her zaman denk düşmediği somut görevleri var. Mücadele koşullarının, stratejik ve taktik kavramlarının çeşitliliğine rağmen, komünistler, bütün yeryüzüne uzanan, ortak bir amaç için çalışan ve milyonlarca insandan oluşan bir topluluktur.

Bu hareketin köşetaşı, bundan 140 yıl önce, Marks ve Engels'in bilimsel teorilerinin belirleyici etkisi altında, Komünistler Birliği'nin Birinci ve İkinci Kongreleri'nin toplandığı ve dünya tarihinde ilk devrimci komünist partisinin kurulduğu Londra'da döşendi. Bu olayla günümüze dek uzanan tarihsel yolun tam ortasında, Rusya'da Büyük Sosyalist Ekim Devrimi gerçekleşti. Bu devrim, 1847'de yolu açanların düşüncelerini uygulamaya geçirdi, bu düşüncelere yeni somut bir içerik, güçlü bir itki kazandırdı.

Ancak, niyetimiz sadece, bilimsel komünizmin kurucularının tarihsel eylemlerine coşkulu sözlerle saygılarımızı sunmak değil. Burada daha ziyade, günümüzün görevlerini çözebilmede, atılım, özendirme, doğrulama elde edebilmek, güç kazanabilmek için onların amaçlarını, inanç ve umutlarını anımsatmak istiyoruz. Bundan ötürü, ilk kez, komünist ve işçi partilerinin dergisinde, uluslararası komünist hareketin başladığı döneme ilişkin ve sanırız okurlarımızın çoğunca bilinmeyen üç önemli belgeyi yayımlıyoruz. Her üç belge de, 2 ile 9 Haziran 1847 günleri arasında Londra'da toplanan Komünistler Birliği'nin Birinci Kongresi ile ilgilidir ve işçi sınıfının yeni doğan öncü partisinin temel görüşlerini yansıtmakta, aynı zamanda partinin demokratik niteliği konusunda bir fikir verebilmektedir.

Belgelerden ilki, «Komünist İnançlar Simgesi» diye bilinen, Komünistler Birliği'nin Birinci Kongresi'nin işleyip geliştirdiği ve 1968 yılında ilk kez bulunan program taslağıdır. Taslak, Engels'in elyazısıyla yazılmış olup, Kongre Başkanı Karl Schapper ile Kongre Sekreteri Wilhelm Wolff'un imzalarını taşımaktadır. Kongrenin kararıyla, tartışılması için Komünistler Birliği'nin bütün örgütlerine yollanmıştır.

İkinci belge, Kongre'nin sonuçlarıyla ilgili olarak, Londra'daki Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nin şubelerine (temel örgütlere) yolladığı genelgedir. Genelgeyi burada kısaltarak sunuyoruz.

Üçüncü belge işe, Merkez Komitesi'nin Komünistler Birliği'nin organı olarak yayınlamayı düşündüğü «Kommunistische Zeitschrift»in (Komünist

Dergi) Eylül 1847'de yayınlanan ilk ve, ne yazık ki, tek sayısından aldığımız bir bölümdür. Derginin üst başlığında ilk kez, Kongre'nin kabul ettiği, «Bütün Ülkelerin Proleterleri, Birleşiniz!» sloganı yer almaktadır.

Merkez Komitesi üyesi Karl Schapper, derginin genel yayın müdürüydü. Kısaltarak sunduğumuz başyazı da, sanırım, onun kaleminden çıkmış olsa gerektir.

ROLAND BAUER

*Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin
dergideki temsilcisi*

TÜSTAV

Komünist inançlar simgesi taslağı

Soru 1: Siz komünist misiniz?

– Evet.

Soru 2: Komünistlerin amacı nedir?

– Toplum, her üyesinin kendini geliştirebileceği, bu toplumun temel koşullarını zedelemeyen, bütün yetenek ve güçlerini tam bir özgürlük içinde kullanabileceği biçimde örgütlemek.

Soru 3: Bu amaca nasıl erişmek istiyorsunuz?

– Özel mülkiyeti ortadan kaldırıp onun yerine topluluk mülkiyetini geçirecek.

Soru 4: Topluluk mülkiyetiniz neye dayanacak?

– Birincisi, sanayi, tarım, ticaret ve sömürgeciliğin gelişmesinin yol açtığı üretici güçler ve geçim araçları kütlesine ve makineler, kimyasal ve öteki kaynakların sınırsız artması olasılığına.

İkincisi, bütün bir tarihsel gelişme sonucu, her bireyin bilinç ve duygularında tartışma götürmez biçimde var olan ve kanıtlanmasız gerekmeden bazı belirli temel ilkelere.

Soru 5: Bu ilkeler nelerdir?

– Örneğin, her birey mutlu olmak için çaba gösterir. Bireyin mutluluğu, herkesin mutluluğundan ayrılmaz, vb.

Soru 6: Topluluk mülkiyetinize giden yolu nasıl hazırlamak istiyorsunuz?

– Proletaryayı aydınlatarak ve birleştirerek.

Soru 7: Proletarya nedir?

– Proletarya, toplumun, herhangi bir sermayenin kârı pahasına değil, başlı başına kendi emeği (!) ile yaşayan sınıfıdır; bu sınıfın, sevinçli ve hüznü, yaşamı ve ölümü, bundan ötürü işlerin iyi ya da kötü gitmesindeki

(!) Marks, artı değer teorisini işleyip geliştirmeden önce, Marks'da, Engels'de, «emeğin değeri», «emeğin fiyatı», «emeğin satışı» gibi kavramlar kullanıyorlardı. Marks'ın «Ücretli Emek ve Sermaye» adlı yapıtına 1891 yılında yazdığı önsözde Engels, «daha sonraki yapıtlar açısından bunun talihsiz olduğunu, hatta doğru olmadığını» belirtti (Marks ve Engels, Yapıtlar, Cilt 22, s. 204–205, Rusça). İşçinin kapitaliste emeğini değil, emek gücünü sattığını belirledikten sonra, her ikisi de, «emek gücünün değeri», «emek gücünün fiyatı», «emek gücünün satışı» gibi kavramları kullanmaya başladılar. (Not Red.)

değişikliklere; tek sözle, rekabetten doğan dalgalanmalara bağlı olan sınıftır.

Soru 14: Altıncı soruya geri dönelim. Topluluk mülkiyetine giden yolu proletaryayı aydınlatıp birleştirerek hazırlamak istediğinize göre, demek ki, devrimi reddediyorsunuz?

– Biz bütün komploların yalnızca işe yaramadığına değil, hatta zararlı olduğuna inanıyoruz. (?) Biz devrimlerin kasıtlı ya da keyfe göre yapılmadığını, her yerde ve her zaman, hiçbir biçimde, bütün sınıfların olduğu gibi, tek tek partilerin de iradesine ve yöneticiliğine bağlı olmayan koşulların zorunlu sonucu olduklarını biliyoruz. Aynı şekilde, hemen hemen dünyanın bütün ülkelerinde proletaryanın gelişmesinin mülk sahibi sınıflar tarafından bastırıldığını, komünistlerin karşıtlarının vargüçleriyle devrime çalıştıklarını görüyoruz. Eğer sonunda, ezilen proletarya devrime zorlanırsa, şimdi sözlerimizle yaptığımız gibi, o zaman eylemlerimizle proletaryanın davasını savunacağız.

Soru 15: Şimdiki toplumsal düzenin yerine topluluk mülkiyetini bir darbeye geçirmeyi mi amaçlıyorsunuz?

– Böyle bir niyetimiz yok. Yığınların gelişmesi, kararnameyle oluşturulamaz. Bu, yığınların içinde yaşadığı koşulların gelişmesiyle belirlenir, bundan ötürü de yavaş yavaş yol alır.

Soru 16: Şimdiki durumdan topluluk mülkiyetine geçişin nasıl olacağını düşünüyorsunuz?

– Topluluk mülkiyetini getirmenin ilk temel koşulu, proletaryanın demokratik bir anayasa yoluyla politik kurtuluşudur . . . (3)

(2) Program taslağının Komünistler Birliği'nin üyeleri arasında tartışılmasından sonra, Engels, Ekim-Kasım 1847'de, sorunu daha kesin ve net formüle etti:

Soru: Özel mülkiyetin barışçıl yolla ortadan kaldırılması mümkün olacak mı?

Yanıt: Bunun böyle olabilmesi arzu edilir. Komünistler, elbette buna en son karşı çıkacak kimselerdir. Komünistler, bütün komploların yalnız yararsız değil, hatta zararlı olduğunu çok iyi biliyorlar. (Marks ve Engels, Yapıtlar, Cilt 4, s. 331, Rusça).

(3) Komünistler Birliği, Belgeler, Moskova 1977, s. 166–170, Rusça.

Londra' daki komünistler birliği merkez komitesi'nden Hamburg'daki topluluk birliği'ne

Londra, 24 Haziran 1847

... Size Komünistler Birliği Birinci Kongresi'nin genelgesini, yeni tüzüğü, Komünist İnanç Simgesi taslağını gönderiyor ve İkinci Kongre'yi örgütlemek amacıyla hazırlık çalışmasına hemen başlayabilmemiz için şu altı soruyu bir an önce yanıtlamanızı rica ediyoruz:

1. Kongre'nin çalışmalarından memnun oldunuz mu? Kongre'de alınan kararları benimsiyor musunuz?

2. Yeni tüzüğü kabul mü, yoksa red mi ediyorsunuz?

3. Kongre genelgesinde gösterilen amaçlara uygun olarak gerekli mali araçları üç aylık mı, yoksa altı aylık olarak mı sağlayacaksınız ve bu ne miktarda olacak?

4. Bir çevre oluşturduunuz mu? Oluşturmadınızsa, en kolay ve en iyi örgütlenebilecek bölge neresi? (Tüzüğün 14'üncü maddesine bakınız.)

5. Ağustos ayında çıkacak olan Birlik'in yayın organından yöreneze yollamamızı ister misiniz? İsterseniz, kaç adet?

6. Bölgenizde sosyal ve komünist düşünceler halk arasında yayılmakta mı? Hangi araçlarla yayılmakta? Nasıl bir karşılık görmekte?

Sizden ayrıca Komünist İnançlar Simgesi taslağını en ciddi biçimde tartışmanızı, uygun gördüğünüz ek ve değişiklikleri, derleyip tasnif edebilmemiz ve İnançlar Belgesi'nin nihai metnini oluşturacak gelecek Kongre'ye tartışmaya sunabilmemiz için bir an önce yollamanızı rica ediyoruz ... (!)

(!) Der Bund der Kommunisten. Dokumente und Materialien, (Almanca), Cilt 1, Berlin, 1983, s. 488-489.

»Kommunistische Zeitschrift« in deneme nüshasından

Bu derginin görevi, proletaryanın kurtuluşuna yardımcı olmaktır. Bunu olabildiğince çabuk gerçekleştirebilmek için de, bütün ezilenleri birleşmeye çağırmalıyız.

Yayın organımızın adını «Komünist Dergi» koyduk. Çünkü bu kurtuluşa yalnızca şimdi varolan mülkiyet ilişkilerinin toptan dönüştürülmesiyle erişilebilir. Bu kurtuluş, yalnızca topluluk mülkiyetine dayalı bir toplumda ortaya çıkabilir.

Komünist hareket, kimilerince öylesine çarpık bir biçimde yorumlanıyor, kimilerince de öylesine karalanıyor, içeriği öylesine çarpıtılıyor ki, bu konuda birkaç söz söylemek zorundayız. Çünkü biz bu harekette yer alan kimseleriz. Burada görüşlerimize uymayan bellibaşlı noktalara işaret edeceğiz. Böylece şimdiden bize yöneltilebilecek bazı karaçalıcı suçlamaları reddetmiş oluyoruz.

Biz sistemin bağınaz taraftarları değiliz. Çünkü deneyimimizden biliyoruz ki, bizi bu topluma taşıyacak olan araçlardan soyutlayarak gelecekteki bir çeşit toplum sistemi konusunda münakaşa etme ve kafa paralamanın bir anlamı yoktur ... Bizim kuşağımızın görevi, yeni iskeleti kurmak için gerekli olan yapı malzemesini bulup toplamaktır: Yapıyı kurmak gelecek kuşakların görevi olacaktır ve gönül rahatlığıyla diyebiliriz ki, inşaatçı sıkıntısı çekilmeyecektir.

... En azından, insanların gözlerine toz serpmek istemeyiz. İnsanlara gerçeği anlatmak, hazırlanabilsinler diye gelecek fırtınaya dikkatlerini çekmek istiyoruz. Bizler, önceden belirlenmiş bir günde kralları doğramak için devrime başlamak isteyen komplocular değiliz; ama biz sırasını sabırla bekleyen koyunlar da değiliz ... Son ve ciddi kavgada yerimizi almak zorundayız ve eğer partimiz bundan muzaffer çıkarsa, ancak o zaman silahları artık bir yana bırakma zamanı gelecektir.

Biz, topluluk mülkiyetinin başarılı bir mücadeleden sonra bir göz kırpılışında yerleşebileceğini sanan komünistlerden değiliz. İnsanlığın sıçrama yapmadığını, yalnızca adım adım ileri gittiğini biliyoruz. Uyumsuz bir toplumdan uyumlu bir topluma güzel bir günde geçemeyiz; özel mülkiyet, toplumsal mülkiyete ancak tedricen dönüştürülebilir.

Biz, bireyin özgürlüğünü ortadan kaldırmak, bütün dünyayı büyük bir kışlaya, büyük bir atölyeye çevirmek isteyen komünistlerden değiliz ...

Görüşlerimizle uyuşmayan şeyleri söyledik; İnançlar Simgemiz kim olduğumuzu, ne istediğimizi ortaya koyuyor. Öteki politik ya da sosyal partilere mensup proleterlere birkaç söz söylemek bize düşüyor. Bizi ezen, yoksulluğa mahkûm eden bugünkü topluma karşı çıkıyoruz; ancak, bu amaçla birleşeceğimize, ne yazık ki, zalimleri sevindirip sık sık birbirimizle kavgaya koyuluyoruz. Hep birlikte işe koyulacağımıza, sözlü ve yazılı

araçlarla her partinin çoğunluğu kendi yanına çekebileceği demokratik bir devlet kuracağımıza, zafere ulaştığımızda neyi yapıp neyi yapmamamız gerektiğini münakaşa ediyoruz. Bu, henüz hayvanı görmeden ayının postuyla ilgili olarak birbirleriyle kavga etmeye başlayan avcıların öyküsünü akla getiriyor. Dalaşmaya son vermek ve çıkarlarımızı birlikte savunabilmek için elele vermenin zamanıdır. Ancak bunu yapmak istiyorsak, değişik partilere mensup yazarlar, en ağır küfürlerin savrulduğu ağır dalaşlarına son vermelidirler. Bize gelince: Doğru olduğuna inandığı görüşlerini sağlam ve kararlı biçimde savunuyorsa, bizim, isterse aristokrat ya da kilise mensubu olsun, her insana saygımız vardır. Merhamet gösteremeyeceğimiz tek insan, bir politik partiyi, bir sosyal partiyi ya da bir dinin bayrağını kılıf olarak kullanıp kendi bireysel çıkarlarını korumaktan başka bir şey yapmayan insandır. Her dürüst insanın ödevi, bu tiksiniç ikiyüzlülerin içyüzlerini açığa çıkarmak, bunları bir an önce kulaklarından tutup sergilemektir. Her insan yanlış bir düşünceye sahip olabilir, ancak bunun haklı olduğuna inandığı, bu düşünceyi dürüstçe savunduğu için hor görülemez . . . Ona elimizi uzatmamız edemeyiz. Gücümüz birliğimizdedir ve yalnızca bu bizi amacımıza götürebilir.

Bundan ötürü, bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz. Yasanın izin verdiği yerlerde açıkça birleşiniz. Çünkü bizim açıklıktan korkumuz yoktur. Zalimlerin keyfi yönetimlerinin yasakladığı yerlerde de gizlice birleşiniz . . .

Son olarak, dergimizin sayfalarında ne kişisel hesaplaşmaların çözümüne, ne de görevlerini yapan insanlara övgü dizilmesine yer olmayacağını belirtiriz. Ama biz ezilen ve baskı altında tutulan proleterlerin bize dönmesi çağrısında bulunuyoruz: En iflah olmak isteyenlerin bile titredikleri kamuoyu önünde ezenlerin içyüzünü açığa vurarak onların savunmasına koşacağız. (!)

(!) Agy, s. 504–508.

Universiteler polis kuşatması altında

Öğrenci hareketleri geçen sonbahardan bu yana pekçok ülkeyi sarsmaktadır. Bu eylemler, bundan önce hiçbir zaman böylesine etkili ve güçlü, böylesine geniş boyutlu uluslararası etkinlik alanına sahip olmamıştı. Bu durum, şu ya da bu sıradan nedenle ortaya çıkmış yerel öğrenci eylemleriyle değil, genç kuşağın sömürüye dayalı toplumda uğradığı ayrımcılığa karşı haklarını savunmada ciddi bir sosyal hareketiyle karşı karşıya olduğumuz anlamına geliyor. Bu nedenle tüm kıtalarda yükselen öğrenci protestolarının birçok ortak çizgiye sahip olması bir raslantı değildir.

Birincisi, bu protestolar, eskiden bazen rastlandığı gibi anarşist çağrılar ve sloganlarla kabaran duyguların yolaçtığı bir patlamanın neden olduğu protestolar değildir. Öğrenim görme ve kişinin geleceğine güven hakkı gibi vazgeçilmez insan haklarının yükseltilmesi için son derece bilinçli bir kararı temel almaktadırlar.

İkincisi, gençler sadece kendi özgül istemleri için değil, aynı zamanda demokrasi üzerindeki gerici girişimlere, militarizme, polis vahşetine ve keyfiliğe karşı savaşılmaktadırlar.

Üçüncüsü, daha başlangıçtan öğrenciler savaşımını, pekçok kapitalist ülkede, bilimsel-teknik devrimi kendi bencil amaçları için kullanan tekellerin politikasına karşı yükselen işçi sınıfı hareketinden soyutlamamış, tersine onun bir parçası olarak görmüşlerdir.

İktidar çevreleri öğrenci eylemlerine vahşi polis saldırısıyla karşılık verdiler ve silahlı polis birliklerini gençlerin üzerine gönderdiler. Ne varki, ne kaba güç ne de şiddet başlatılan savaşımı durduramaz. Öğrenciler haklı bir dava uğrunda savaşım veriyorlar ve halk ve tüm demokrasi güçleri onların yanındadır.

JOSEF SKALA

Uluslararası Öğrenciler Birliği (UOB) Başkanı

İlk büyük zaferden sonra

Fransız Komünist Partisi Politik Bürosu, ülkeyi hareketlendiren yığınsal öğrenci eylemlerinin ardından bu başlık altında bir bildiri yayınladı. Bildiride şöyle deniyordu: «Başbakan üniversitelere ilişkin Davaquet-Monory tasarısını geri çekmek zorunda kaldı. (!) Birleşik ve kararlılığıyla üniversite ve yüksek okul öğrencileri bağımsızlıklarını korudular ve büyük bir zafer kazandılar. Komünistler bu gelişmeyi memnuniyet verici buluyor. Ne ki, zafer bize ne öğrenci Malik Ousseki'nin katlini, ne de gençlerimizin üzerine sürülmüş olan polis vahşetini unutturamaz. FKP bu olayların her yönüyle araştırılmasını istiyor . . .

«Komünist Partisi, güçlü öğrenci hareketini destekledi ve gençlerin kendi eylemlerindeki, sloganlarındaki ve savaşımalarının biçimleri üzerindeki tüm denetimi korumadaki kararlılıklarını desteklemeyi sürdürüyor.»

SAVAŞIMA KATILANLARDAN BİRİ KONUŞUYOR:

Öğrenci hareketinin savaşımı yükseldi, çünkü biz önümüze kesin olarak belirlenmiş amaçlar koyduk. Bir yığın hareketi haline gelmemizi kolaylaştıran da bu olgu oldu. Öğrenciler ve işçiler arasında gelişen bağlardan memnun olduk ve Fransız Komünist Partisi ve Genel Emek Federasyonu'ndan gördüğümüz desteğe büyük değer biçiyoruz. Öğrenciler için işçilerin kendi yanlarında olduğunu bilmek çok önemliydi. Eğer öğrenci hareketinin yükselme eğilimi sürerse ve eğer geçmiş hataların tekrarını önlemek için herşeyi yaparsak, öğrencilerin ve işçilerin çabalarını asıl demokrasi savaşımında toparlayacak basit ve doğrudan yollar bulabileceğimize den eminiz.

JEAN CLAUDE OLIVEN

*Fransız Komünist Öğrenci Birliği Ulusal
Sekretaryası üyesi*

(!) Önerilen yaşa, işçi sınıfı ve göçmen ailelerden gelen gençlerin yüksek öğrenime girmelerini sınırlandıran gerici bir reform öngörüyordu. Özellikle de, harçların iki katına çıkarılması ve seçkin üniversite ve yüksek okullardan mezun olanlara iş bulmada daha elverişli koşulları yaratılması planlanıyordu. (Not Red.)

ARTAN ÖRNEKLER

Fransız öğrencilerin eylemi, öteki ülkelerdeki öğrencilerin kendi hakları için savaşımında da bir yükselişe yol açtı.

İspanya'da, öğrenciler ve orta okul mezunları hükümetin üniversite ve yüksek okullara girişte yeni bir ayrımcı sistem getirme girişimini geri çekmesi ve eğitim harcamalarını yükseltmesi istemiyle yığınsal gösteriler yapıyorlar. Yönetimin silahlı polis birliklerinin yardımıyla öğrenci eylemini bastırma çabalarına karşın, İspanyol gençler savaşımı sürdürüyorlar.

Belçika'da öğrenciler hükümetin üniversite ve yüksek okul harçlarını 10.000 Belçika Frangından 18 bine çıkarma kararını geri aldirmek ve üniversitelerin gereksinimlerini karşılamak için devlet harcamalarının artırılması istemiyle sokaklara aktılar. Birçok şehirde polisle şiddetli çarpışmalar oldu.

Amerika Birleşik Devletleri'nde muhtaç öğrencilere yapılan federal yardımın sürekli kısıtlanmasına karşı yığın gösterileri yapıldı. Bu harcamalar son beş yılda yarı yarıya indirilmişti. Öğrenciler aynı zamanda harçların düşürülmesini istediler. Şu anda ABD'deki yüksek okul ve üniversitelerde eğitim harçları yılda 10.000 dolardan daha fazladır. Princeton, Columbia ve Yale üniversitelerinde yıllık harç miktarı 18.000 doları aşmaktadır.

Yığın protestolarının kökenleri

İSTATİSTİK OLGULAR

● On AET ülkesinde 15–25 yaş arasında 45 milyon insan var. Bunların 15 milyonu öğrenci, 18 milyonu çalışıyor, 12 milyonunun ise belli bir işi yok.

● Fransa, İngiltere, İtalya, ve FAC'da 25 yaşın altında olup, şu anda hiçbir işi olmayan 5 milyon insan var. ABD, bu yaş grubu arasında işsizliğin en yüksek olduğu ülkedir, bu oran %15–20'dir, zenciler arasında %50'dir.

● FAC'nde önümüzdeki 15 yıl içinde üniversite ve yüksek okullardan 2,8 milyon genç mezun olacak. Bunların sadece üçte biri bir iş bulabilecek.

● UNESCO'ya göre, ABD'nde bir yüksek okul ve üniversiteye girişte işçi ailelerinden gelen çocuklar, öteki sosyal gruplardan olanlara göre beş defa daha az şansa sahiptir. İngiltere'de bu fark sekiz katdır. Fransa ve İtalya'da on kat, Japonya'da otuz katdır. Eğitime ayrılan kaynaklar açısından tam tersi bir oran, gelişmiş kapitalist ülkeler için tipik bir olgudur: Yüksek öğrenim için ayrılan ödeneklerin aslan payı vergi gelirleriyle karşılanır. Gerçekte çocukları üniversite ve yüksek okullarda azınlığı oluşturan nüfusun yoksul kesimleri, zenginler sınıfının temsilcilerinin eğitimi ödemektedirler.

YORUM

Kapitalist dünyada gençlerin özlemleri, ümitleri ve beklentileri ile yönetici çevrelerin bunları karşılama ya da onaylama istek ya da niyetleri arasındaki çatışma giderek keskinleşmektedir.

Bu çelişki kapitalist toplumun sosyal yapısını köklü bir şekilde gözden geçirmeden çözülmez. Batı ülkelerinde, iş, eğitim, kültürel ve sosyal hizmetler istemi, mevcut sosyal yapının verebileceğinden çok daha büyüktür. Buralarda gençliğin düşük bir bölümünün önünde açılan tek yol, etrafındakileri acımasızca yararak ileri atılmak ve her ne pahasına olursa olsun bir kariyer elde etmek; olabildiğince bencil olmak ve oyunun kurallarını kabul etmektir. Kısacası, bazı gençler kıran kırana bir vahşi orman kanunuyla yaşamaya başladı. Bazıları bu taktiği kullanıyor, ama hepsi değil. Okullar, üniversite ve yüksek okullardaki hoşnutsuzluk eylemleri ve işsiz gençlerin artan birliği ve aktifliğinin yükselmesi bir rastlantı değildir.

PIETRO FOLENA

*İtalyan komünist Gençlik Federasyonu
Ulusal Sekreteri*

Öğrenciler işkence görüyor, tutuklanıyor, öldürülüyor

U'ÖB RAPORLARI

Amerika Birleşik Devletleri: Massachusetts Northampton bölge mahkemesi, okul kampusu içinde CIA'nın taraftar toplama faaliyetlerine karşı bir protesto gösterisine katılan Massachusetts Üniversitesinin 30 öğrencisini suçladı. Sanıklar CIA'nın gelişmekte olan ülkelerde halkçı hükümetleri devirmeye çalışan bir katiller grubu olduğunu savundular.

Liberya: Ülkenin Ulusal Meclisine bağlı yasama Kurulu Ulusal Öğrenciler Birliği'nin yasaklandığını ilan etti. Gereke Birliğin, «düşman sosyalizm ve komünizm ideolojisi»nin etkisi altına girdiği ve üyelerinin «yönetimi rahatsız ederek ve meydan okuyarak» provake ettiği şeklindeydi. Ulusal Öğrenciler Birliği Başkanı Thomas Don, örgütünün «öğrencileri özgürce örgütlenmekten men eden anayasaya, ve yasadışı herhangi bir yargıya» karşı direneceğini açıkladı.

Güney Afrika: Pietersburg'daki Kuzey Üniversitesi öğrencileri sürekli polis gözetimi altında bulunuyor. Irkçı Pretorya yönetimi bunu «Politik etkinlikleri bastırmak ve radikal unsurları izlemek» için yapıyor. Öteki üniversiteler de böyle bir tehlikle karşı karşıyadır.

Venezuela: Son on beş yıldır en büyük öğrenci eylemleri bu ilk baharda bütün ülkeye yayıldı. Merida üniversitesinin öğrencisi Luis Carvallo Can-

tor'un polis tarafından öldürülmesi üzerine gelişen protestolar tüm ülkeyi sarstı. Venezuela komünist Partisi MK Politik Büro Üyesi Pedro Ortega Diaz'ın söylediği gibi gençlik eylemi ülkeyi pençesine alan ekonomik bunalmıla birlikte büyüyen kamuoyu hoşnutsuzluğunu bir kez daha gösterdi.

Şili: Kanada'daki uzun tıbbi tedaviden Şili'ye geri dönen öğrenci Carmen Quintani şöyle diyordu: «Ben şimdi Pinochet ve hükümetine karşı muhalefet etmeye şimdiye kadar olduğundan çok daha kararlıyım. Halka bana ve Rodrigo Rojas'a neler olduğunu anlatmak için her olanağı kullanacağım. İnsanlar, bizim uğradığımız barbarlığı, cuntanın Şili halkını nasıl yönettiğini öğrensinler.» Temmuz 1986'da Pinochet diktatörlüğüne karşı yapılan bir gösteride polis Carmen ve Rojas'a saldırmış, üstlerine benzin döküp tutuşturmuştu. Rojas öldü, Carmen hayatta kaldı. Onun tedaviden ülkeye dönüşü, öğrencilerin politik misillemenin kurbanlarıyla dayanışma hareketine yeni bir ivme verdi.

Güney Kore: Seul Ulusal Üniversitesinin bir öğrencisi olan Pak Jong Chol'a polisin komünizmle savaşım bürosundan katiller öldürünceye kadar işkence yaptılar. Ölümü, hâlâ ülkeyi sarsmakta olan sert protesto gösterilerini başlattı. Sadece Seul'da 100 binlik bir özel polis gücü gösterileri bastırmak için öğrencilerin üzerine sürüldü. Binlerce insan yaralandı, sakatlandı ve öldürüldü.

Kudüs: İsrail Birlikleri, Filistin Birzeit Üniversitesinin, yasa dışı kapatma kararının kaldırılmasını talep eden öğrencilerin barışçı gösterisine ateş açtılar. Toplu kırımın kurbanlarıyla dayanışma dalgasını bastırmak için işgalci yönetim, işgal bölgesindeki tüm arap üniversite ve yüksek okullarını «kapalı bölge» ilan etti. Okul kampuslarında aramalar ve yığınsal tutuklamalar oldu.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ GENEL SEKRETERİ HAYDAR KUTLU'NUN YUNANİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ 12. KONGRESİ'Nİ SELAMLAMA KONUŞMASI

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Türkiye işçi sınıfı, Türkiye halkı adına kardeş Yunanistan Komünist Partisi'nin 12. Kongresi'ni sevgiyle selamlarım. Sizlere ülkemizde grevde olan işçilerin, demokratik hakları için direnen öğrencilerin, hapishanelerdeki yurtseverlerin, illegal mücadele eden devrimcilerin, yurtdışındaki işçi ve politik göçmenlerin, halklararası dostluk ve barış isteyen geniş demokratik güçlerin selamlarını getirdim. Bize gösterdiğiniz sıcak konukseverlik için teşekkür ederiz.

Yoldaşlar,

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Harilaos Florakis yoldaşın sunuşunu ve Merkez Komitesi raporunu, Kongrenizde ele alınan tezlerinizi dikkat ve ilgiyle izledik. Nükleer bir savaş tehlikesini insanlığın ve ülkelerimizin üzerinden kaldırmak, Balkanları nükleer ve kimyasal silahsız bir bölge haline getirmek, ABD emperyalizmi ve NATO'nun en gerici çevrelerinin bölge ülkelerinin egemenlik haklarını hiçe sayan ve en açık ifadesini Filistin ve Lübnan halklarına karşı saldırgan girişimlerde bulunan 'neo-globalist politikasını durdurmak amaçlarını sizlerle paylaşıyoruz. Ege'de bölge barışını olumsuz etkileyen Türk-Yunan anlaşmazlığının ABD ve NATO karışması olmaksızın, uluslararası hukuk ve her iki ülkenin meşru çıkarları gözetilerek, karşılıklı görüşmelerle barışçı yoldan çözümlenmesinde birleşiyoruz. Kıbrıs sorununun adanın bağımsızlığı, bağlantısızlığı, toprak bütünlüğü garanti edilerek, tüm yabancı üs ve askerlerden, bu arada Türk askerlerinden arındırılarak çözüme kavuşturulması, bu amaçla Birleşmiş Milletler gözetiminde uluslararası bir konferans toplanması, aynı zamanda iki toplumun meşru çıkarlarını temel alan bir çözüm için toplumlararası görüşmelerin sürdürülmesi konusunda aynı görüşleri savunuyoruz. Emperyalizmin militarist güçlerinin bölgeyi çatışma politikasına araç etme çabalarına karşı çıkıyor, her bir ülkenin, her bir halkın dostluk ve işbirliğinin yeşerdiği bir bölge durumuna getirmek için mücadele ediyoruz. Bu amaçla bölgemizdeki tüm ilerici, anti-emperyalist ve barıştan yana güçlerin eylem birliğinin güçlendirilmesini

ısrarla savunuyor. FKO'nün ulusal birliğinin yeniden sağlanmış olmasını sevinçle karşılıyor ve bu gelişmeyi selamlıyoruz. Bu ortak hedeflerimiz, Harilaos Florakis yoldaşın belirttiği gibi, SBKP'nin 27. Kongresi'nden sonra yeni bir dinamizm kazanan Sovyetler Birliği'nin tüm insanlığın çıkarlarını yansıtan barış girişimleriyle ve yeni politik perspektifleriyle uyum içindedir.

Türkiye Komünist Partisi, kardeş Yunanistan Komünist Partisi'ne sosyalizm doğrultusunda değişim için, ulusal bağımsızlık ve demokratikleşme için, yeni tarzda ekonomik ve toplumsal gelişme için, diğer sol ve ilerici güçlerle birlikte mücadele doğrultusunda, Kongrenizin kararlarını yaşama geçirme yolunda büyük başarılar diler.

Yoldaşlar,

Dünya ölçüsünde olduğu gibi, Türkiye'de de tehlikelerle olanaklar yanyanadır. Emperyalizmin en gerici güçlerine bağımlılık politikası izleyen egemen güçler, parlamenten görünümlü otoriter bir rejimi yerleştirerek, diktatörlük sonrasında da halkın politikaya katılımını ve demokrasiyi asgariye indirecek koşulları hazırlamak istiyorlar. Aynı zamanda halkın yükselebilecek hareketini terörle ezecek baskı yapısını kurumlaştıran, bu hükümet ve ordu üst yönetimi, Türkiye'nin gündemine gelen genel seçimler ortamında muhalefet güçlerini bölmek, halka korku salmak ve inisiyatif bunalımı başgösterdiğinde istikrarsızlaştırma yöntemine başvurmak için hazırlıklar içindedir.

TKP'ye göre bütün bu planları bozmanın, ülkemizi karanlıktan çıkarabilmenin yolu, varlığı ve mücadelesi rejim ve yandaşlarınca da itiraf edilen toplumsal muhalefetin bütün bileşenlerinin bütün güçleriyle diktatörlük barajının önüne yığılması, örgütlü olarak onun temellerine yüklenmeye hazır hale gelmesinden geçiyor. Bize göre, bunu sağlamada sol güçlere büyük sorumluluk düşüyor. Ülkemizin, halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluşu ile ilgili her soruna dogmatizmden, şematizmden uzak, günümüz gerçeklerini dikkate alan tutarlı ve gerçekçi yanıtlar getirebilmek, yapıcı ve birleştirici görüşler ortaya koyabilmek gerekiyor. Birlik istemi ile yetinmemek, birliği gerçekleştireci davranmak gerekiyor. Biz ancak bu yolla işçi sınıfının ve emekçi halkımızın toplumdaki rolünü ve etkinliğini artırmanın mümkün olabileceğine inanıyoruz.

TKP'ye göre, rotasını barış ve ulusal demokrasiye çevirmiş bir Türkiye, bir dizi gerginlik odaklarının biriktiği bölgemizde barış ve yumuşamaya etkili biçimde hizmet edecektir. Ama biz aynı zamanda bu görevin yarına ertelenemeyeceğinin de bilincindeyiz. Bugün ülkemizdeki rejimin niteliği ne olursa olsun sağduyu ile hareket edebilecek tüm güçlere sesleniyoruz. Günümüzde haklı bir dava bile sağduyu sınırlarını aşan biçimde ele alınırsa, haksız bir davaya dönüşecektir. Barışçı çözümlerin dışındaki çözümler, kimseye hiçbir haklılık kazandıramaz.

Sizlere bu kürsüden açıklamak istiyorum: Bu koşullar altında bile yani,

bir yandan Barış Derneği yöneticilerine ağır cezalar verilirken, öte yandan ülkemizde barışı, komşularımızla iyi ilişkileri, komşularımızla olan sorunların barışçı yollarla, diyalogla çözümünü isteyen güçlerin sayısı artıyor. Demokrasi, özgürlük isteyenler üzerinde baskı, tutuklama, işkenceler sürerken, DISK yöneticilerinin yargılanması devam ederken, öte yandan işçilerimizin grevleri, gençlerimizin hak istemlerine dayalı eylemleri, aydınların özgürlük isteyen sesleri, muhalefet partilerinin ortak çabaları ile demokrasi mücadelesi güçleniyor. Bir yandan Kürt halkı üzerinde baskı ve kırım, terör olanca şiddetiyle eserken, öte yandan bunlara karşı çıkan, Kürt halkının varlığının kabul edilmesini isteyen görüşler yayılıyor. Bir yandan partimiz üzerinde baskı ve tutuklamalar sürerken, öte yandan TKP'nin niçin yasaklı olduğu sorusunu gündeme getirenlerin sayısı artıyor.

Yoldaşlar,

Günümüzde komünistlerin üzerindeki sorumluluklar hiç bu denli geniş olmamıştı. Bu durum komünist partileri arasında gerçek temellere dayalı deney ve görüş alışverişini, çok yönlü ilişkileri ve ortak çabaları çok daha önemli kılıyor.

TKP olarak biz kardeş Yunanistan Komünist Partisi ile ilişkilerimizin gelişip güçlenmesinden büyük hoşnutluk duyuyoruz.

Öte yandan baskı ve zorbalığa karşı, barış ve insan hakları için, Kürt halkı üzerinde süregiden devlet terörünün durması için mücadelemizde Yunanistan Komünist Partisi'nin ve Yunanistan halkının dayanışması her zaman olduğu gibi, bize güç katıyor.

Sizleri en içten duygularla selamlar, ortak davamız olan barış ve sosyalizm için ve Kongre kararlarını yaşama geçirme çalışmalarınızda başarılar dilerim. Tüm YKP üyelerine ve yandaşlarına sağlık, esenlik, mutluluk ve başarı dilekelerimizi iletmenizi Siz Kongre delegelerinden rica ederim.

Yaşasın Yunanistan Komünist Partisi!

Yaşasın Türkiye ve Yunanistan halklarının ortak düşmanı yenecek olan dostluğu!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!